

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

K Ö Z L Ö N Y E.

Kiadó :

Az Országos Erdészeti-Egyesület.

Szerkesztő :

Bedő Albert.

Megjelenik minden hónapban.

Huszonhatodik évfolyam.

IV. füzet.

1887. Áprilishó.

Előfizetési díj egy évre 8 frt. Az Országos Erdészeti-Egyesület azon alapító tagjai, kik legalább 150 frt alapítványt tettek, valamint a rendes tagok is a 8 frt évi tagsági díj fejében, ingyen kapják. Oly alapító tagok, kik 150 frtnál kevesebbet alapítottak 3 frt kedvezményi árért járathatják.

 Szerkesztőség és kiadóhivatal Budapesten, Lipótváros, Alkotmány-utca, 10. sz., II. emelet.

A lap irányával nem ellenkező hirdetések mérsékelt díjért közöltetnek.

A havasok és magas hegységi kopárok befásítása.

Irta: Korai Frigyes, m. kir. erdész.

Államháztartásunkban a lehetőség szerint mindinkább érvényesül az a helyes elv, hogy bizonyos kulturális czélok felé gyakran még nagy finanziaalis áldozatok árán, vagyis tetemes befektetésekkel is törekednünk kell.

Hazánkban eddig kivált a közlekedés megkönnyítése érdekében történtek nagyobb szabásu befektetések, de a közlekedési eszközök szaporodásával rendszerint az erdészeti kultúra is párhuzamosan szokott haladni, a mennyiben az erdők és erdei termékek értéke a szállítási költségek apadásával emelkedik. Ép ez utóbbi körülmény folytán érdemelnek a mi erdeink is mind nagyobb figyelmet, illetőleg gondosabb és belterjesebb kezelést.

Németországban a hol az állam kopárok és elszegényedett erdőtalaj vásárlásra, valamint a megvásárolt területek befási-

tására évenként milliókat költ, de Franciaországban, Svájcban és más országokban is az illető kormányok, az erdők gondos kezelésére, valamint a csak erdőművelésre alkalmas területek befásítására igen nagy gondot fordítanak, s remélhető hogy hazánkban is — mihielyt azt pénzügyi helyzetünk megfogja engedni, — szintén érvényre fognak jutni az ily irányú törekvések.

A kopárságok befásítása mindenütt sok bajjal jár; tény azonban, hogy a legnehezebb feladatok egyikét, a magas hegységi kopárságoknak, különösen pedig a havasok alján elterülő, zordon klímájú területeknek a befásítása képezi, ezért azt hiszem, hogy nem lesz időszerűtlen, e tárggyal röviden foglalkozni.

Általánosan ismeretes, hogy nálunk a nagyobb havasokra felnyúló erdők felső-, vagyis a fatenyészet jelenlegi határa, nem mindenütt megy fel a természeti viszonyoknak megfelelő magasságig, sőt ellenkezőleg a havasoknak nevezett legelő területek sok helyütt igen mélyen, néhol egészen a nagyobb mellék völgyek aljáig lenyulnak s ezenfelül a havasok alján elterülő végállabok zárlata igen csekély, az állabokat korcs fák képezik; az ily állabok, természetesen nem képesek a lejjebb fekvő erdőnek védelmet nyújtani a havasokról jövő szélviharok és hólavínák ellen.

Ez állapotnak oka részben az, hogy az ily erdők a fafogyasztó-, illetőleg az oly helyektől, a honnét a fának szállítása tömegesen és olcsón történhetik, igen távol fekszenek, hogy továbbá az ily magasan tenyésző fának értéke amúgy is csekély, ezen erdők védelmére és ápolására ennél fogva mondhatni semmi gond nem fordított; de másrészt, mivel az ily erdők felett elterülő havasok, ős idők óta legeltetnek, ezeket tehát nyáron át nagy csordák és nyájak lepik el, tudvalevő pedig, hogy a legelőmarha és a pásztor az erdőnek a legnagyobb

ellensége. A pásztorok ugyanis a havasokat szegélyező erdőkből nemcsak a tüzeléshez szükséges fát szerzik be, hanem a marha szállásokat is rendszeren az erdőben készítik, a marhát itatás vagy delelés végett az erdőbe hajtják s azonkívül sok kárt tesznek azon rossz szokásuk által is, hogy kunyhóikat rendszeren fakéreggel fedik be, ebből a célból pedig a legszebb sima kérgű törzseket döntik le csak azért, hogy azokat kér-güktől megfoszszák.

Természetes, hogy ily körülmények között, a mostoha termőhelyi viszonyok miatt amúgy is csak silányabb minőségű erdőöv, mindinkább kiritkul, az így támadt hézagokban pedig jobb és több fű nővén, mint a havasokon, a legelő marha is sűrűbben keresi fel az erdőt és ott az utónövedéket letiporja, letöri, a természetes beerdősülést tehát lehetetlenné teszi. Mindezekhez pedig hozzájárul még az is, hogy a kiritkitott erdő nem levén képes a havasokról leáramló szélviharokat felfogni, ezek is mind nagyobb erővel támadják meg az erdőövet s széltörések által a benne lévő hézagokat megnagyobbítják s végül annyira kiritkitják, hogy a széltörések később az erdőöv alatt elterülő értékes állabokat is veszélyeztetik.

Mindezeknek pedig az a természetes következménye, hogy a havasalji erdők mindinkább kiritkulván, felőlről lefelé lassanként elpusztúlnak, vagyis az erdőszéle fokozatosan lejjebb és lejjebb szoríttatik a természetes fatenyészeti határ alá.

Ily körülmények között természetesen legelső teendőt képez a jelenlegi fatenyészeti határon elterülő silány zárlatú erdőt megmenteni a végpusztulástól, ezzel egyidejűleg azonban kísérletek és előkészületek által törekednünk kell az erdőhatárának magasabbra emelésére is, még pedig legelőször a havas alsó szélének azon részein, a melyek erdőmívelésre legalkalmasabbak, vagy a hol ezt a lejjebb fekvő értékes állabok védelme leginkább megköveteli, s csak az ily területek

befásításánál szerzett tapasztalati adatok birtokában haladhatunk a befásítással fokozatosan alulról felfelé.

Ilyképen lassanként ellehetne érni azt, hogy a jelenlegi fatenyészeti határ a természetes fatenyészeti határig emeltetnék, a minek nem abban állana az egyedüli haszna, hogy az erdő ezáltal szaporíttatnék, mert hisz az ily befektetések megfelelő kamatairól, illetőleg a közvetlen haszonról amúgy is alig lehet szó; ennél sokkal nagyobb haszon háramolnék az erdőgazdaságra az által, hogy a jelenlegi korlátozott használat alatt (szállalás) álló több véderdőben a rendszeres vágásos gazdálkodás volna behozható, mivel a véderdő szerepét a felettük telepített új erdők, illetőleg azoknak legfelső, az eddigénél sokkal keskenyebb, mert sűrűbb zárlatu öve vehetné át.

Önként értetik különben, hogy az ily befásításoknak csakis oly mérvben és oly területekre kellene kiterjeszkedniök, a meddig és a hol kimutatható előnyöket biztosítanak.

A telepítéseket megelőzőleg mindenesetre szükséges lenne a helyi viszonyok tanulmányozása által a teendőket tervszerűen megállapítani, hogy sikert nem ígérő, költséges telepítésekbe ne kezdjünk.

A befásítást, mint már említém, a jelenlegi véderdőövekben, annak hézagain, tisztásain kellene kezdeni, itt a helyi viszonyoknak megfelelőleg részint a vetés, részint pedig az ültetés jöhetne alkalmazásba. A vetésnél ismét, vagy a közönséges foltvetés, vagy pedig vízszintesen futó pásztákban a soros vetés. Az ültetésnél pedig 3—4, sőt 6 éves iskolázott csemetéket kellene használni, a melyek legczélszerűbben a kiültetés helyének közelében telepítendő csemetekertekben lennének felnevelendőök, hogy a zord éghajlathoz zsenge koruktól kezdve alkalmazkodva, annál sikeresebben legyenek képesek az idő viszontagságaival megküzdeni.

Csemetekerteknek ez okból a véderdőövbén lehetőleg oly mérsékelt lejtten bíró helyek lennének kiszemelendők, a melyek többé-kevésbbé dél felé fekszenek, jó talajjal bírnak s tulságos erős szélnek nincsenek kitéve.

A csemetekerteket a legelő marha és vad károsításai ellen mindenesetre jó magas és sűrű rudas kerítéssel kell ellátni, ágyaira pedig, ha szükséges, a közelben található korhanyföldet hordatni, vagy azok földjét gyephamuval összekeverni. A csemetekertben vetés által lúcz-, vörös- és havasi fenyőt, továbbá fürtös juhart (*Ac. pseudoplatanus*) és a körülményekhez képest henyefenyőt is nevelhetünk. Sok esetben azonban czélszerű lehet az is, hogy más csemetekertből átiskolázás végett 1—2 éves csemetéket vitetünk az ily csemetekertbe s azokat ott a szerint, a mint gyengébb vagy erősebb csemetékre van szükségünk, egyszer vagy többször átiskoláztatjuk.

A kiritkított és a kisebb-nagyobb tisztásokkal megszakított véderdő zárlatát néhol már azáltal is helyreállíthatjuk, ha a hézagokban a talajt felszakítjuk, hogy e hézagokat a még fennálló fák bevessék. Ezen eljárás kivált az oly helyeken ígér sikert, a hol a talaj nincsen gyomokkal beborítva, s azonfelől a lejt nem igen meredek, és a hol elég magtermő fa fordul elő. Ezen erdőítési mód azonban rendesen nem fog teljesen megfelelni, mivel még kedvezőbb körülmények között is, kisebb-nagyobb hézagok fognak beerdősítetlenül maradni, ilyenkor aztán nem marad egyéb hátra, mint az üresen maradt foltokat vagy vetéssel, vagy ültetéssel kiegészíteni.

Az ültetés e magas fekvésű helyeken mindég biztosabb, mint a vetés, kivált ha a talaj buja növésű erdei gyommal van fedve. Az ily helyeken az ültető foltok a rendesnél nagyobbra készítendők, még pedig az által, hogy a gyomos hantot leszakítván, azt a fészkek körül megfordítva a földre helyezzük; e hantok a gyomnövést a kiültetett fiatal csemeték

körül legalább egy időre megakadályozzák, s ezenfelől a csemetének a sorvasztó szelek ellen némi védelmet is nyújtanak.

Telepítésre az ily magas fekvésű véderdőkben első sorban és mennyiségre nézve túlnyomólag a luczfenyő tarthat igényt, mint oly fanem, a mely az ilyen viszonyok között jól ellenálló (?) állabalkotó, és a továbbbszaporításra legalkalmasabb. A véderdő alsó szélén a jobb és az uralkodó ártalmas szelek ellen védettebb helyeken jó sikerrel tenyészthető a fenyők tölgye, a vörös fenyő. A fürtös juhar a hegységekben magasra felhág és a legszilajabb szélvésznek is ellentáll, ezért a sekély gyökérzetű lucz közé elegyítve s ezenfelül a neki megfelelő üdőbb és mélyedéseket képező helyekre ültetendő. Ép úgy nem szabad a havasi fenyőről sem megfeledkezni, mely ritka és becses fanem többé-kevésbé alárendeltebb mennyiségben, kivált a szabadon álló hegyélekre és gerinczekre telepítendő.

A véderdő pásztának felső szélén és a havasokon az állabokat alkotó nemesebb fanemekkel már sokkal bajosabb boldogulni s itt kevesebb sikert is ígér a befásítás, mert az ily magasságban az éghajlat rendesen igen zord; itt az erdő kiváltképen a sorvasztó és fagyasztó szeleknek van kitéve, a melyek többnyire egy irányból jöven, a fák korcs és egyoldalú, (zászló alakú) fejlődését idézik elő. Természetes, hogy a fiatal csemete a szél ezen sorvasztó hatásának még kevésbé képes ellentállani, ehhez járul gyakran az a körülmény is, hogy a meredek lejtéken a csemetékre nagyobb hótömegek nehezednek, a melyek összetömörülve tavasz felé legalább kisebb távolságra lecsúsznak és e közben a fiatal csemetéket a földből kihúzzák. Más helyeken ismét a szélfuvás által támadt hónélküli területen a csemeték a kiszáradásnak és kifagyásnak vannak kitéve. Az ily helyeken az erdősités a következőleg történhetnék :

Mindenekelőtt a telepítendő csemeték védelméről kell gondoskodni az által, hogy a zordonabb éghajlat alatt is jól tenyésző fanemekből a terepviszonyok és kitettség szerint sűrűbben vagy ritkábban alkalmazott hornyokban, vagy foltokban csoportokat képezünk, erre a célra azon esetben, ha a kevésbbé kedvezőtlen fekvésű gerinczek és kúpok kopárságait szándékozzuk beerdősíteni, a nyirt, az üdébb helyeken a hamvas égert, a véderdő pászta felső szélén és fölötte pedig a vörös berkenyét (*Sorbus Aucuparia*), valamint a havasi égert (*Alnus Viridis*), és főleg a jó sikert ígérő, bár lassan nöövő henyefenyőt használhatjuk fel.

Ha az ilyenképen telepített csoportok annyira felnőttek, hogy a tulajdonképeni erdősítés célját képező fanemeknek elegendő védelmet képesek nyújtani, a csoportok között a vetés, vagy a sokkal több sikert ígérő ültetés megkezdhető. Igaz, hogy ez eljárás sok időbe és költségbe kerül, de ez az ily zord éghajlat alatt alig mellőzhető, mert a fiatal csemetének ilyen magasságban okvetetlenül védelemre van szüksége. Ha azonban a csemetéket a gyomok, úgy mint a szeder, málna, epilobium, áfonya, hanga, páfrány, elnyomással fenyegetnék, a csemeték környéke a gyomoktól koronként megtisztítandó, valamint ha a fiatalos már annyira megerősödött, hogy megmaradása biztosítva van, gondoskodni kell arról is, hogy a védelmére telepített fanemek nyomása alól felszabadíttassék. A felszabadításnak azonban nem szabad egyszerre történnie, hanem csak kevesenként, többszörre kell az elnyomással fenyegető egyedeket kiszedegetni.

Kedvezőbb viszonyok között célszerűbb lehet a korábban célhoz vezető, kevesebb költségbe kerülő, ha bár nem is oly biztos módhoz, tudniillik az egyszerű ültetéshez folyamodni oly módon, hogy mindenekelőtt beerdősítés alá vesszük a havasokra felnyúló völgyeknél a véderdópásztába eső azon

hegyoldalokat, a melyek kivannak ritkúlva vagy nagyobb tisztásokkal megszakítva, és a hol az előirt szálalási fahasználat esetleg már be is van fejezve. Ha ilyen helyeken a tisztások területe nagyobb kiterjedésű és a klíma zordon, nem szükséges egyszerre az egész területet szabályszerűen beültetni, hanem először csak a jobb helyeken egyes kisebb-nagyobb csoportokat képezni. Innen azután évről-évre a kevésbé kedvező fekvésű helyeken, sőt az erdőhatáron túl is hasonló csoportokat képezzünk. Itt azonban még nagyobb figyelemmel kell a telepítésnél eljárni s első sorban a szelidebb lejtten bíró, jobb talajú és főleg a legjobban védett helyeket keresni a telepítéshez, felhasználván védelemül az itt-ott már előforduló korcs lúcz- és henyefenyő csoportokat olyképen, hogy azok mögé telepítjük az újabb és újabb foltokat. Ezután pedig más helyeken, a szomszédos völgyekben és oldalakon, ismét hasonló módon kezddhetjük meg a telepítést, hogy a viszonyoknak megfelelőleg minél nagyobb terület kerüljön egyszerre művelés alá. Néhány év múlva visszatérhetünk a a legelőször betelepített helyekre, kijavítván azokat s a szükség szerint új csoportokat képezvén a régiek között; ezen eljárást ismételhetjük addig amíg az egyes csoportok a kívánt távolságra nem állanak egymástól, vagy pedig a további csoportok telepítését egyelőre abba hagyva, addig várunk, míg az első csoportok annyira felnőttek, hogy őket védelemül felhasználva, körülöttük a telepítést annál biztosabban folytathassuk.

Ilyképen folytatólagos ültetésekkel a fiatalasokat lassanként a szükséges sűrűségig kiegészíthetjük, vagy pedig ha ettől egyelőre eltekintünk, a további telepítést az elegendő számú csoportok képezése után nem folytatjuk, hanem a munka többi részét a természetre bizzuk; ha ugyanis a csoportok a magzó kort elérik, a közbeeső hézagokat maguk is bevetik,

a minek előmozdítására elegendő lesz a talajt felületes megművelés által a magfelvételre képesebbé tenni.

Az ily kopárságok befásításának egy másik módja az, hogy a telepítést szintén alólról és oly völgyekben kezdjük, a melyek a legvédettebbek. Először tehát a véderdőövek kiegészítésével kezdhetnők a munkát, még pedig egyszerre több ily végvölgyben s innét lassanként felfelé folytathatnók azt. A 4—5 éves iskolázott csemetéket, a szabályos hálózat mellőzésével szintén csoportokban ültetjük ki, a mely csoportok a szerint, a mint azt a lejt meredeksége, a többé-kevésbé jó talaj, a zord légáramlatoknak való kitettség, stb. megkövetelik: sűrűbben, vagy ritkábban kell képezni. E közben védelmül minden kiemelkedő halmocska, cserje, kő és az esetleg előforduló fatuskók, a melyek erre a célra már azért is igen alkalmasak, mivel a zsenge csemetéknek nemcsak védelmet képesek nyújtani a sorosztó szelek ellen, de ellátják azokat hosszú időre korhannyal is. A szél ellen való védelemre különösen alkalmasak a többnyire félhold alakú henyefenyő csoportok; de ha ezek már sűrű és nagyobb kiterjedésű csoportokat (Latschen) képeznének, ki kell azokat előbb ritkítani és a csemetéket közéjük és mögéjük ültetni.

Hasonlóképen felhasználhatjuk a védelemre az itt-ott előforduló havasi éger és gyalogfenyő csoportokat, sőt a szintén nagyobb területeket elfoglaló izlandi zúzmót és mohákat is. Minél meredekebb a lejt, annál sűrűbben vágandók a fészkek, s nehogy az esőviz elsodorja vagy beiszapolja a csemetéket, a fészkekből kikerülő föld a fészkek alsó szélére helyezendő el; ezenfelől mennél sűrűbb és bujább a gyom, annál nagyobb területűek legyenek a fészkek, hogy ez által a gyom lehetőleg távol tartassék a kiültetett csemetéktől illetőleg, hogy a csemete nyáron a gyomok és télen a hónymástól minél kevesebbet szenvedjen. Kavicsos és kőgörgeteges helyeken

ha a kavics között földes részekre megfelelő mélységben nem akadunk, nem marad egyéb hátra, minthogy a kavicsban készített fészkekbe a csemeték kiültetése előtt földet hordattunk. Ha a kavicsréteg lazább és nagyobb üregek fordulnak elő benne, tanácsos a gödröt előbb vékony rózsával, mohával, vagy fűvel, gyommal kibélelni, és csak azután tölteni meg azt földdel.

Az ily módon kiültetendő csemeték közül azonban aránylag csak keveset tudunk védett helyre kövek, tuskók stb. mögé elhelyezni, a többi csemete mellé védelmül talán czélszerű lenne tömött növésű lúczfenyőágacskákat dugdosni. A lúczosok ágazata, ha gyér zárlatban nőnek, sűrűen van tűkkel megakrva. Hogy azonban ezen ágacskáknak korai tűhullását megakadályozzuk, czélszerű lesz azokat őszkor vagy tavaszkor a nedvkeringés beállta előtt töretni s felhasználásig a terebélyes és sűrű ágazattal bíró fenyők alatt elhelyezni. Lehetne ezenfelül a kiültetett csemeték elé védelmül kis kőhalmokat, vagy kövekkel leszorított rózsát, gyomot, mohát stb. rakatni; mindkét esetben azonban tanácsos az ily mesterséges szélvédőket gyakran megvizsgálni, nehogy azok a szél vagy hónyomás által lesodorva, a csemetékre nehezedjenek; ilyenkor egyuttal a kiveszett csemeték pótlásáról is lehet gondoskodni.

A midőn a véderdő körül elterülő állaboknak a fennebiekben leirt telepítéssel való kijavítását eszközöljük, igen czélszerű lenne egyszersmind a magasabban fekvő havasi terület befásítása céljából telepítési kísérleteket tenni. A kísérleteknél véleményem szerint a jelenlegi fatenyészeti határtól kezdve a kúpok és gerincz felé nem csak egy, hanem több különböző fekvésű helyeken, különböző eljárással, 20—40 m szélességű pásztákat erdősíthetnénk be; még pedig az e helyen sikert ígérő különböző fánemekkel, addig a míg azt a magasságot el nem érnők, a hol a fatenyészet válságos

határa van. Ezen kísérletek alapján néhány év múlva véglegesen meglehetne tudni azt, hogy mely oldalak, mily magasságig, mily fanemmel és minő eljárással, sőt azt is, hogy mily költséggel lennének befásíthatók.

A magas hegységekben, a havasok táján, gyakran találkozzunk oly völgyekkel, a melyek többé-kevésbé párhuzamosan, igen meredek lejtten, egyenes irányban a fővölgy felé futnak, s azt tapasztaljuk, hogy ezek a völgyek, daczára annak, hogy üdőbbek és védettebbek, nincsenek beerdősülve, vagy pedig a földtől csak alig kiemelkedő lelapult korcs bükkfa vagy egyéb mélyreható gyökérzetű fanemek cserjeszerű egyedeivel vannak benőve, valamint hogy az ezen mellékvölgyek nem magasan kiemelkedő gerinczeinek oldalai a gerincz életől számítva a völgy felé csak $\frac{1}{2}$ — $\frac{3}{4}$ részig vannak erdővel borítva; ennek oka a hócsúszásokban keresendő. Az ilyen mellékvölgyek fölött ugyanis rendesen meredek fátlan, teknőszerű havasi oldalak vannak, a melyeken télen át nagy hótömegek rakodnak le, ezek pedig tavaszkor megfelelő körülmények között a völgyecskeken lefelé csúsznak, még pedig sokszor oly erővel, hogy mindent a mit utjukban találnak, magukkal sodornak, különösen pedig a gyöngye gyökérzetű lúczyfenyőt.

Ezek a hócsúszások bár nem minden évben, de az időjárás szerint gyakrabban vagy ritkábban ismétlődnek, és az utjukba eső területeken a fatenyésztést lehetetlenné teszik.

Ha ily helyeket szándékozunk beerdősíteni, akkor mindenekelőtt a hócsúszások keletkezését kell megakadályozni, még pedig ott, a hol azok megindulnak. Ezt magas helyeken legbiztosabban azáltal érhetjük el, ha vízszintesen futó hornyokba henyefenyőt telepítünk, a mely mód rendesen jobb mint a költséges hófogó gátak építése. A fatenyésztet határa alatt hasonló esetekben a hócsúszást akként akadályozhatjuk meg, hogy a hócsúszásos helyet, annak legfelső részétől

kezdve vízszintesen futó hornyokba, a később telepítendő fanemek védelmére, a viszonyok szerint henyeftenyőt, vörös berkenyét, hamvas- vagy havasi égert telepítünk. Nem czél-szerű azonban ezen előtelepítéssel sietve lefelé haladni, mivel különben könnyen megtörténhetnék, hogy a netán meginduló hócsúszás az egész telepítést tönkre tenné; elegendő lesz ennél fogva a hócsúszás keletkezésének legfelső részén egy, a lejt meredeksége szerint többé-kevésbé széles, vízszintesen futó pásztát beültetni, s újabb pásztát csak néhány év múlva akkor telepíteni, a midőn az elsőt a hócsúszásnak ezen a helyen való megakadályozására elég erősnek látjuk. Időközben pedig inkább a többi veszélyes helyeken kezdetjük meg ezt a műveletet.

És csak ha ekként az egész veszélyes helyet a hócsúszás ellen biztosítani sikerült, csak akkor kezdetjük meg a lejjebb fekvő lavinautnak minden előtelepítés nélkül való közvetlen beerdősítését. Erre a célra, kivált az üdébb helyeken, a fürtös juhar felel meg leginkább, mint oly fanem, a mely mély gyökérzetű, ennél fogva szélvészeknek a legjobban képes ellentállani és a mely közvetlen a fatenyészet felső határa alatt elterülő részeken is sikerrel telepíthető. E közben természetesen, ha azt a termőhelyi viszonyok megengedik, a hócsúszás megakadályozása céljából létesített előtelepítvény közé is ültethetünk nemesebb fanemeket.

Önként értetik, hogy akkor, a midőn az ilyen hócsúszásos helyek állabjai szállalás útján kihasználás alá kerülnek, mindenkor jó magas tuskók hagyandók.

A hócsúszásokra hajlandó helyeken a hócsúszások megakadályozása végett mesterséges gátfalakat is építhetünk, ezekkel hamarabb lehet ugyan czélt érni, de minthogy költségesebbek, és romlásnak vannak kitéve, csak ott van helyük a hol az előbbi mód sikert nem ígér, vagy egyik, másik

körülmény folytán kivihetetlen. Ily mesterséges gátakat alkal-
mam volt Svájcz- és az osztrák tartományok havasaiban látni,
ezek akként készülnek, hogy számukra mindenek előtt lehető-
leg széles, a lejt ellen kissé dült és jól bevágott alapzat
ásatik s ezen alapzatra helyeztetik a 4—5 méter hosszú, 1
—2 méter magas, felfelé keskenyedő és a lejt ellenébe dülő,
mohába rakott száraz kőfal. E kőfalgátak a lejt meredeksége
szerint közelébb, vagy távolabb építtetnek egymás fölé és
közé. Ha az ily helyek gyeppelel vannak borítva, vagy laza,
kőgörgeteges talajjal birnak, a kőgátak helyett 2—3 méter
hosszú rőzsével befont karókból álló sövény gátak, vagy a
karókra támaszkodó fából rovott alacsony gátak is megfelelnek;
sőt helyenként a többé kevésbé sűrűen álló facölöpök is
elegendők a hócsúszások megakadályozására.

E legutóbbi módot czélszerű még ott is alkalmazni, a
hol talaj csúszamlástól kell tartani, a talajcsúszásoknak a
jövőben való megakadályozása czéljából a cölöpök közé egy-
idejűleg mélyreható gyökerű fákat telepíthetünk.

Mindezen munkálatok a tavaszi mezei munkák befejezése,
és vágás területek beerdősítése után, tehát május végén és
juniusban eszközölhetők, a midőn ugyanis könnyen szerezhethünk
olcsó munkacrőt.

Természetes, hogy az ilyképen befásítani szándékolt terü-
letek a legeltetés ellen a legszigorúbban tilalmazandók, ezt
pedig sok esetben csak akként érhetjük el, ha az illető terü-
leteket a havas felőli oldalról egyszerű rúd kerítéssel elzárjuk
vagy pedig ha a havas azon részét, a mely befásítás alatt
nem áll, legeltetés helyett fűkaszálásra adjuk ki használatba,
feltéve, hogy a havasok az erdőbirtok kiegészítő részét
képezik.

Az olyan esetekben, a midőn a havasok nem az erdő-
birtokos tulajdonát képezik, a mire hazánkban sajnos, még

nem egy példa van, az erdőbirtokos alig tehet valamit legfelső erdőövének érdekében, a fatenyészet jelenlegi határát pedig épen nem képes feljebb vinni, mivel az erdő jelenlegi széle rendesen egyszersmind az erdőbirtok határát képezi.

Hogy mily hátrányos az ily birtokviszony az erdőgazdaságra nézve, és mennyi kellemetlen perpatvarra ad okot, erről azon tisztelt szaktársaim tudnának felvilágosítást adni, a kiknek az ily idegen havasok pásztoraival, bérlőivel tilos legeltetés, vagy más erdei kihágás miatt peres ügyei voltak, a mi pedig nem képezhet ritka esetet, ha meggondoljuk, hogy a marha csordákat csakis az erdőkön, sokszor beerdősített vágásterületeken keresztül lehet a havasokra felhajtani.

Az ily birtokviszonyok megváltoztatására, illetőleg a havasoknak megváltására, az erdőbirtokosnak mindent el kellene követnie.

A magyar tölgyfák fajai és azok jellemvonásai.

Irta: dr. Simonkai Lajos.

Az Országos Erdészeti Egyesület közlönyének mult évi XII. füzete többek közt egy nagyfontosságú pályanyertes műről hozott nekem örvendetes hirt. Szívemből üdvözlöm „A tölgy és tenyésztése” című szakmunka érdemes szerzőjét, ki oly nehéz feladat megfejtését végezte sikerrel; de üdvözlöm egyszersmind az „Egyesületet” is, a mely ily életrevaló fontos kérdés megfejtésére irt ki pályázatot.

A közzétett bírálatból — mely csak pár nappal ezelőtt jött kezemhez — olvasom, hogy Fekete Lajos erdőtanácsos és akadémiai tanár ur, a kijelölt kérdést úgy fűvészeti mint erdőszeti szempontból behatóan tárgyalja: s mert ezeket olvasom, sietek e soraim megírására. Talán azok még nem késnek

el, talán azok is támogatására lehetnek tölgyeink egyes oly nyílt kérdéseinek eldöntésénél, a melyek a fűvészeknek annyi fejtörést okoznak. Mert a mint ő az én „Nyílt levelem“-nél találóan megjegyze, tölgyeinknek ezernyi alakja van; ennyi alakkal pedig emberül megküzdeni, ennyi alak közt a vezérfonalat mindenütt biztosan kijelölni, vajmi nehéz feladat.

Négy évvel ezelőtt, 1883. április havában, a „Magyar Növénytani Lapok“ 63—71. oldalain, már megkisérlettem ugyan, hogy tölgyeink akkorig ösmeretes fajairól és fajváltozatairól röviden számot adjak. De négy év a tudományos kutatások terén nagy idő; különösen nagy az oly téren, minőt Quercusaink képeznek, hol előre tudtuk, sőt még tudjuk ma is, hogy sok nézet és sok adat vár megerősítést, sok kérdés vár végleges megoldást. Négy év óta tehát az én tölgyismereteim is sokat gyarapodhattak; azóta számos kérdésben az én nézeteim is lényegesen tisztultak.

Ma sem vagyok ugyan sem én, sem más e hazában s a külföldön egyaránt, azon a magaslaton, hogy tölgyeink valamennyi számba veendő fajáról, fajtájáról és fajváltozatáról szabatosan számot adjak, azonban úgy a felhalmozódott anyag összegezése, mint a fentebb jelzett ok, arra serkentenek, hogy tanulmányaim eddigi eredményeit itt összefoglaljam.

Különösen örvidenek annak, ha ezen közlésem megkönynyitené tölgyeink fontos alakjainak felismerhetését, és hozzájárulna ahhoz, hogy tölgyeink ismeretének hézagai mielőbb kipótoltassanak.

Magyarország tölgyei régi geniális mesterünk, Kitaibel Pál működése óta, vagyis már e század elejétől fogva magukra vonták Európa érdeklődő figyelmét. Maga Kitaibel sokat tépelődhetett velök, valamint később Heuffel, Dorner és Kerner is. Tölgyeinket ma már annyira ismerjük, hogy

ennek alapján bátran mondhatjuk, hogy Európának nincs olyan fekvésű területe, a mely a mi erdeinkkel tölgyfajok, fajták és varietások változatosságában, sokalakúságában versenyezni képes volna. Hazánk az ő 18 millió hektárnyi erdőterületével az európai államok között erdőre nézve harmadik helyen áll ugyan; de egyes fa nemeinek alaktartalmában s érdekességében, így tölgyeink és hársaink faj és fajta gazdagságában, aránylag a legelső helyet foglalja el. Erdeink nimbuszát tehát első sorban a bennök termő fafajok érdekessége adja meg; ezt a nimbuszt pedig csupán a tudományos vizsgálódásnak, a szellem munkájának köszönhetik.

Eltérnék e sorok céljától, ha erdeink e nevezetességeinek növényföldrajzi fejtegetésébe bocsátkoznám, s ha a történelemelőtti idők segédelmével, valamint hazánk földrajzi fekvése, éghajlata s nagy fokozatokat mutató domborzati viszonyai alapján, tölgyeink ősfajai- és egyéb telivér alakjainak valószínű okait akarnám kimutatni. Mellőzöm ezért e kérdést, hogy annál bővebben foglalkozhassam azzal a tétellel, a mely — *crux botanicorum* — kereszt gyanánt a fűvészhvilág vállaira nehezül, tudnillik a faj, fajta és fajváltozat fogalmainak szellőztetésével.

Ha tölgyeinkkel behatóbban akarunk foglalkozni, első sorban az a sarkalatos és elsőrendű kérdés merül fel előttünk, hogy mit tartsunk fajnak (*species*), s mit nem; valamint az is, hogy egyáltalán meddig szükséges a változatosság végtelen során megkülönböztetéseket tenni s azokat nevekkal megjelölni.

Nem ezerekre, hanem milliárdokra rugna a nevek és különböztetések száma, ha minden egyes létező növény-alakot külön választani és névvel ellátni akarnánk. És ha valaki hozzá is fogna ily örületes bábeli torony építéséhez, csakhamar utvesztőbe bonyolítaná, egyrészt a saját emberi gyarlósága, a

mely véges határokat kíván, másrészt pedig a növényfajok természetében rejlő szerfelett nagy változékonyságra való hajlam, a mely minden egyes individuumnak önállóságot, eredetiséget kíván kölcsönözni. Lépten-nyomon szaporodó tapasztalatai megtanítanak arra, hogy számos jellemvonás, a melyet előbb mérvadónak, a különböztetésre hasznavehetőnek vélt, oly ingatag mint a legcsalfább bűrű, megtanítanak arra, hogy a megkülönböztetések értéktelenek, ha nem nyugszanak erős alapon, és ha a célszerűség, valamint a szükségesség elveinek korlátain túlcsapnak.

Azt hiszem, nem volna nehéz dolog, pl. Hunyad megye tölgyeseiben egy nyáron át 1000 tölgyalakot megkülönböztetni; tény azonban, hogy már a következő nyáron nem akadna ember, nemcsak egy második vagy harmadik személy, hanem maga a szerző sem, a ki azt az 1000 alakot biztosan felismerje. Magokban a hunyadmegyei tölgyesekben is összetévesztené az illető Auctor (szerző) a túlfeszített megkülönböztetések 98—99 százalékát, más megye tölgyalakjaival pedig épen nem tudna boldogulni.

Mire való volna tehát az ily túlzott megkülönböztetés? Semmi jóra, legföljebb arra, hogy nyűgül szolgáljon az okszerű vizsgálódónak, és bosszantsa azt, a ki átgondolt elvi alapokon igyekszik világosságot hinteni és szabatos határokat vonni a természet örökké változó tárgyai közé.

A megkülönböztetést mindazon fokig, a meddig akár a gyakorlati, akár a tudományos érdekek kívánják, törekednünk kell keresztül vinni; de csak addig a határig, a meddig a megkülönböztetések újra fölismerhetése biztosítva van. Ez legyen az első elvünk, mert a benne kifejezett érdekek és határokon túl, minden továbbra menő erőlködés és okoskodás meddő.

A czélszerűség ezen első elvéhez nyomban egy második ily elvet is óhajtok csatolni, s ez az: hogy az első elv keretén belül álló megkülönböztetéseknél, három rangot ismerjünk el, u. m. a faj (species), a fajta (subspecies, proles) s a fajváltozat (variatio) rangját, s e rangfokozat érzékitése végett kapcsoljuk a fajhoz a fajtát, végül csak a fajta vagy a törzsfaj tudományos kétszavu neve alatt adjunk számot a még számbaveendő fajváltozatokról.

Kétségtelen, hogy nagy eltéréseket fogunk találni a megkülönböztetés fokában, ha néhány szabatosan felismerhető tölgyünk felett összehasonlító szemlét tartunk. Vegyünk közülök csak hármat szemügyre, így például a Qu. Robur, a Qu. confertát s a Qu. pilosát. A két első vagyis a Robur és a conferta között számos és feltűnő különbséget találunk ugy természetükben, mint talajszükségletökben, növekedési viszonyaikban, fájuk szívósságában, tömörségében és hasíthatóságában, gubacsképzésükben, egyszóval majdnem minden izükben: ezért e kettőt már általánosan külön fajokul ismeri el mindenki s a gyakorlati érdekek is megkívánják világos megkülönböztetésüket.

Ellenben a Robur és pilosa tölgyek között, noha ezeket is biztosan meg lehet különböztetni, csupán az a különbség: hogy a Qu. pilosa-nál a levél fonáka szőrösödő, míg a Qu. Robur-nál egészen meztelen. Ezért e két utóbbit elegendő tudományos és gyakorlati alap híján, nem fogadhatjuk el fajok gyanánt; hanem igen is, mellé tehetjük a Robur-hoz, mint annak egyik fajtáját, a Qu. pilosa-t. Ha a Roburnak nem volna egyik sarkalatos jellemvonása leveleinek teljes meztelensége; ha más fajoknál is előfordulna az, hogy a levelek fonáka majd szőrös, majd meztelen: akkor a Qu. pilosa-t minden botanikus csak a Robur fajváltozatának tartaná.

Minthogy azonban a levelek meze az egyes fajoknál felette állandó jellemvonást képez, a *Qu. pilosa* Schur, az ő pelyhes leveleivel kiválik a Roburok fajváltozatai közül, s mint oly központ, a melynek magának is vannak faj változatai, a fajta (proles) rangját érdemli ki.

Mint fajta teljes kétszavu, vagyis faj nevet kaphat a *Quercus pilosa* Schur, csak aztán tüntessük ki a rendszeres felsorolásnál, hogy a *Qu. Robur* fajtája, vagyis valamely jel kíséretében ugyanazon fajszámot adjuk neki, a melyet a *Qu. Roburnak* adtunk. Ha a *Qu. pilosa* csak fajváltozat volna, úgy csak egyszerű „*pilosa*“ névvel rendelnők a *Qu. Robur* kétszavu fejneve alá.

A faj, fajta és fajváltozat tehát viszonylagos fogalmak, de azért ismereteink rendszeres csoportosítása s a különbözőség mértékének kifejezése megkívánja, hogy a faj, fajta és fajváltozat fogalmait fentartsuk, ép úgy, mint más viszonylagos fogalmainkat, például a gyökér, a szár és a levél viszonylagos különböztetéseit.

Kérdés már most az, hogy mit tartsunk fajnak s hogy hány *Quercus*-fajt fogadjunk el megkülönböztethető tölgyeink jogos képviselői közül? Ezzel a kérdéssel én a következőkép számolok le.

Először is elvem az, hogy tölgyfajaink kétfélék, u. m. telivér vagyis ősfajok (*species inveteratae*), és korcs-fajok vagyis újabb eredetű fajok (*species hybridae*). Ősfajaink egyéneik száma szerint túlnyomóan vannak erdeinkben képviselve, s azokat ma már kétségtelenül minden magyar erdész ismeri. Ily telivér, s általánosan fajokul elismert tölgyeink: 1. a *Qu. Robur* L. (*Qu. pedunculata* Ehrh.); 2. a *Qu. sessiliflora* Salisb; 3. a *Qu. lanuginosa* Lam. (*Qu. pubescens* Willd.); 4. a *Qu. conferta* Kit; 5. a *Qu. Austriaca* Willd (*Qu. Cerris* Auct.); végül

6., ha a Magyar-tengerpart vidékére is kiterjesztjük figyelmünket, — a *Qu. Ilex* L. — Felesleges volna, hogy e telivér fajok nevezéstani rangfokozatát fejtegessem, mert abban nincs kétség, hogy azok ősfajok, és abban sem, hogy azokat fajokul kell tekintenünk, s mint fajokat erdészeti szempontból is jól ismernünk. Átmegyek e helyett a fajkérdés második elvének taglalására, vagyis arra, hogy korcsfajokat is kell megkülönböztetnünk, még pedig minden olyan két telivér faj közt, a melyek összekorcsosodásra képesek, két korcsfajt kell jogérvényesnek elismernünk.

A korcsok, pl. *A.* és *B.* telivér-faj korcsai, mai tüzetesebb megfigyeléseink tanúsága szerint, erdeink háztartásában jelentékeny számot tesznek. A *Quercus Tabajdiana*-ból (*conferta* × *supersessiliflora*) az aranyági hegyeken helyenkint 15—20 fa is áll egymás közelében; a dévai Bezsán erdő egy részének pedig, — melyet pontosabban ismerek, — legalább $\frac{1}{10}$ része csupa szakasztott korcsfaj. Ily körülmények között a korcsfajokat sem a fűvészetnek, sem az erdészetnek kicsinylenie nem szabad, már csak azért sem, mert a korcsfajok egyike-másika sok hasznavehető tulajdonságot egyesíthet magában és mert nagyon valószínű, hogy a létért vívott nagy küzdelemben ezek az új erejű fajok, vagy legalább egy részök e küzdelemben legjobban fogja kiállani a vesenyt. Ez ifjú fajoké lesz a jövő, különösen akkor, ha előnyös tulajdonságaikat az ember ki fogja próbálni, és ha ügyüket úgy veszi majd kezébe, a mint eddig a telivér fajokét vette védelmébe.

Két telivér faj között, melyeket *A.* és *B.*-nek nevezek általánosságban, én két korcsfajt tartok szükségesnek megkülönböztetni: egyet mely az *A.* hoz áll közelebb, vagyis a melynek az *A.* a szülőanyja s a *B.* az apja, s egy másikat a melynek *B.* a szülőanyja s az *A.* az apja. Az elsőben

tehát az A . jellemvonásai kerekednek felől, s ezért $\frac{A}{B}$ -vel jelezhetjük; a másodikban pedig a B . jellemvonásai túlnyomók s így $\frac{B}{A}$ -val fejezhetjük ki. Ezek az $\frac{A}{B}$ és $\frac{B}{A}$ korcsok közvetlenül az ősfajokból eredtek, s ezért elsőfoku korcsoknak nevezhetjük őket. Szó sincs róla, hogy ez elsőfoku korcsok mellett ne léteznének másod, harmad, negyed, stb. foku korcsok ép úgy a mint léteznek a mulattok (európai \times néger) és mestizék (európai \times indián) mellett a tercerók és a quarterók. De már az emberi társadalomban is nehéz a tercerók és quarterók megkülönböztetése s számuk is csekély, annyiival inkább, mivel a quartero alatt nem is egy, hanem kétféle korcsot értenek, u. m. a mestiz \times európaít, valamint a terceró \times európaít; annál nebezebb tehát a többszörös korcsok eredetét a növényeknél s így a tölgyeknél kimutatni, a hol a származásról nem vezethetünk keresztelési anyakönyvet; máskülönbén pedig ha már két elsőrendű korcsfajt különböztettünk meg, azok a másod-, harmad-, negyedrendű korcsok, ezek egyikéhez vagy másikához, vagy talán az egyik telivér szülőhöz oly közel fognak állani, hogy azokat mérvadó jellemvonások által alig fogjuk tudni elválasztani.

Az ily többszörös korcsoknak azonban számuk is csekély lehet, annyiival inkább fűzhetjük őket mint fajtákat legközelebb rokonjukhoz, s így ha őket fajok gyanánt nem tekintjük, sem a szabatosság ellen nem vétünk, sem a szükségszerű megkülönböztetést nem hanyagoljuk el. Sokkal nagyobb bajba keverednénk, ha ezeket a tölgy-tercerókat, quarterókat, quinterókat stb. mind fajszámba akarnók venni. Hol volna akkor a megkülönböztetendő fajok határa és ki tudná akkor megmondani, hogy hány fajt kellene különböztetnünk, vagy legalább is föltételeznünk, ki volna képes ezeket a quarterókat, quinterókat stb. biztosan megkülönböztetni s felismerni?

Tulzásba és a bizonytalanság révébe kerülnének akkor, ha a telivér és első rendű korcsfajokon túl is erőltetnők a fajok megkülönböztetésének jogosultságát; viszont nem volna indokolt két telivér-faj között csak egyetlen egy korcs-faj lét-jogát vitatni.

Két, egymáshoz közel rokonságban álló telivér-faj $\frac{A}{B}$ és $\frac{B}{A}$ korcsai közt is aránylag feltűnő lehet a különbség, még feltűnőbb azonban e különbség, ha két, egymástól távolabb álló telivér-faj $\frac{A}{B}$ és $\frac{B}{A}$ korcsait vizsgáljuk.

Arra, hogy melyiket vegyük $\frac{A}{B}$ korcsnak s melyiket $\frac{B}{A}$ korcsnak, a mérvadó jellemvonások alapján könnyen s biztosan reá jöhetünk, valamint tapasztalhatjuk azt is, hogy a kétféle elsőrendű korcs mindenike külön-külön a változékonyság egész lánczolatának lehet indító oka és középpontja. Már ezen okoknál fogva, de meg azért is, hogy a többszörös korcsokat szabatosabban helyezhetük el, ha két telivér-faj közt az $\frac{A}{B}$ és $\frac{B}{A}$ korcsfajokat világosan kiemeljük s jellemezzük: szükségesnek s okszerűnek válik be az az elv, hogy két-két ősfaj között két külön korcsfajt ösmerjünk el, nemcsak létezőnek, mert létezésükről már több esetben van tudomásunk, hanem egyszersmind a megkülönböztetésre jogosnak.

És ha az így jelzett elveket mind elfogadjuk, akkor könnyű lesz kiszámitanunk, hogy hány tölgyfajunk van, vagy legalább is hány lehetséges. Tudjuk már, hogy telivér-fajaink száma 6. Ez képezi, s egyáltalán a telivér-fajok számának megállapítása kell hogy képezze, a fajszámitás alapját, kezdő-pontját. Második alapul szolgálnak e valószínű számításunkhoz azon megfigyeléseink, a melyek az összekorcsosodásra képes rokon fajok sorozatát határozzák meg.

Nekünk is meg kell tehát vizsgálnunk, hogy ama hat telivér-fajunk minő rokonsági kötelékben áll egymással, s mennyire képes egymás közt vérrokonokat nemzeni. A rokon-

sági kötelék aránylag elég nagy, mert De Candolle prodromusa szerint az ott megkülönböztetett 6 tölgyfa-algénusz közül, a mi tölgyeink mind egy algénuszba, a *Lepidobalanus* ok algénuszába tartoznak. Összekorcsosodásra azonban, jelenlegi ösmereteink szerint csak 4 telivér-fajunk képes, melyek mind a *Robur* Endl. szakaszba (sectio) tartoznak; míg a *Suber* Endl. szakaszba tartozó *Qu. Ilex* L. és a *Cerris* Endl. szakaszba való *Qu. Austriaca* Willd. semmiféle korcsivadékát ekkorig nem ismerjük.

Tölgykorcsaink leszármaztatásánál tehát csak a *Robur* sectióba illő 4 telivér-fajunkat vehetjük számításba, melyek páros kombinációja összesen 6 esetet tesz lehetségessé. Lesz tehát korcsfajaink száma, ha mind a 6 esetben két-két korcsfajt veszünk fel, összesen 2×6 , azaz 12; telivér- és korcsfajaink teljes száma pedig $6 + 12$, vagyis 18.

Hat telivér tölgyfajunkat már említettem, azokhoz kétség nem fér, azokat már jól ismerjük; ellenben a valószínűség szerint létező 12 korcsfajunkat még nem ismerjük mind. Ismerjük a *Quercus conferta* és *Qu. Robur* közt képződött két korcsfajt, u. m. a *Qu. Haynaldia*-nat és a *Qu. Heuffeli*-t; ösmerjük a *Conferta* és a *sessiliflora* egymásra hatásából eredő korcsfajt is, t. i. a *Qu. Tabajdina*-t és a *Qu. Tufae*-t; ismerjük továbbá a *Quercus lanuginosa* és *Qu. sessiliflora* kétféle korcsfaját, vagyis a *Qu. Streimi*-t és a *Qu. Kerner*-t, de a *Quercus lanuginosa* és *Qu. Robur* között, már csak egy valószínű korcsfajt ismerek, s ez a *Qu. Csatói*; épen így csak egyet a *Qu. Robur* és a *Qu. sessiliflora* között, melyet *Qu. Feketei*-nek neveztem; végül egyet sem ismerek a *Quercus conferta* és a *Qu. lanuginosa* között, Borbás Vincze ugyan az „Erdészeti Lapok“ XXV. (1886.) deczemberi száma 993-ik lapján *Quercus Széchenyiana* néven tesz em-

litést egy Ménes vidékén szedett tölgyről s azt a *Qu. conferta* és *Qu. lanuginosa* korcsfajának állítja, lehet azonban, hogy ez a *Qu. Széchenyiana* nem korcs-faj, hanem csak a *Quercus lanuginosa*-nak valamely feltünő fajtája, vagy fajváltozata. Ezért én azt hiszem, hogy a *Qu. conferta* és *lanuginosa* kétféle korcsfaját még mindig keresnünk kell, valamint a *Qu. lanuginosa* \times *Robur* és a *Qu. Robur* \times *sessiliflora* korcsait is.

Azt hiszem az eddigiekben elég határozottan megszabtam tölgyfajaink létező és a valószínűség szerint létező lehetőségeit; kifejtettem különösen a korcsfajokkal szemben elfoglalt álláspontomat: nem szóltam azonban még arról, hogy mért szaporítom én tölgyfajaink számát csupán a korcsképződés útján, s mért nem tételezem fel, hogy telivér fajainkból a természetes kiválasztás útján is keletkezhetnek új fajok. Efféle eshetőséges ellenvetés elől kitérnem nem szabad, sőt inkább élni kell annak vennem.

Nem vonom, de nem is vonható kétségbe, hogy valamely létező növényfajból a természeti viszonyok megváltozása hosszú idő folyamán át, egészen új, a régitől világosan különböző fajt — vagy fajokat is — hozhat létre; hogy ez azonban megtörténjék, ahhoz a növény változási képességén kívül nagy idő, ezredévek kellenek. Mi azt tapasztaljuk egyrészt, hogy az az ákácza (*Robinia Pseudacacia* L.), melyet már 200 év óta kultiválunk, s a melyet Északamerikából hoztunk át, még ma is ugyanegy az Északamerikában termő ákáczfával; holott másrészt tudjuk, hogy az áthonosotással itt Európában más viszonyok közzé telepítettük, mint a minő viszonyok között Amerikában volt.

Tapasztaljuk azt is, hogy az a délvidéki s az az északvidéki növény, melyet magvaiból kerteinkben felnevelünk, itt nálunk is megmarad eredeti fajnak, itt nálunk sem tagadja

meg fáját. Azt tapasztaljuk tehát, hogy ha a növényt az általa megszokott természeti viszonyok közül kiragadjuk, és másféle, előtte addig idegen, szokatlan viszonyok közé helyezzük, legalább egy időre, csökönyesen fentartja ősidőktől természetévé vált fajvonásait.

E tények tehát a természetes kiválás ellen bizonyítanak; de én azt hiszem, hogy az a néhány évtized, a melyet egy-egy buvárnak a természet kérlelhetetlen törvénye kutatásai eszközlésére enged, nagyon rövid idő ahhoz, hogy egy ember kezdetől végig tanuja lehessen annak, miként hatnak a megváltozott természeti viszonyok átalakítólag a növényfajok jellemvonásaira elanyyira, hogy elvégre más faj álljon a kidült helyére. Ezért nem tudjuk a közvetlen kísérletezésből a természetben való faj kiválást kézzel foghatólag bebizonyítani; ezért látszik a kísérletezés első pillanatra a mellett bizonyítani, hogy a megváltozott életviszonyok nem szülnek új jellemvonásokat a növényben.

Vannak azonban jelenségek a növények életében, a melyek arról beszélnek nekünk megdönthetetlen bizonyossággal, hogy mivé alakulhat át a növény nem egy, hanem 1—2000 emberöltő leforgása alatt; és e jelenségek, ha azokat a természet nagy könyvéből kibetűzük világosságot vetnek a természetes kiválás létezésére.

Kultivált növényeinknek, így például gyümölcsfáinknak számos fajtája bizonyít egyrészt a kiválás lehetősége mellett; másrészt kétségtelenné tesz az, az ugynevezett helyettesfajok (species vicariae).

Csak egy példával óhajtok itt a helyettes fajok mellett tanubizonytságot tenni, de idézhetnék csak magából Erdély florájából is 90 példát tanuságul, a mint azt az Erdély florájáról irt munkámban tettem. Például a *Calamintha alpina* (L.) s a *Calamintha Baumgarteni* Simk. helyettes fajokat

veszem. Ezek egyike a *Calamintha alpina* a Pyrenaeusoktól az éjszaki Kárpátokig disziti a havas hegységek gyeptérsegeit; másika vagyis a *Calamintha Baumgarteni* Dél-Erdély havasain élénkiti és jellemzi a havasalji és havasi pázstot. Dél-Erdélyben nem terem a *Calamintha alpina*, ott helyette a *C. Baumgarteni* uralkodik; viszont már az éjszaki Kárpátokban, s a nyugatabbra eső havasvidékeken, a *Calamintha Baumgarteni*-nek nincs semmi nyoma. Pedig e két faj termetre, virágjának alakjára, színére és egyéb szerkezetére, annyira egyezik, hogy pár évvel ezelőtt még magunk sem vettük észre az őket elválasztó mérvadó jellemvonásokat. A *Calamintha alpina*-nak lándzsásak a levelei, s ugy ezek mint az egész növény majdnem meztelenek; ellenben a *Calamintha Baumgarteni* levelei kerekdedek s ugy ezek mint az egész növény berzedtszörűek, borzasok. E két növény vérrokonsága minden izükből kitetszik, s mégis éjszaki Kárpatainkon közölök csak a *C. alpinát*, dél- s keletvidéki Kárpatainkon pedig csak a *C. Baumgarteni*-t találjuk.

Mikép tudnók ezen s az ily sajátos jelenségek okát kimagyarázni, ha nem a természetes kiválással; ha nem azzal, hogy a természeti viszonyok folytonos kényszere alatt az egyik helyen a borzas mezű és kerekded levelű növényfaj vállott ki ezredévek leforgása alatt, a másik helyen pedig a meztelen és lándzsás levelű alakok állandósultak meg.

Délkeleti Erdély havasain mások a növény élet feltételei mint az Alpeseken vagy az éjszaki Kárpátokban, s e feltételek az odakerült *Calamintha alpinára* ugy hatottak, hogy annak fokozatos változatai elvégre helyettes-fajjá, a *C. Baumgarteni* fajjá nőttek ki magukat.

Ha a *Calamintha Baumgarteni* a *C. alpinával* együtt nőne az Alpeseken meg a mi Kárpátjainkon is, biz azt legfeljebb a *C. alpina* fajtajának, vagy talán csak fajválto-

zatának tekintenők. De mert egymást helyettesítik, mert mindenüknek külön-külön terjedésköre, mondjuk saját birodalma van: ezért őket külön fajokul kell tekintenünk, még pedig olyanokul, melyek a létért vívott küzdelemben a viszonyokhoz alkalmas s azoknak megfelelő változataikban voltak képesek csak fennmaradni, egyik helyen a *Calamintha alpina*, másikon a *C. Baumgarteni* képében. Hogy így kiváljanak, ahhoz az évek hosszú lánczolata kellett; mert ha mi a *Calamintha alpinát* ma ültetők át Dél-Erdély havasaira, az ott nem változnék át egyszerre *Calamintha Baumgarteni*-vé, hanem részben elpusztulna, részben pedig megmaradna egyes kitartóbb s a viszonyokhoz jobban alkalmazkodni tudó alakjaiban. E fennmaradó alakjai is egyelőre megtartanák a mi fürkésző szemeink előtt a *Calamintha alpina* fajvonásait; de bizonyos, hogy utódaik a nagy idők folytonos hatásai alatt elváltoznának, környezetük követelményeihez egészen hozzá alkalmazkodnának.

Csak ily értelemben valószínű a természetes kiválás útján, vagyis a változékonysági hajlam s a megváltozott természeti viszonyok összehatása folytán, az új fajok keletkezése. Ha azonban a nagy idő egyik sarkalatos tényezője annak, hogy a meglevő fajokból a természetes kiválás útján új fajok létesülhessenek: akkor mi most nem számolhatunk le azzal, hogy egy pár ezer év múlva minő új tölgyfajok fognak majd kivállani, mert afféle jóss tehetséggel, afféle előre tudással ember nem rendelkezik. Mi jelenleg csak az eddig tényleg kivált, tehát a ma valóban létező telivér, vagyis ősfajokról beszélhetünk; valamint beszélhetünk az olyan fajokról, minők a korcsok, a melyek szemünláttára keletkeznek, a melyeket mesterséges közvetítéssel mi magunk is könnyen életre szólíthatunk. Ahhoz, hogy két összekorcsosodásra képes faj közt az új, talán eddig nem is

létező korcsfaj létrejöjjön, csak mesterséges megporzás kell. Mert ha az egyik fajt egy más vele rokonszenvező faj virágorával megtermékenyítettük, a megkötődött petékből egy nyár alatt megéri s birtokunkba kerül az a mag, a melyből az új korcsfajt csakhamar fölnevelhetjük.

Teljesen kimerithetjük tehát tárgyunkat, ha csak két fajt ösmerünk el u. m.: telivér és korcsfajt: mert a telivér vagyis ősfajok a természetes kiválasznak eredményei; és mert a természetes kiválas mellett csak egy okot ösmerünk még, mely új fajokat létesíthet, a korcsosodást. Ezekből a telivér és korcsfajok között létező nagy különbség is kitetszik, a megszületetés időtartamára nézve; ebből egyszersmind kitünik a korcsfajok fontossága és fő jellemvonása. A korcsfaj, mely hirtelen lesz, nem ér arra reá, hogy benne valami eredeti, más fajoknál nem létező új jellemvonás képződjék ki, hanem összeköti tulajdonságait az őt létrehozó két szülő-növény jellemvonásaiból; ellenben a természeti kiválas hosszú pályáján kivált a telivér faj kényszerítve van arra, hogy eredeti és oly sajátos tulajdonságokat fejlesszen ki, a melyek őt az élet harczában diadalra képesek juttatni.

(Vége követk.)

A dongafa beviteli vámok legutóbbi felemelése Sváiczban.

Tudvalevőleg a dongafára szabott beviteli vám Svaiczban a mult évben tetemesen felemeltetvén, ezen vámfelemelésről, valamint ezen intézkedésnek saját kivitelünkre való befolyásáról, hiteles forrásból meritett következő tájékozással szolgálhatunk.

A dongafa a svaiczi vámtarifában a régibb vámtarifa szerint annak 53 tétele alá esett (közönséges épületi- és műszerfa, nyers, avagy csak fejszével faragott) s a beviteli vám métermázsánként 0.05 cts.-el volt kiszabva.

Az újabb vámtarifának 1884. évi junius 26-án történt életbeléptetése alkalmával azonban a dongafa máris az 54. tétel alatti faárak (metszett fa és zsindely) közé soroztatott, mely árukra métermázsánként 0.40 cts., vagononként tehát 40 frcs beviteli vám van kiróva.

Ezen intézkedés indokolásául annak tervezői azt hozták volt fel, hogy bizonyos donganemek hasításuk után még további kidolgozást igényelnek (kidomborítást), a mi azonban csak is a német, de különösebben a württembergi termelésű bodnárfára nézve áll, de nem a magyarországi és szlavoniai ilyféle faterményekre; fizettük mindamellett a mi dongáink után, és elviseltük ezen magasabb vámtételt is a nélkül, hogy magunkat a versenytérről leszoríttatni engedtük volna.

Mult évi ápril havában azonban jónak látta a svájcz szövetségtanács vámosztálya elrendelni azt, hogy a „nyers hordófa“ a vámtarifa 54. tétele alól töröltessék, ellenben a 62. tételnél a következő pótlás: „hordófa és nyersen kidolgozott dongafa“ iktattassék be, minekfolytán ezen czikk most már közel egy év óta métermázsánként 2 frcs, vagyis vasuti kocsi rakományként 200 frcs beviteli vámot fizet.

A szövetség tanács ezen eljárása annyival kevésbé érthető, mivel védvámról ez esetben szó sem lehet, és mivel a svájci bodnárok ezen faáruk importjára vannak utalva!

És tényleg, ők magok voltak az elsők, a kik ezen saját érdekeiket sértő rendszabály ellen mozgalmat indítottak meg, annak visszavonását kérvén!

A mi országos kivitelünk szempontjából azon kérdés merülhetne fel, vajjon nem-e szükséges esetleg diplomatai uton lépéseket megkísérelni ezen reánk nézve látszólag káros rendszabály megváltoztatására?

Ugy saját, valamint sok előkelő hazai dongafa-exporteurek vélekedése szerint ily lépések tételére kényszerítő szükség nem áll fenn.

Svaiczban a hasított tölgyfaáruk fogyasztása már magában véve sem igen jelentékeny. Északi Svaicz helyi szükségletére csak keveset igényel, a francia Svaiczban a neuenbergi, genfi és waadt-ti kantonok szálló mivelése nem jelentékeny; a Val de Travers Absint-(üröm)-hordókra szinte csak kevés dongafát szükségel, a Bern kanton pedig nem sokat használ fel csernyelé hordókra.

A szlavoniai és magyarországi jelentékeny dongafatermeléssel szemben Svaicz szükséglete tehát nem is igen sokat nyom a latban, a mi kelendőségi viszonyainkra tehát a fennebb jelzett látszólag terhes rendszabály semmiféle káros visszahatással nem bír, és pedig annyival kevésbé, mivel a Svaiczból jöhető kínálat a mi hazai tölgyfa árunk áaira mérvadó befolyást nem gyakorol.

A Szlavoniában és Magyarországon termelt tölgyfa árúkra nézve most ép úgy, mint a jövőben Franciaország, mint ezen termények aránylag legnagyobb fogyasztója, a döntő tényező. A mennyiben tehát a Svaicz tölgyfaszükségletét ezentul is a magyar-osztrák monarchiából akarná fedezni, kénytelen

lesz ezentúl is, mint eddig, a magyar, illetve szlavoniai és osztrák fapiaczokon, ugyanazon árakat fizetni, melyeket Franciaország fizet, vagyis más szóval: a felemelt magasabb beviteli vámdíjat maguk a svaiczi fogyasztók fogják viselni.

Ez az oka a svajczi bodnárok fennjelzett mozgalmainak.

Hasonló jelenséget észlelünk immár a németországi fakitivelünk körében is!

Midőn t. i. Németország néhány évvel ezelőtt a fabeviteli vámokat általánosan felemelte, tölgyfa áruink kivitele ez irányban eleinte csökkent ugyan. Minthogy azonban Franciaország roppant szükséglete belföldi tölgyfa termelvényeinknek már magában véve is egészen kielégítő kelendőséget biztosított, Németországnak pedig nem sikerült tölgyfaszükségletét máshonnan olcsóbban beszerezhetni; rövid idő múlva azon kényszer helyzetben találta magát, az általa azelőtt fizetett árakat, belföldi piacainkon ismét felajánlani, illetve a felemelt beviteli vámot saját magára vállalni.

Magyarország, de főkép Szlavonia erdőségeiből a Németország felé való tölgyfa kivitel jelenleg már ismét régebbi fokára emelkedett, sőt a mi több, fapiaczainkon most már Németország Franciaországgal szemben mint versenytárs lép fel, a mit onnan lehet következtetni, hogy a Szlavoniában fekvő állam-erdőkből, valamint a horvát-szlavon beruházási alap javára kihasított szlavoniai tölgyfa állabokból a múlt év őszén történt nagy faeladások alkalmával legnagyobb árajánlatokat azon tekintélyes faüzleti cégek tettek, a melyek német dongafák termelésével foglalkoznak.

Ha.

Egyesületi közlemények.

(Az Országos Erdészeti Egyesület 1887. évi április 7-én tartott rendes választmányi ülésének jegyzőkönyve.)

Jelen voltak: Gróf Tisza Lajos, elnök ő exja, Bedő Albert, első alelnök, Balás Vincze, Belházy Emil, Garlathy Kálmán, Ghyczy Emil, Havas József, Kallina Károly, Rónay Antal, Tomcsányi Gyula választmányi tagok és Horváth Sándor titkár. Eleőd Jósá, Luczenbacher Pál és Szabó Adolf választmányi tagok meg nem jelenésüket elfoglaltságukkal mentették ki.

I. Elnök ő exja az ülést megnyitván, tudomására hozza a választmánynak, hogy időközben szükségesnek látta Ő cs. és ap. királyi Felségének legmagasabb engedélyét kérni ki arra nézve, hogy az egyesület gyűlésterme számára megrendelendő képe a király képeknél általánosan használt egyenruha helyett a gödöllői fegyvervadászatokon Ő Felsége által használt vadászöltözettel készíttethessék el. Ezen czélból a múlt hó 21-én ő exja vezetése alatt egy, Bedő Albert első alelnök, és Luczenbacher Pál választmányi tag urakból álló küldöttség jelent meg Ő Felségénél, ki az egyesület részére kért engedélyt legkegyelmesebben megadni méltóztatott.

E legmagasabb engedély alapján ő exja érintkezésbe lépett a megelőző választmányi ülés határozatához képest Benczur Gyula festőművésszel, mint a budapesti mesteriskola vezetőjével s az ügy megbeszélése után vele akként állapodott meg, hogy Ő Felsége képét a Benczur vezetése alatt álló mesteriskola egyik jeles fiatal tagja Stetka Gyula fogja elkészíteni a következő szerződési feltételek alatt:

1. A megrendelt kép Ő cs. és ap. kir. Felségének életnagyságu egész alakját fogja ábrázolni, azon vadász öltözet-

ben, melyet Ő Felsége magyarországi fegyver-vadászatain viselni szokott.

2. A kép keretének belső világa magasságban 210, szélességben 125 centiméter lesz, ehhez képest tehát a kép méretei keret nélkül magasságban 212 centiméterrel, szélességben 127 centiméterrel állapíttatnak meg.

3. A kép teljesen készen, de keret nélkül legkésőbb 1887. évi szeptember 15-éig az országos erdészeti egyesületnek átadandó.

4. Az átvétel megtörténte után az országos erdészeti egyesület a festőművésznak tiszteletdíjképen 1000 (egyezer) forintot azonnal kifizet.

5. Ha a megrendelt kép a 3. pontban megszabott határidőig el nem készül, vagy pedig az előbbi feltételektől eltérően készítettik, avagy illetékes szakegyének ítélete szerint a művészeti igényeknek meg nem felel, az egyesület annak átvételére nem kötelezhető s ennél fogva a megelőző 4. pontban foglalt kötelezettsége is teljesen megszűnik.

Végül megemlíti ő exja, hogy miután e kép számára a szokásos arany keretet nem találta czélszerűnek, intézkedett egyidejűleg, hogy Czigler műépítész összhangban a terem díszítésével, a keretnek tölgyfából való elkészítésére tervet készítsen. Ez vázlatban már készen van s a költségek maximalis összege 300 frtban állapíttatott meg.

Az igazgató válaszmány ő excellenciája jelentésének első részét örömmel veszi tudomásul s egyszersmind jóváhagyva a Stetka festővel kötendő szerződés tervezetét, felhatalmazza az elnökséget, hogy a kép keretének tervezetét véglegesen elkészítené s a mennyiben a válaszmányi ülés a munka megkezdéséig tartatni nem fog annak költségeit a most bejelentett maximalis összeg keretén belül utalványozza.

I. A pénztár állásáról a titkár a következő jelentést terjeszti elő:

Miután a megelőző választmányi ülés alkalmával az 1886-ik évi számadások még nem voltak véglegesen lezárva, mindenekelőtt bátor vagyok megemlíteni, hogy a most már lezárt számadások szerint a mult évi összes bevétel 39375 frt 45 kr-ra, a mult évi összes kiadás pedig . . . 38749 frt 12 kr-ra

rugtak s így a folyó évre áthozott pénztári
maradék 626 frt 33 kr
volt.

Ezen maradék beszámításával ez évi bevételeink január 1-étől a mai napig 8543 frt 63 kr-ra, kiadásaink pedig 4137 frt 13 kr-ra rugnak; a pénztári készlet tehát . . . 4406 frt 50 kr.

Ezen összegből 4000 frt takarékpénztárakban van gyümölcsözőleg elhelyezve, 406 frt 50 kr pedig az egyesület kézi pénztárában őriztetik.

A kimutatott összes bevételből mint már említettett, 626 frt 33 kr. mult évi pénztári maradékot képez, 200 frt új kézpénz alapítvány fejében, 858 frt 25 kr. kötelezvényekben tett régi alapítványok törlesztésére, 30 frt a gróf Tisza Lajos alapítványra és 102 frt a Bedő Albert alapítványra fizettetett be. A rendes bevételekre tehát 6727 frt 05 kr. esik.

Ellenben a kimutatott 4137 frt 13 krnyi összes kiadásból 1874 frt 03 kr. oly összeget képez, mely a kézi pénztár feleslegéből az egyesületi házépítés céljaira való felhasználás végett az alaptőkéhez csatoltatott. A rendes kiadások tehát ezen összeg levonása után 2263 frt 10 kr-ra rugnak.

A kézi pénztár fentebb kimutatott 4406 frt 50 kr. feleslegén kívül a pénztárban őriztetik — továbbá a letéti számadás szerint 2 darab egyenként 550 frtról szóló, 1 drb 1000 frtról szóló, 1 drb 1360 frtról szóló és 1 drb 1100

frtról szóló takarékpénztári könyvecske is, melyekkel a Deák Ferencz alapítvány még ki nem adott pályadíjai és a Műszótár költségeire félretett összegek vannak gyümölcsözőleg elhelyezve. Végül szintén a pénztárban őriztetik az alaptőkének az alapítványi számadás szerint mutatkozó 14892 frt 22 krnyi készpénzkészlete is, melyből 14864 frt 18 kr. takarékpénztári könyvecskékkal van képviselve, 28 frt 04 kr pedig készpénzből áll.

Ezek szerint a jelenlegi pénztári készlet a következő összegekből áll:

kézi pénztári készlet	4406 frt 50 kr
letéti pénztári „	4560 „ — „
alapítványi pénztári készlet	14892 „ 22 „
<hr/>	
összesen:	23858 frt 72 kr.

Ezen jelentéssel kapcsolatban előterjeszti a titkár a megelőző választmányi ülés alkalmával még véglegesen le nem zárt 1886-ik évi pénztári számadások eredményét is, mely minden tekintetben előnyösnek mutatkozik.

A bevételek ugyanis 23700 frt előirányzattal szemben 39375 frt 45 kr-ra rugnak, minélfogva a többlet 15675 frt 45 krt tesz ki. Különösen kedvező adatokat tüntet fel a rendkívüli bevételek rovata, hol 3150 frt előirányzattal szemben 19092 frt 89 kr folyt be, tehát 15942 frt 89 kr-rel több mint a mennyi előirányoztatott. A rendes bevételek rovatai alatt ugyan egészben véve 20550 frt előirányzattal szemben csak 20282 frt 56 kr a tényleges bevétel vagyis itt 267 frt 44 kr hiány mutatkozik, azonban ennek oka egyfelől az, hogy az állami segély, mely irodalmi célokra eddig 2000 frttal utalványoztatott s az 1886-ik évre is ennyivel irányoztatott elő, a múlt évben csak 1500 frtot tett ki, másfelől a házbérlőjévedelem is csekélyebb volt az előirányozottnál, mivel a III. emeleti nagy lakás egy negyed éven át kiadatlanul maradt, az

első emeleti nagy lakás pedig, mely a költségvetés készítésekor szintén mint bérlakás vétetett számításba, időközben természetbeni alelnöki lakásul jelöltetett ki. Hogy ezek daczára is csak 267 frt 44 kr hiány mutatkozik az összes rendes bevételi rovatoknál, annak örvendetes oka az, hogy az előbb említett két rovatot nem számítva, a többi rendes bevételi rovatoknál együtt véve 1961 frt 56 krral több volt a bevétel mint az előirányzat.

A kiadási rovatok szintén kedvező eredményt mutatnak. A 38749 frt 12 krnyi összes kiadásból ugyanis 22261 frt 26 kr csak látszólagos kiadás, a mennyiben ez az összeg az alaptőkéhez csatoltatott.

Ezenkívül a tényleges rendkívüli kiadások között is fordul elő egy jelentékeny tétel, mely egy megelőző közgyűlési határozat folytán a költségvetés keretén kívül teljesítettett, t. i. az az 1952 frt 28 kr mely a Szécsi féle „Erdőhasználatlan“ nyomdai költségének fedezésére utolsó részletképen 1886-kan adatott ki s mely az „Erdőhasználatlan“-ért részint ezen évben, részint már előbb befolyt összegekben megtérült az egyesületnek.

Ezen összegeket nem számítva, az 1886. évi összes rendes, és előirányzott rendkívüli kiadások 16298 frt előirányzattal szemben 14535 frt 58 krt tesznek ki. A megtakarítás tehát az előirányzott rovatoknál 1762 frt 42 kr. Külön-külön tekintve a kiadási rovatokat, tényleg csupán egynél fordul elé tullépés, t. i. az Erdészeti Zsebnaptár költségeinél, melyek az 1000 frt előirányzattal szemben 92 frt 98 kr tullépést mutatnak; ennek is azonban egyedül az az oka, hogy a költségvetés készítése alkalmával számításba vett 1000 példány helyett a szükséglethez képest 1886-ban 1200 példány nyomtatott, minek megfelelően természetesen a megfelelő bevételi rovat is jelentékenyen nagyobb többletet mutat.

Végül a számadások azon részére nézve, mely az alapítványi kamatok és tagsági díjak elszámolására vonatkozik, megjegyzi a titkár, hogy bár egészben véve az illetékek pontosan fizettetnek be, mindamellett az alapító tagok által fizetett kamatok rovatánál több évi összehalmozódás miatt ma már igen jelentéken (4514 frtnyi) hátralék mutatkozik. Ezen összegből mintegy 2300 frt oly tagokra esik, kikkel szemben, miután több év óta nem fizették be a kamatokat, az egyesület ügyvéde az alapszabályok értelmében, a kereset megindítására hivatott fel, mintegy 380 frt pedig oly tagok hátralékát képezi, kiknek tartózkodási helye ismeretlen s kikkel szemben tehát csak a szükséges tájékozás megszerzése után lehet az alapszabályok értelmében eljárni. A többi hátralék nagy része csak ideiglenes jellegű s remélhetőleg rövid idő alatt erélyesebb sürgetés nélkül is be fog folyni. Mintegy 700 frtnyi követelés azonban valószínűen behajthatlan lesz, mivel ez a titkári hivatal értesülése szerint vagyontalanul elhalt vagy teljesen vagyonnélküli tagoktól származik.

Igen kívánatos volna ezért, ha az 1886-ik évi számadások felülvizsgálására kiküldött bizottság felhatalmaztatnék ezuttal arra is, hogy az erre vonatkozó adatokat megvizsgálva ott a hol indokoltnak mutatkozik, a tőke és kamattartozás leírását javaslatba hozhassa előterjesztendő jelentésében.

Az igazgató választmány tudomásul véve a folyó évi pénzkezelésre és a múlt évi számadások eredményére vonatkozó titkári előterjesztést, felhívja a számadás vizsgáló bizottságot, hogy a tagsági illetékeknél mutatkozó hátralékokat vizsgálja meg és esetleg a törlésekre vonatkozólag javaslatot tegyen.

III. Az „Erdészeti Felmérés“-tan kézikönyvére 1885-ben hirdetett 100 aranyas pályázat határideje f. évi márczius hó 31-én lejárván, a titkár jelenti, hogy néhány nappal a határ-

idő előtt egy pályamunka érkezett be „Erdészeti Földmérés“-tan czimmel és „a Deák Ferencz alapítvány új csemetéje“ jelige alatt. A munka két füzetben 123 irott iv szövegből és 45 tábla rajz mellékletből áll.

Miután a pályamunka beküldésénél az ismeretlen szerző a pályázati hirdetmény formai feltételeit megtartotta a munka bírálatra elfogadtatott s a bírálat megejtésével Bedő Albert első alelnök elnöklete alatt Belházy Emil, Szécsi Zsigmond választmányi tagok és Horváth Sándor titkár bizattak meg.

Egyidejűleg intézkedett a választmány, hogy a Deák Ferencz alapítvány 1888-ik évi kamataiból kitüzendő pályakérdés tárgyára nézve is javaslat készíttessék, még pedig lehetőségig a következő ülésig. A javaslat elkészítésére Bedő Albert első alelnök elnöklete alatt Rónay Antal, Belházy Emil és Horváth Sándor kérettek fel.

IV. A gróf Forgách Károly-féle aggancsgyűjtemény ügyében elnök ő exja tudatja a választmánynyal, hogy a felállítás tervét és költségvetését elkészíttette s azokat a múlt ülés határozatához képest a szükséges felvilágosítások kíséretében gróf Forgách Károlynak megküldte. A gróf a tudósítás vétele után egy elnök ő exjához intézett levélben azonnal kijelentette, hogy a felállítás 1655 frt 20 krban megállapított költségeit sajátjából fogja fedezni s ennél fogva a szükséges összeget azon értesítés megnyerése után, hogy hova küldje a pénzt, azonnal rendelkezésre bocsátja.

Miután a gyűjtemény átvétele a megelőző ülésben elvileg már elhatározottat, a választmány most a bejelentettek tudomásul vétele mellett, felkéri az elnökséget, hogy a gyűjteménynek a nemzeti muzeumtól való végleges átvétele és annak az egyesület helyiségeiben való felállítása iránt, minél előbb intézkedjék; a gyűjteményszerű kezelés feltételeinek az alap-

szabályokba való igitatására vonatkozólag pedig a következő választmányi ülésnek javaslatot tegyen.

V. A titkár felemlítvén, hogy a lépcsőház falainak befestése most már megkezdhető, javaslatot terjeszt elő arra nézve, hogy a falak lábazata a tisztántartás és a megrongálástól való védelem céljából egyszerű faburkolattal láttassék el. Egszersmind bemutatja az erre vonatkozó költségvetést, melyszerint az említett burkolat összesen 160 folyó métert tesz ki s tekintve, hogy Thék Endre asztalos folyóméterét 2 frt 40 krért hajlandó elkészíteni, az egész 384 frtba fog kerülni.

Végül megemlíti, hogy a helyiségek felszerzése céljából, a nagy teremben egy nagyobb könyvszekrény és két kisebb gyűjtemény szekrény az ugynevezett könyvtári szobában pedig egy egyszerű olvasó asztal volnának szükségesek.

A választmány a lépcsőház-falak lábozatának faburkolattal való ellátását szükségesnek találván, a bemutatott költségvetést jóváhagyja a nagyterem és olvasó szoba számára szükséges butorokat, illetőleg pedig az elnökséget felhatalmazza, hogy a takarékoság tekintetbe vételével elkészítendő költségvetések alapján az elkészíttetés iránt intézkedjék.

VI. A titkár jelenti, hogy a Bedő Albert alapítvány első ösztöndíjának élvezője, Hantos Ernő I. éves erdőakadémiai hallgató megfelelően az alapszabályok 105. §-ában foglalt feltételeknek, kellő időben beterjesztette a folyó tanév első félévi vizsgálatain nyert eredményekről szóló bizonyítványát.

A választmány megnyugvással vett tudomást Hantos Ernőnek ezen bizonyítvány által tanusított dicséretes szorgalmáról és előmeneteléről.

VI. A földmívelési miniszterium folyó évi ⁷²/_{eln.} szám alatt értesíti az egyesületet, hogy az 1885-ik évi országos kiállításról négy tekintélyes kötetben hivatalos jelentést adott ki,

azon célból, hogy a kiállítás eredménye a tapasztalatok hü leírása és a hiánynak leplezetlen feltárása által értékesíthető legyen.

Ezen szempontból tehát felhívja az egyesület, hogy a jelentésnek működési körébe vágó részét gondos tanulmányozás tárgyává tegye, s a benne foglalt ítéletek helyességét megbirálva s a tett javaslatokat elméleti és gyakorlati értékük szerint mérlegelve, esetleg eltérő nézeteit indokolt vélemény kíséretében minél előbb terjessze elő.

Az igazgató válaszmány e felhívás alapján a kérdéses jelentés tanulmányozására Ghyczy Emil, Rónay Antal, Hoffmann Sándor, Garlathy Kálmán válaszmányi tagokat és Horváth Sándor titkárt kéri fel, oly hozzáadással, hogy a bizottság jelentését és esetleges javaslatait a válaszmánynak mielőbb terjessze elő.

VII. Az erdélyi gazdasági egyesület igazgató válaszmánya értesíti az egyesületet, hogy ez évi VII. vándorgyűlését a szolnok-dobokamegyei gazdasági egyesület termény-, állat- és ipar kiállításával kapcsolatosan folyó évi október hó 15—23-ika közt tartja meg Deésen. Egyszersmind felkéri az egyesületet, hogy magát e vándorgyűlésen néhány tagja által képviseltetni sziveskednék.

A válaszmány köszönettel fogadván a meghívást, a képviselőjében való megjelenésre báró Bánffy Dezső alelnököt, továbbá Abrudbányai Béla, Girsik János és Laitner Elek tagokat kéri fel azon kijelentéssel, hogy Erdélyben lakó többi tagjaitól is szívesen veszi, ha e küldöttséghez csatlakozva a gazdasági egyesület vándorgyűlésén képviselőjében minél nagyobb számmal megjelennek.

VIII. A titkár jelenti, hogy a nagyméltóságu földmívelési miniszterium a múlt évi közgyűlés határozatai értelmében módosított alapszabályokat f. évi 6365. szám alatt jóváhagyta

s hogy ennek megtörténte után a jóváhagyási záradékkal ellátott alapszabályok 300 példányban kinyomattak, a szedés pedig arra való tekintettel, hogy közelebbről előre láthatólag újabb módosítások is szükségessé válnak, fentartatott.

Tudomásul vétetik.

IX. A titkár bemutatja az V. kerületi m. kir. adófelügyelőség folyó évi 3605. számú értesítését, mely szerint az egyesületi ház részére 1901. évi július hó 31-éig terjedőleg 15 évi ideiglenes állami adómentesség engedélyeztetett s bejelenti továbbá, hogy az egyesületi ház után 395 frt 91 kr községi pótdó és 305 frt 93 kr házbérekrajczár illeték vettettet ki évenként.

Tudomásul vétetett.

X. A megelőző választmányi ülés óta a következő rendkívüli befizetések történtek:

a) kötelezvényekben tett alapítványok törlesztésére befizettek: Lánczy Gyula 20 frtot, Czékus György 20 frtot; Garlathy Oszkár 25 frtot; Gábor Sándor 30 frtot; az Eszterházy hercegi javak zárgondnoksága 200 frtot; Borszéky Soma 15 frtot; Harczér János 80 frtot; Székely József 160 frtot; Jánossy Dénes 20 frtot; báró Lipthay Béla 100 frtot;

b) a Bedő Albert alapítvány javára: a Goetz-féle fa- és fűrérüzleti részvénytársaság 100 frtot;

E befizetések tudomásul vétetnek, az utoljára említett kapcsolatban azonban felvettetik az a kérdés, hogy mi történjék ezentul az ugynevezett Székesfejérvári ismeretlen alapítványával, melyet tudvalevőleg az ismeretlen alapító részben ugyanazon célra kívánt az első részlet beszolgáltatása alkalmával beküldött levelében fordittatni mint a minő célra a közelebbről alkotott Bedő Albert alapítvány szolgál.

Miután ezen alapítvány az ismeretlen alapító nyilatkozata szerint öt részletben beküldendő 100 frt név értékű 1860-ik évi állam sorsjegyből fog állani, az öt részletből azonban mind eddig csak 3 érkezett be, a választmány egyelőre elégségesnek tartja az ezen jegyzőkönyv útján felhívni az ismeretlen alapítót, hogy a hátralevő két részletet is minél előbb küldje be, mivel az alapítvány kezelésének kérdése ügyében addig határozat nem hozathatik, míg az egész összeg beszolgáltatva nincs.

XI. A következő új tagok vétetnek fel:

a) alapítókknak: Weress Sándor és Gábor Sándor m. kir. erdőgyakornokok egyenként 160 frt alapítvánnyal kötelezvényben, ajánlja Csiby Lőrincz; Miskolczy János m. kir. erdőgyakornok, 160 frt alapítvánnyal kötelezvényben, ajánlja a titkár; Pollág Géza m. kir. erdőgyakornok, 160 frt alapítvánnyal kötelezvényben, ajánlja Szeyffried Károly; Hajdu József városi erdőgyakornok és Szarkássy János végzett erdőakadémiai hallgató, egyenként 160 frt alapítvánnyal kötelezvényben, ajánlja Krausz Géza; Leopold Rudolf fakereskedő 200 frt alapítvánnyal kötelezvényben, ajánlja Belházy Jenő;

b) rendes tagokknak: Egyed Miklós erdő akadémiai hallgató, ajánlja Bedő Albert; Hoffmann Máté végzett erdőakadémiai hallgató, ajánlja Schumichraszt Mihály; Téglás Károly m. kir. erdőgyakornok, Benedek Albert és Sável Sándor m. kir. műszaki dijnokok, ajánlja Merényi Gyula; Hacher Gyula erdővéd, ajánlja Krausz Géza; Jüngling János m. k. műszaki dijnok, ajánlja Lopusny Kornél; Anca Döme m. kir. erdőgyakornok, Dragán Gyula és Kriszta Gyula magy. kir. műszaki dijnokok, ajánlja Nagy Károly; Illosvay Dezső m. k. fővadász, ajánlja Belházy Jenő; dr. Simonkai Lajos főreáliskolai tanár, ajánlja a titkár; Hecht

J. faüzleti hivatalnok, ajánlja Földi János; Hantos Ernő erdő akadémiai hallgató, ajánlja a titkár.

XII. Ezen jegyzőkönyv hitelesítésére Rónay Antal és Belházy Emil válaszmányi tag urak kéretnek fel.

Rónay Antal s. k.,

v. tag.

Gr. Tisza Lajos s. k.,

elnök.

Belházy Emil s. k.,

v. tag.

Horváth Sándor s. k.,

titkár.

L a p s z e m l e.

(I L—a.) Az erdészeti meteorológiai megfigyelések szükséges tartamáról. E lapok megelőző füzetében ugyanezen czim alatt egy táblázatot közöltünk, a mely azt mutatja, hogy hány Celsius fokkal kisebb az erdei levegőnek évi közép arányosa 1·5 m magasságban a talaj fölött, mint a levegő hőmérsékleté-é a szabad mezőben, világosan kitűnik az erdei és szabad mezei léghőmérsék különbségének aránylagos állandósága.

Ha például a haderslebeni bükkös állomáson a megfigyelések tartama csak öt évre terjedt volna ki, akkor itt 0·5 fok hőmérsék különbséget helyett 0·6 fokot kapunk.

Ha továbbá a neumati állomáson a megfigyelések az első 5 év lefolyása után be lettek volna szüntetve, az átlagban nyert 0·9 fok helyett az eredmény 0·8-at tett volna ki.

Hasonló viszonyokat tüntetnek elő a hanaui erdei fenyves és a hollerati luczfenyves állomások.

Az előbbi táblázatban foglalt erdei- és mezeilevegő hőmérsék különbségét jelző adatok világosan az ellen szólnak, hogy tisztán erdészeti szempontból egy és ugyanazon helyen hasonló megfigyelések öt évnél hosszabb időszakon át folytattassanak, sőt bebizonyítva látszik lenni az is, hogy öt évi megfigyelési időköz tökéletesen elegendő arra, hogy az erdő befolyásának törvényei a léghőmérsékletre a gyakorlati czélnek megfelelő pontossággal megállapíthatók legyenek. A mondottak szerint meg van adva annak a lehetősége, hogy rövid idő alatt kevés munkával és költséggel sokkal több helyen, mint eddig képzeltük, az erdőknek befolyását a hőmérsékletre megállapítani, s ezenfelül még az erdőknek a természet és az ember háztartásához

való viszonyát is az eddig még nem tanulmányozott irányban közelebbről megvilágítani lehessen.

A nyert adatok alapján a fentebbieken kívül még több megfigyelést és következtetést tehetünk.

Ha az erdei és mezei állomásoknak egymástól való távolsága szerint a félfokig kikerekített ama hőmérsékkülönbséget állítjuk össze, a mely kitünteti, mily nagy a levegőnek az erdőállomány által előidézett lehülése embermagasságban egy évi időköz alatt, akkor a következő eredményt nyerjük:

Az erdei és mezei állomás közti távolság *km.* :

	0.2	0.5	2—3
Bükkös és erdei fenyves állomás.	$\frac{1}{2}^{\circ}$	1°	$1\frac{1}{2}^{\circ}$
	(Hadersleben),	(Neumat),	(Melkerei és Hagenau).
Luczfenyves állomás.	1°	$1\frac{1}{2}^{\circ}$	
	(Frizen és Hollerat),	(St.-Johann).	

Ezen összeállítás kimutatja, hogy a nevezett hét meteorologiai állomáson tapasztalt hőmérsékkülönbségek az erdő és a szabad levegő között annál nagyobbak, mennél távolabb van az erdei állomás a mezei állomástól, vagyis, hogy az erdei és szabad levegő hőmérséklete között levő különbség függő viszonyban áll a két megfigyelő állomás egymástól való távolságához és evvel párhuzamosan kisebbedik.

Kivehetni továbbá ez adatokból, hogy a luczfenyvesek befolyása a léghőmérsék megváltoztatására nem egyenlő az erdei fenyvesek és a bükkerdők befolyásával. Az erre vonatkozó tények a következőkben foglalhatók össze.

A levegő a bükk- és erdeifenyőerdőkben az egész éven át átlag egy fél fokkal melegebb mint a luczfenyőerdőkben.

Köztudomásu ugyanis, hogy a föld felületén nyugvó levegőnek melege kevésbé ered a közvetlen napsugaraktól, mint a föld felülete által visszavert hősugaraktól. Egy jól záródott állabban tehát az erdőtalaj és a rajta nyugvó levegő annál kisebb mértékben melegszik fel, mennél sűrűbb az állab koronája, vagyis mennél sűrűbb az erdő zárata, s mennél kisebb mennyiségben hathatnak azon át a talajra a napsugarai. Könnyen érthető tehát miért száll le embermagasságban az erdei levegő hőmérséklete alacsonyabbra a luczfenyőerdőben mint a bükkösben. Mihelyt a bükkerdő ősszel lombját lehullatta, leveleit vesztett koronája nem akadályozhatja többé oly mértékben a napsugarak behatását, mint a télen-nyáron egyenlő sűrűségű lombzattal bíró luczfenyő erdő. Azon tény azonban, hogy az erdeifenyvesek a levegő hőmérsékére nem gyakorolnak oly befolyást, mint a luczfenyő erdők, hanem a bükkösökéhez hasonló eredményeket mutatnak, az első pil-

lanatra meglepő. A magyarázat azonban nem nehéz ha meggondoljuk, hogy az erdeifenyőállabok zárata sokkal ritkább ezen fanem fényigényessége folytán. Az erdeifenyves koronáján át tehát sokkal több napsugár hatolhat be és ennél fogva jobban is hozzájárulhat a talaj fölötti levegő fölmelegítéséhez, mint a lúczfenyőerdőben. Ez annak az oka, hogy az erdeifenyő állaboknak az erdei levegő hőmérsékletére gyakorolt befolyása hasonló a lomboserdő ez irányú befolyásához.

Nördlinger a fentebb előadottak alapján a következő tények megállapításához jut:

1. Öt évi kísérleti időköz tökéletesen elegendő az erdészeti czélokból eszközölt megfigyeléseknél arra nézve, hogy erdő általa hőmérsékletre gyakorolt befolyás törvényeit megállapíthassuk.

2. A hőmérsék letszállása az erdő belsejében a lúczfenyőerdőkben nagyobb mint a bükkösökben és az erdeifenyő állabokban.

3. Az erdei és mezei állomások közt mutatkozó hőmérsékkülönbség szoros viszonyban van az illető állomások egymástól való távolságával.

4. Ha az erdő és mező közt mutatkozó sajátos különbséget ismerni és ezt teljes biztossággal az állabot képező fanemek jellege szerint összehasonlítás alapján kikutatni akarjuk, akkor ezt csak számok alapján tehetjük, a melyeket a szabadban és az erdőben egymástól egyenlő távolban levő állomásokon nyerünk.

(L-y) **Adatok az élvezhető gombák ismeretéhez.** Az élvezhető gombák általában nagy táperővel bíró, becses élelmi cziknek tartatnak és pedig a bennök előforduló légenytartalmu alkatrészek miatt, holott a zsiradékok és szénhydrátok szerepe csak alárendelt, mivel ezek a gombákban csak csekély mennyiségben találhatók.

Az élvezhető gombákról eddig nyilvánosságra hozott vegyelemzések nem szolgáltatnak elegendő tájékozást azok tápláló értékükre nézve, mivel Bhömernek a champignon gomba (*Psalliota campestris* Lin.) és a szarvas gombával (*Tuber cibarium* Bull) tett kísérleteken, valamint az upsalai orvos-chemiai intézet vegyelemzésein*) kívül, a gombák vegyi összetételére és emészthetőségére nézve nem bírnak elegendő kísérleti adatokkal; ez okból érdemesnek tartjuk a „B. Cntbltt f. Agr. Chemie“ czimű folyóirat után röviden a következőket közölni.

Mörner C. Th. egy csoport gombát vegyelemzés alá vevén, vizsgálatait a következőkre terjesztette ki: 1. az összes légenytartalomra; 2. a protein légenyre; 3. az extractiv légeny anyagokra; 4. a gyomor-

*) Lr »E.-L.« 1886. évfolyam 861. l.

nedvben oldható légenytartalmu anyagokra; 5. a gyomornedvben nem, de pankreasnedvben oldható anyagokra; 6. az emészthetlen légenytartalmu anyagokra.

A vegyelemzéseknél felhasznált gombákat azon időben gyűjtötte, a midőn a gombák a legnagyobb mennyiségben fordulnak elő s legnagyobb használatnak örvendenek, azaz augusztus második felében és szeptember elején.

A gyűjtésnél a túlérrett, valamint a rovarkukaczkok által megtámadott példányok mellőztettek és a gombáknak azon részei, a melyek eledelül fel nem használtatnak, a vizsgálat előtt gondosan eltávolítottak, azonfelől a szárnak földalatti része szintén levágatott.

Mörner az ily módon megtisztított gombákat kis darabokra vágatta és zsinórra felfűzve 30° C.-ra fűtött szobában száríttatta ki s szárított állapotban vette vegyelemzés alá.

A vegyelemzés eredményeit százalékokban kifejezve, a következő táblázatban összefoglalva mutatjuk be.

A gomba neve	Pankreas nedvben oldható	Gyomor nedvben oldható	Megemészthető protein	Megemészthetlen protein	Extractiv	Az összes	Az összes légenyirtalomból a		
							megemészthető protein anyagok	megemészthetlen protein anyagok	Extractiv anyagok
légenyirtalom százalékokban						százaléka			
Agaricus procerus Scop. (kalap)	0.28	2.71	2.99	1.27	2.02	6.23	48.1	20.4	31.5
Agaricus campestris L. (kalap)	0.35	3.29	3.64	1.17	2.49	7.38	49.3	16.0	34.7
Agaricus campestris L. (tönk)	0.10	2.88	2.88	1.09	1.98	6.02	47.8	18.0	34.2
Lactarius deliciosus L. . .	0.21	1.20	1.41	1.05	0.60	3.11	45.3	33.8	20.9
" torminosus Fr. . .	0.17	0.79	0.96	1.00	0.58	2.52	38.1	40.0	21.9
Cantharellus cibarius Fr. . .	0.08	0.71	0.79	1.46	0.40	2.69	29.3	54.6	16.1
Boletus edulis Bull. (kalap)	0.16	1.94	2.10	0.65	1.14	3.87	54.5	16.9	28.6
" " (tönk)	0.14	1.62	1.76	0.67	0.95	3.30	53.3	20.3	26.4
✓ " scaber Fr. (kalap)	0.18	1.48	1.66	0.85	0.58	3.12	53.2	27.2	19.6
" " (tönk)	0.12	0.87	0.99	0.62	0.48	2.19	45.2	28.3	26.5
✓ " luteus L. . .	0.22	0.48	0.70	1.06	0.74	2.51	27.8	42.2	30.0
Polyporus ovinus Fr. . .	0.08	0.42	0.50	0.84	0.45	1.80	27.7	46.6	26.9
Hydnum imbricatum L. . .	0.08	0.77	0.85	0.76	0.96	2.55	33.3	29.8	36.9
" repandum L. . .	0.15	1.08	1.23	1.55	0.74	3.52	34.9	44.0	21.1
Sparassis crispa Fr. . .	0.09	0.37	0.46	0.40	0.21	1.18	42.9	37.4	19.7
Morchella esculenta L. . .	0.22	1.97	2.19	1.90	0.81	4.99	43.7	38.1	18.2
Lycoperdon Bovista Fr. . .	.	3.13	3.13	2.70	2.40	8.19	38.2	22.5	29.3
Átlagosan	41.0	33.0	26.0

Ezen táblázatból láthatjuk, hogy a légenytartalom a különböző fajú gombák száraz állapotában különböző, legnagyobb a Lycoperdon Bovista (8.19), Agaricus campestris (7.38) és A. procerus (6.23%)

fajnál, ellenben a legkevesebb légenyirtalommal bírnak a *Sparassis crispa* (1·18) és a *Polyporus ovinus* (1·80%), a többiek 2—3%-ot tartalmaznak; hogy továbbá az élvezhető gombák összes légenyirtalmából átlagosan 26% az extractív szövetre, 33% az emészthetetlen légenyirtalmu alkatrészekre s csak 41% esik a megemészthető proteinre (fehérnyre), pedig azelőtt azon nézetben voltak, hogy a gombák összes légenyirtalma megemészthető fehérnye, hogy ennél fogva tápláló értékük igen nagy, holott a fennebbi vegyelemzések azt mutatják, hogy ez az előbb képzeltnek csak 0·4%-át képezi.

A fennebbiekben közölt összes adatok a gombák száraz állapotban talált légenyirtalomra vonatkoznak, ha ez adatokat a fehérnyére átszámítjuk agombák tápláló értékének megítéléséhez átnézete-sebb adatokat nyerünk, ugyanis azt találjuk, hogy az élvezhető gombák légszáraz állapotban (14% vizardalom mellett) átlagosan 13·5% protein anyagot, 7·5% megemészthető fehérnyét és 6% megemészthetetlen fehérnyét tartalmaznak.

A gombák tápláló értékét más élelmi szerekek összehasonlítva azon következtetésre jutunk, hogy fehérnye tartalom tekintetében, teljesen száraz állapotban (15·7%) a káposzta félékhez (*Brassica oleracea botrytis* és *oleracea conica*), a melyek száraz állapotban átlagosan 13·5% fehérnyét tartalmaznak, állanak közel, azon esetben ha a gomba összes nem extratív légenyirtalmu alkatrészeit a fehérnyéhez sorozzuk, holott a megemészthető fehérnyéből, csak 8·7%-ot tartalmaznak.

A nyers gombának vizardalma átlagosan 90%-ra és fehérnye tartalma 1·6%-ra tehető, a nyers káposztafélék fehérnyetartalma pedig körülbelül 1·3%-ra s így e tekintetben a két élelmiszer igen közel áll egymáshoz, míg ellenben a többi növényi élelmiszerek és husfélékkel nem vetekedhetik.

A légszáraz gombák (14% vizardalom mellett) 13·5% összes, megemészthető és megemészthetetlen protein-tartalmukkal a buzaliszthez is közel állanak; a buzalisztnak ugyanis 11·8% a protein-tartalma, de a buzalisztnak tápláló értéke a nagymennyiségű keményítő miatt természetesen sokkal magasabb. A többi szárított növényi élelmi szer, ugymint a borsó, bab (22·8, illetve 24·3% fehérnyével) mellett a légszáraz gomba a fehérnye tartalmát illetőleg messze visszamarad.

A fennebbi adatokból tehát kitűnik az, hogy a gombák egyáltalán nem bírnak oly nagy tápláló értékkel, mint a minőt azoknak egyesek tulajdonítottak.

(—á—é—) **Az elegyes бүкkszálerdők újraerdősítéséről, tekintettel a műfa fokozottabb termelésére.** A hazánkban lévő nagyobb mennyiségű бүккösök értékének fokozásáról sokan sokat gondolkodtak, s a végeredmény általánosságban az volt, mit a fennebbi czim alatt a „Forstwissenschaftliches Centralblatt“ folyó évi I-ső füzetében a Heinemann hesseni nagyhercegi erdőmestertől közölt értekezés

tárgyal: t. i., hogy a bükkösökbe oly fanemeket kell beelegyíteni, melyekből nagyobb mennyiségű műfát nyerhetünk. Minthogy pedig a kérdéses cikk szerzője az e tekintetben való eljárás körül sok tapasztalást szerzett, azt hisszük nem lesz fölösleges, hogy ez értekezést olvasóinkkal megismertessük, mert abból kétség nélkül, sokat tanulhatunk.

A szerző ezen értekezésében a műfatermelés alatt nem egyes törzseknek hosszú időn át való fentartását, s ennek következtében kiváló nagy hosszúsági és vastagsági méretűekké fejlesztését érti, hanem a bükkszálerdőkre oly fanemeknek beültetésére céloz, melyek kiváló mértékben bírnak azon tulajdonsággal, hogy műfát nagy szá-
lálékban adjanak. A ki azonban azt hinné, hogy a műfa termelését tetszés szerint lehet fokozni, az csalódnék, mert ez irányban korlátot szab a bükknek természete és a beelegyített fanemekkel szemben való viselete. Lehetne ugyanis ez utóbbiakat tulságosan fokozni, s a műfatermelést nagyobbra emelni, de ily körülmények közt a bükkszálerdő elveszithetné e jellegét.

A tülevelű fanemeknek bükkszálerdőbe való elegyítését, ha csak erdőgazdasági okok nem szólnak e mellett, lehetőleg mellőzni kell, mert ezek, többé vagy kevésbé elegyetlen tülevelű szálerdökként kezelve, sokkal jobban megfelelnek azon kívánságnak, hogy műfát — és pedig vastag műfát is — produkáljanak; a tülevelűeknek külön tenyésztése tehát a nagyobb jövedelem szempontjából is okadatolt.

A fakereskedők részéről egyik egy, a másik inkább más anyagot keres, s ezért szívesen látják, ha a termelés munkáját a termelők megosztják. S midőn e kereskedők többen jelentkeznek mint favevők, a kínálat bizonyos fokáig a kereslet és ezzel a faárak is növekszenek. Ez okból az erdőgazdaságnak jól felfogott érdeke azt kívánja, hogy a műfatermelés munkája bizonyos határig a megosztásnak hódoljon, s túlsok választék és fanem termelésére az arra nem alkalmas gazdaság ne terjeszkedjék ki. Minden erdőgazdaság azt a fanemet tenyésztesze, melyet viszonyai közt a legjobb minőségben nevelhet; melynek megfelelő piacot találhat, miáltal kedvező pénzügyi eredményt érhet el, s minden más tért versenyzés nélkül engedjen át másnak, hol e más, talán kiváló árukat képes előállítani. Ezen álláspontonról pedig bizton azt lehet állítani, hogy a tülevelű műfának termelése nem mindig a bükkszálerdő feladata, s hogy sokkal inkább a különböző értékes lombfák tenyésztésére kell törekedni, melyek oly jó eredménnyel más módon általában nem tenyészthetők, mint a bükkösök oltalma mellett. Természetesen a műfa termelésre irányzott gazdaságnak legfőbb feladatának kell lennie, hogy a lehető legnagyobb számú, kiváló műtani tulajdonságú, tehát lehető hosszú, egyenes, ágtalan, vaskos és esetleg vastag törzsek nevelésére fordítson főgondot.

Ezen itt röviden előadott előzmények után a szerző jellemzi

azon erdőket, melyeknek megfigyelésén s az ott szerzett tapasztalatokon alapulnak kiválóképen alábbi fejtegetései.

A kérdéses erdők tölgygyel és más fanemekkel elegyített (Darmstadt-tól északkeletre fekvő) bükkszálerdők, melyek 120 éves fordában, vágásonként szálalva kezeltetnek. A talaj ásványilag erőteljes, mérsékelt mély, üde, homokos és sziklás-agyag, köves és agyagos altalajjal, a begyepesedésre kiválóan hajlandó. Majdnem valamennyi fanem jól tenyészik, ámbár évről-évre sokat szenvednek a késő fagyoktól. Általában a tölgy a bükköt, s ez utóbbi a gyertyánt növésben megelőzi.

A vágásos száaláló gazdaságnak, mint tudjuk, az a rendeltetése, hogy az anyafákon termő magtól természetes uton csemeték települjenek meg, s a gyöngye csemetéket az anyafák a kívánt oltalomban részesítik. E célból, az erdőtenyésztés ismert tanai szerint, az előkészítő-, a vető- és a felszabadító- (világos), illetve taroló vágásokat kell sorrendben alkalmazni. Megfelelő termőhelyen és a kellő vágásnak megfelelő alkalmazása mellett a természetes újraerdősülés útján majdnem valamennyi fanem újra telepíthető; itt azonban első sorban azon fanemekre kell tekintettel lennünk, melyek a fiatal korban feltétlenül védelmet igényelnek, tehát elegyes bükkszálerdőben a bükk; másod sorban pedig azokra, melyek védelem mellett biztosabban tenyésznek, mint szabad állásban, és pedig akár közvetlenül magára a csemetékre vonatkozzék a védelem, akár pedig a fű- és gyomnövést megakadályozó hatására, mint ez kiválóan a tölgynél, s még más lombfanemeknél is tapasztalható. Természetes újraerdősítésről, magától érthetően, csak akkor lehet szó, ha az újabb megtelepítésre kitűzött fanemek már jelen vannak, mert máskülönben a mesterséges erdősisítéshez (vetés vagy ültetés) kell folyamodni. A bükk a tölgygyel igen jól megfér, s ezért célszerű e kettőt együttesen újra telepíteni.

E célból tehát az előkészítő vágást kell alkalmazni, mely a fokozott magtermés előkészítésére szolgál. Az e célra szükséges gyéritést talán többszörös kisebb ritkítás útján sokkal előnyösebben végezhetjük, mint egyszeri nagyobb vágás alkalmazásával, mert a fokozatos ritkítás mellett a talaj is alkalmasabban megtartható a későbbi magtermés fölvételére. Ez alkalommal azon fanemeket kivágatjuk, melyeknek újból megtelepítése kevésbé, vagy épen nem kívánatos.

Bő makktermés esetén a vetővágás alkalmazásához kell látnunk. Ennek oly terjedelműnek kell lennie, hogy a kikelő csemetéknek több éven át elég tere legyen a fejlődésre. Ha bükk és tölgy magfák egyenletesen vannak az egész területen elegyülve, abban az esetben a kettő közül inkább azt a fanemet kell a kiszedésre kijelölni, mely bővebben termett makkot, s a másikat pedig, újabb termés reményében, az anyafák közt fentartani. Ha e két fenem csoportonként fordul elő, akkor is ugyanezt az eljárást kell követni. Ha pedig oly tiszta bükk vagy tölgy fiatalos keletkeznék, melynek elegyessé

való átváltoztatása kívánatosnak mutatkoznék, e célú tölgy, illetve bükkcsemetéknek utólagos közbeültetésével el lehet érni. A mennyiben végül más fanemek, mint kőris és éger, alkalmas helyeken természetes úton megtelepülnek, ezen csemetéket, mint a természet becses ajánlékát, teljes figyelemben és kiméletben kell részesíteni, a mennyiben a gazdaság céljával nem ellenkezik. A vetővágás alkalmazása idején kell az oly fanemeket is mesterségesen közbeelegyíteni, melyeknek megtelepítése kívánatos, de melyeknek természetes elvetődését nem várhatjuk; a mesterséges erdősítést kell igénybe venni eddig elő nem fordult fanemek megtelepítésére is.

A vetővágás alkalmával mutatkozik legkedvezőbbnek a netán előforduló vastagabb műfáknak döntése is, mert míg egyfelől az erdő ekkor már annyira van ritkítva, hogy a szálfák könnyebben kiszállíthatók, másfelől az ideje korán való kiszállítással a legkevesebb kár okoztatik a csemetékben is.

Ha a fennebbieken leirt teendők szakszerűen végeztek, akkor nyugodtan kell várni a fokozatos felújító vágás utolsó műveletére, a felszabadító és taroló vágás alkalmazása idejére, mely akkor jó el, midőn pontos meggyőződés szerezhető, hogy sikerült-e és mennyiben a természetes újraerdősülés, illetve a mesterséges telepítés. A csemetéknek elsietett felszabadításával (t. i. az anyafák egy részének kivágásával) nem sokat használnánk, mert a csemeték néhány évi beárnyalást jól eltudnak tűrni, míg a nagyobb világítás csakis a fű- és gyom növéseinek kedvező. Azonkívül az anyafáknak nagyobb mértékű kivágásával a további magtermés veszendőbe megy, mely különben a gyéren és rozsul települt fiatalos hézagait bevetné, míg a talaj később a mag felvételére már csak jelentékenyebb munka és költség alkalmazásával lesz fogékony. Gyakran sokkal előnyösebb, ha a természetes bevetődésről lemondunk s a mesterséges erdősítéshez fordulunk.

A mint a csemeték annyira fejlődtek, hogy már a fű és gyom nem árthat, az eddig oltalmat adott anyafák fokozatosan kigyérítetnek, és pedig azon szabály szem előtt tartásával, hogy a fiatalos lassanként szokják szabad álláshoz. A károsítások kikerülése végett azonban, melyeket e fák döntése a fiatalosban okozhat, sokkal célszerűbb, ha inkább kevészer, de annál erősebb mértékben szedjük ki a fákat.

Ekkor már nem lehet attól félni, hogy a túlságos világosság ártalmasan hat, s tehát a taroló vágást is alkalmazhatjuk, vagyis a még hátralévő anyafák maradványát kitisztítjuk. És e tekintetben nem kellene túlságos tartózkodással eljárni, mert bár a fiatalos növekvése a koronként beálló fagykároktól stb. szenved, e károsítások azonban kétségtelenül annál érzékenyebbek, mentől hosszabb ideig voltak a csemeték beárnyékolva. Az anyafáknak döntése pedig annál nehezebb,

s az ezáltal okozott károk is annál nagyobbak s nehezebben pótolhatók, mentől nagyobbra nőtt a fiatalos.

Ekkor már a jövő forda végéig megtartandó műfák kiválasztása is kérdésbe jő. Ennek rendeltetése első sorban vastag méretű törzsek nevelése, mi azonban önmagában nem cél, hanem főleg arra szolgál, hogy az ujon telepített fiatal erdőnek értékét emelje. A megtartott fák kihasználása tehát a fiatalos vágatási korára esik, s a kétszeres forda idejéig nemcsak ki kell tartaniok, hanem folyvást gyarapodniok.

Minthogy egyes tőzseknek a jövő forda végéig való túltartása, vagy helyesebben: megtartása nem az erdőtenyésztés céljából történik, mint fennebb is említve volt, ennél fogva ennek czélszerűségét oly módon kell megítélni, mint valamely más tőkének kamatozásra való elhelyezését. A szerző számszerű példában kimutatja, hogy $2,5\%$ -kal való kamatoztatás mellett a törzs jelen értéke a forda végeig a legtöbb esetben nem emelkedhetik oly magas értékre, mint ez pl. a pénztőkénél elérhető, különösen a törzsnek magasabb jelen értéke mellett, mert ez legtöbbször a természet korlátai által lehetetlenné tétetik. Mert — a törzs hosszát változatlanak véve, mint-hogy az csakugyan nem is képez a számításban számba vehető tényezőt — a fentartás alkalmával, tehát 120 éves korában, 50 cm középmérműjű törzsnek a következő 120 év alatt 155 cm középmérműjűvé kellene lennie, hogy — a jelen egységi árnak, a vastagodás alapján, kétszeresét véve számításba — a pénztőke kamatozásának eredményét adja. A túltartott törzsnek az egész túltartási idő alatt a legjobb növekvésben kell lennie, s a kijelölés alkalmával tekintélyes hosszúsággal és az illető fanem által feltételezett minimalis vastagsággal kell birnia. A túltartás ideje alatt a szabályosan fejlett koronának a törzs csúcsára kell szorítkoznia, s a tőzsnek ág-tisztségét meg kell őriznie. Mindezekon kívül pedig a fanemnek birnia kell azon tulajdonságokkal, melyeknél az érték a vastagsággal, csekélyebb méretű törzsekkel szemben, aránytalanul növekszik. Mindezen kívánalmaknak csak a tölgy képes megfelelni, melynek túltartása, helyes kiválasztás mellett, ajánlható. A többi fanemek nem igen alkalmasak, mert ezeknél a vastagabb és vékonyabb méretű törzsek ára közt nincs meg a kellő különbség. Az uralkodó tülevelű fanemek közül alkalom adtán csak a gyér koronájú vörös és erdei fenyő alkalmasok e célra. Oly fanemek, melyeknek egyenként való túltartása erdőtenyésztési szempontból nem alkalmas, csoportonként tarthatók fenn, ha pénzügyi okok kívánják. Csoportos kijelölésnél kiváló példányok kiválasztásának lehetősége természetesen az egyenként kiválasztottakkal szemben kevesbedik, mert azokat a törzseket kell kijelölni, melyek a csoportban éppen előfordulnak.

Olyan erdőrészek, melyeknek újraerdősítése még nem eszközöltetett, s melyeknek mesterségesen, szabad állást megengedő fanemek-

kel kell beerdősíttetniök, — pl. luczfenyő csoportokkal benőtt, vagy kőris és éger mesterséges megtelepitésére alkalmas részletek — legkésőbb a taroló vágás idején teljesen letarolandók és beültetendők. A további gyéritéssel és letarolással együtt kell a fiatalos kifoldozásának történnie, s ez alkalommal a fanemeknek nem óhajunk szerint települt elegyedését is ki lehet egyenliteni, pl. a tölgyet a tiszta bükkcsoportok közé beelegyíteni. A pótlás esetleg nagyobb csemeték beültetése által történik, melyek főleg az anyafák után maradó hézagokba ültetendők. E célra kiválóan alkalmasak, s tekintettel a bükkszálerdőben való nevelésüknek célszerűségére, igen ajánlatosak, az ugynevezett nemesebb lombfanemek: a juhar, kőris és éger, azon esetben t. i., ha a tölgy már kellő mértékben van elegyítve. A tülevelű fanemek közül lombfa fiatalosok közé való elegyítésre csakis a vörös fenyő ajánlható, s esetleg a sima fenyő. Az erdei és luczfenyő nem alkalmasok, legalább egyenként nem. Mert ezen fanemek magános állásban, aránylag rövid törzs mellett, rendkívül szétágaznak s így nemcsak hogy ők maguk nem szolgáltatnak mást, mint rövid-törzsű és műfául kevésbé vagy éppen nem alkalmas faanyagot, hanem a körül és alulálló lombfanemek növekvését annyira akadályozzák, mint alig bármely más fanem. Azon esetben azonban, midőn a termőhely a lombfanemekre kedvezőtlen, s ennek következtében növekvésük meg nem felelő, igazolható az erdei- és a luczfenyőnek e helyekre való beültetése. Ilyenkor azután oly tülevelű csoportok keletkeznek, melyekben a lombfanemek mintegy a talajjövő fák szerepét veszik át. Különben, mint már előbb is említve volt, a tülevelűeknek a bükk-szálerdőbe való elegyítésénél nagy vigyázattal és tartózkodással kell eljárni, s inkább mellőzni, ha csak különös okok nem szólnak a beelegyítés mellett.

Az ezzel egyidejűleg, folytatólagosan alkalmazott tisztítások, az elnyomással fenyegető füveknek, törzseknek és bokroknak kivágása stb., míg egyfelől a meglévő csemeték fentartására és növekvésükben való elősegítésére szolgálnak, másfelől alkalmat nyújtanak arra, hogy a fiatalos megtelepitésére irányzott tevékenység eredménye szemlélhető és ellenőrizhető legyen. Ha a fiatalos már annyira fejlődött, hogy jelentékeny oldalárnyalása miatt a még létező hézagok világosságot igénylő fanemekkel már nem telepíthetők be, a mutatkozó hézagok lucz-, sőt jegenyefenyővel ültetendők be; általában tanácsosnak látszik, hogy tülevelű fanemek beelegyítésével ezen időpontig várjunk. Ezeket pedig ne kis csoportokba ültessük, mert pl a luczfenyő csak bizonyos terjedelmű csoportokban fejlődhetik műfává.

Ha ennyire haladtunk, egy időre a fiatalost magára hagyhatjuk, s átengedhetjük a természet tervékenységének, legfennebb arra kell szorítkoznunk, hogy az itt-ott elszórtan és egyenként jelentkező tülevelű csemetéket és a netán tulságos mértékben mutatkozó lágú fanemeket

kivágjuk, hogy az újraerdősítés célját képező csemetéket ezek elnyomásától megóvjuk. Minden további előre nem látott fejlemények kiigazítására szükségesnek mutakozó beavatkozás leghelyesebben a gyéritések idejére halasztandó.

A szerző a gyérités (ritkítás) kérdését csak annyiban érinti, a mennyiben épen értekezése keretébe belevág. A régi fősabályt, t. i. a gyérités korán kezdését és gyakori ismétlését, az elegyes bükkszálerdőre különösen czélszerűnek tartja. A gyéritések mértéke a kivágandó fa mennyiségétől függ. Ehez számítandók különösen mindazon fák, melyek nem biztatnak avval, hogy esetleg műfára alkalmas törzsekké is fejlődhetnek. A gyérités foka általában nagyon változik, és pedig a helyi viszonyok, a termőhely minősége, a különböző fanemek tömege, egymáshoz való viszonya, kora, tenyésztése stb. stb. szerint. A tölgynek pl., kora szerint, igen különböző a tenyészete; fiatalságában jól fejlődik, s azután növekvésében egyszerre visszamarad, ha vezérgyökerének az altalajba való behatolása gátolva van. A fiatal korban jó zárlatban lévő elegyetlen csoportok később egyik helyen többé, másik helyen kevésbé meggyűrűlnek, mely természet-szerű változásnak a gyéritő vágás által való korlátozása vagy módosítása felesleges igyekezet lenne. Ily esetekben legajánlatosabb, ha az eredetileg kevesebb kedvezésben részesített fanemeknek oldalt, sőt alul álló, de videran tenyésző példányaira fordítunk gondot, habár ez által a fanemek elegyaránya meg is zavartatik.

A gyérités művelete a kezelő legfontosabb és legháladatosabb feladata, de általános érvényű szabályokat reá nem lehet megállapítani.

A megfelelően gyéritett fiatal erdők befásodásában rendszeren mutatkoznak oly hiányok, melyek mesterséges uton pótolhatók, s melyeket még fiatal korban pótolni is kell. Gyéren álló részeket — minőkül elegyetlen tölgy, s a mennyiben előfordulnak, erdei- és vörös fenyőcsoportok, elébb vagy utóbb mutatkoznak — a talajt védő s ezáltal a felülálló fák tenyészését elősegítő növényzettel kell alátélepteni. A fiatalosban mutakozó hézagoknak a luczfenyő csoportos beültetése után való pótlása több tekintetben előnnyel jár.

A bükkszálerdő, a leirt módon telepítve, annyira fontos, hogy valóban több méltánylásra és megfontolásra tarthatna számot, mint mennyiben részesül. Mert bármennyire meglegyenek is oszolva a nézetek, a bükkszálerdőbe elegyített fanemek műfává nevelése tekintetében, arról kétség nem lehet, hogy a lehető legkisebb költség ráfordításával, természetes uton és a talaj erejének legnagyobb kimélésével eszközölt újraerdősítés kiválóan fontos.

Nagyon is kérdéses — így végzi a szerző értekezését — hogy a bükkszálerdőnek más, sok műfát termelő gazdasági móddal szemben, mindig háttérbe kelljen-e szorulnia? Lehet, hogy más gazdasági

móddal tán több műfát lehet termelni, de a leírt bükkszálerdőben, mely ugyszólván természetes alapon mozog, valószínűséggel jobb minőségben állítható elő a műfa.

Az előadottaknak helyi viszonyok szolgálnak alapul, de mint-hogy hasonló viszonyok más helyeken is jönnek elő, azért az ismertetett értekezés szélesebb körben is kelthet érdekeltséget, sőt a megfelelő körülményekhez alkalmazkodva, haszonra is fordítható.

(Kon.) **Lúczvetés töltéseken.** A talaj vizenyőssége miatt nem sikerült erdősítések Schulze főerdészt arra az elhatározásra birták, hogy a kicsirázás biztosítása és a kikelt csemetéknek a gaz nyomásától való megóvása szempontjából a magot akként vesse el, hogy annak a talaj nedvessége és a gaz ne árthasson; ezt a zsombültetéshez hasonló mód segítségével, töltésekre való vetés által sikerült elérnie.

A Schulze által beerdősített terület talaját kötött, s a vizet át nem bocsájto agyagos altalaj fölött fekvő nehéz agyag képezte; a talajt az öreg állab letarolása után sűrűn lepték el a különböző fű- és sásfélék, minélfogva a rendes sorvetés eredményre nem vezetett volna, a mennyiben a talajtakarónak eltávolítása által képezett hornyokban a csemeték egy részét a gyomok, másik részét pedig, különösen télen át az állandó nedvesség okvetlenül tönkre tette volna. Részben tehát ezen körülmény, részben pedig a terjedelmes erdősítési területekkel szemben rendelkezésére állott csekély csemetekészlet kényszerítette arra, hogy kísérletképen töltésekre vetette el a lúczfenyőmagot.

A töltéseket ekével akarta előállítani, csakhogy erre vállalkozó nem akadt; ezért kapával kellett azokat elkészíteni, még pedig a felső televényrétegnek feltörése, szétporhanyítása és töltések alakjában való feltöltése által.

A töltések egymástól való távolsága körülbelül 1·5 m volt, szélességük az alapnál 0·5 m és magasságuk 10—15 cm.

A mag a töltésekre szórátván, egy munkás azt a földbe mélyesztette azáltal, hogy lábait egymáselé helyezve a töltésen végigment; ennek az az előnye is volt, hogy a laza összefüggésű töltések e közben némileg összenyomattak.

A 3·5 ha-nyi területen ily módon eszközölt lúczvetés ma már szép reményekre jogosít, mert a csemetéknek a fagy nem ártott és az első és második nyár szárazsága sem volt azokra káros befolyással. A fűvek és sásfélék a beerdősített területen nagy mennyiségben megjelentek ugyan, mindazonáltal ezek csak kevés helyen tették tönkre a vetést. A csemeték sötétzöld színűek, aránylag hosszú hajtásokat bocsájtottak és általában azt a benyomást teszik a szemlélőre, mint a csemetekertből vett erőteljes csemeték.

Ezen eljárás előnye és sikere abban rejlik, hogy a nehéz talaj physikai alkotása a televényrétegnek az ásványtalajjal való összekeverése következtében megjavított s ezáltal a televényréteg és az

ásványtalajban tartalmazott tápanyagok kedvezőbb alakban és nagyobb mennyiségben állottak rendelkezésre a csetetéknek, a közönséges sorvetésnél ellenben a humusrétegnek nagy része tönkre megy, még mielőtt azt a cseteték gyökereikkel elérhették volna; azonfelől a vetés beiszapolása ezen erdősítési módnál teljesen ki van zárva és a gyomok által való elnyomás veszélye is kisebb. Az erdősítés költségei a szokásos sorvetés költségeinél valamivel nagyobbak voltak. (Tharander Forstl. Jhrb.)

Két czikk az erdészetről.

Lapunk mult évi utolsó füzetében megigértük volt olvasóinknak, hogy alkalomadtán szószerint közölni fogjuk azon bírálatot, mely a „Pesti Napló“ mult évi 211. és 218. számaiban B. J. aláírással e lapok szerkesztőjének „A magyar állam összes erdőségeinek gazdasági és kereskedelmi leírása“ című műve ellen megjelent s a mely egy szintén a „Pesti Napló“-ban napvilágot látott másik czikkal egyetemben egyuttal a földmívelési miniszterium erdőügyi intézkedéseit és általában a magyar erdészetet is szigorú kritika alá vette. Miután most terünk megengedi, beváltjuk ígéretünket, mert az a meggyőződésünk, hogy B. J. ur hírlapi közleményeire nem adhatunk méltóbb feleletet, mintha tartalmukat egész terjedelmükben megismertetjük az illetékes szakközönséggel, hadd mondhasson mindenki maga ítéletet a tudás azon mértékéről, mely e cikkekben nyilvánul. Nekünk nem sok szavunk lesz B. J. urhoz, s csupán egy pár sorban kísértjük meg kifejtetni B. J. ur kritikájának érveit bombasztikus frázisainak hüvelyéből, hogy aztán szembeállithassunk ezekkel néhány illetékes nyilatkozatot s rámutathassunk másfelől azon forrásra melyből B. J. ur kritikája fakad.

B. J. ur bírálata és támadása két külön cikkben látott napvilágot „Erdeink“ és „Erdészetünk“ felirattal. Ezek elseje

az „Erdeink“ feliratu, mint egy előre bocsátott tájékozó megjegyzés mondja: „kis kritika“ akar lenni egy „nagyszerű mű felől, mely államköltségen jelent meg“. Tartalma szó szerint a következő:

I.

Ha valakit pipere és csillogó máz annyira gyönyörködtet, hogy a közmondásos férges gyümölcs, vagy festett koporsó még csak eszébe sem jut: az sok örömet találhat abban a pazarfényű diszmunkában, mely a földmivelés-, ipar- és kereskedelmi miniszter megbízásából a m. kir. országos főerdőmester által megírva államköltségen jelent meg.

A három főlíokötetes művet terjedelmére nézve is méltán sorolhatjuk az óriás sajtótermékek közé. Térfogata ugyanis nem kevesebb mint 832 czentiméter, míg vastagsága 10 czentiméterre rug, azonfölül pedig illusztrációképen 12 osztagban egy rengeteg térkép van hozzá mellékelve, melynek hossza 2.8 méter, szélessége pedig 1.8 méter.

Nyelvi tekintetben sem maradhatott e nagyszerű munka az általánosság szokásos kerete között, szövege magyar, német és francia nyelven van kiállítva, s azért a térkép czime is három nyelvű.

E műnek felirata így hangzik: „A magyar államerdőségeinek gazdasági és kereskedelmi leirása“ ára térkép nélkül 15 forint, térképpel pedig már éppen nem szegény embernek való, mert 22 forinton alól nem vesztegetik.

A munka kiállítása tehát — mint első tekintetre látszik — jóllétet és pazar fényüzést hirdet, ámbár államadósságunk szörnyű terhe alatt az elsőből semmit sem tapasztalunk, az utóbbihoz pedig — mint látszik — hajlamunk még mindig kelleténél bővebben van ugyan, de hogy képességünk s erőnk is volna hozzá, azt hasonló diszmunkák kiállításánál bizonyítgatni nagyon bajos dolog.

Napjainkban az ilyen nagy diszmunkák fölötté veszedelmesek; ragyogó külsejükkel meghódítják a szemlélőt, de ha tartalmokat tüzetesebben vizsgálja s egyik paradokszon után a másikra bukkan, csakhamar azon meggyőződésre jut, hogy már döntő köreinkben is az üzletszerűség és nagyzás szelleme lett uralkodóvá.

De menthetetlen hiba volna, ha köszönettel nem fogadnók mind-
 azt, ami által az előttünk fekvő mű lehetségessé teszi azt, hogy a
 népjóléttel oly szoros kapcsolatban levő államerdészeti gazdálkodás
 titkaiba bepillantassunk.

Az egész munka legnagyobb részben rovatos kimutatásokból
 áll; a szöveg meglehetősen csekély és szűk keretben a magyar-horvát-
 szlavonországi, 15,957587 holdra terjedő erdőségek leírására szorít-
 kozik; a szöveg többi része az erdő és vadászati törvényt, meg azon
 monstruozus rendeleteket tartalmazza, melyeket most 20, 40, 80
 krajczáron az egész országban árulnak s az érdeklettek már régen
 ismernek.

Hogy azonban ezen pazarfényű munka egyéb tartalma milyen;
 nincs-e itt dolgunk teljesen fölösleges fényűzéssel; háramlik-e belőle
 valamilyes haszon az ország lakosságára — ez az, a mit ezennel
 vizsgálni akarunk.

Köztudomású dolog, hogy a mi erdeink a rabló gazdálkodás
 csapásai alatt ki vannak merülve, elnyomorodva s csaknem végpusz-
 tulásra juttatva annyira, hogy némelyeknek tenyészképessége is csak
 emberöltők multával lenne tevékenységre kelthető. Ezt a diszmunka
 szerzője is nyiltan elismeri.

És Magyarországon nemcsak a 6.878902 holdra terjedő, köz-
 ségi, hitbizományi, közbirtokossági s egyházi erdőségek vannak ily
 siralmas helyzetben, hanem azok is, melyeket az állam saját, közvet-
 len kezelése alatt tart. Kitűnik ez abból, hogy az eladható, tehát
 kedvezőbb fekvésű erdőkben a tölgyfa készleti hiány az előttünk
 fekvő mű szerint is 16,3 millió, a fenyvesekben pedig 18,4 millió
 tömörköbméternyi; az az a kincstári erdők 34,7 millió tömör-
 köbméterrel tul vannak vágva, a távolabbi, értéktelen bük-
 kösökben 28,7 millió tömörköbméternyi fölösleg van; és még hogy a
 kincstári erdők területén még beerdősítést igénylő 100000 holdnyi
 vágásterületek állapota a jelentől pénzt és munkát követelő
 erdősítése a mult időről maradt vissza. Valóban önkéntelenül is az a
 gunyos fölkiáltás tör ki az ember ajkai közül: mily bájos, kies
 vidék lehet az!!

Biztos átnézet kedvéért azonban vegyük szemügyre a fényes
 kiállítású térképet. Ez a hazai erdőket három csoportokban, különböző

színekkel tünteti föl, és pedig a tölgyfaerdőket zöld színnel, a bükösöket barna, a fenyveseket pedig szürke színnel.

Hogy mi célja lehet ennek a szépen kifestett térképnek, mely oly erdőségeket is tüntet föl, melyek egykor megvoltak s melyeknek most is meg kellene lenniök, de nincsenek — azt bajos kitalálni, kivált ha meggondoljuk, hogy néhány millió holdnyi terület, mely erdőséghez tartozik ugyan, de most már oly kopasz és sivár talaj, hogy gunyból sem lehet erdőnek nevezni, még mindig erdőnek van felvéve, holott tulajdonkép már csak az erdőművelés egyik terhes nyüge.

S ha már fölládoztuk azt a nagy költséget, mely az ilyen óriási diszmunka kiállítására szükséges, annyit legalább méltán elvárhat a hazai közönség, hogy a kép, melynek hazánk erdőségeit kell föltüntetni, hű legyen; elvárhatja, hogy abból világosan láthassa és tudhassa, mily rengeteg összegre rugó beruházás kell még ahhoz, míg erdőink nemcsak papirosra lesznek, hanem a valóságban, az isteni természet ölén, méltán elvárhat legalább annyit, hogy tájékoztathassa magát, hogy tulajdonképen hol keressen, hol kereshet még erdőt.

Azt mondja az előttünk fekvő munka, hogy a „viszony, mely a kincstári erdőknél tapasztalható, egyes kisebb részeket kivéve, a többi erdőknél sem mondható jobbnak. „Ezen viszonyokban leli tehát természetes magyarázatát a földmívelési miniszter ur azon intézkedése, hogy az erdőgazdasági üzemtervek készítésére az erdőtörvényben nyert felhatalmazása alapján kiadott utasításban az erdőhasználat szabályozására és a tulvágatások elhárítására ajánlatomra azt mondotta ki, hogy az erdők használatánál a forda évszámának megfelelő, évi egyenlő területek vágattassanak, illetve, hogy a használat nem a fatömegre, de a területre alapítandó.

Ezen rendelet, illetőleg jó tanács, mely sok esetben nem is fogatosítható, nagyon szerencsétlen órában talált születni, s ha terünk engedné, szétszednők azt egészen apróra is, elég legyen azonban annyit mondanunk, hogy a mi erdészeti szaktekintélyeink — sajnos, nem a hazaiak — sokkal többet gondoskodtak és sokkal több becses anyagot is gyűjtöttek már, hogysem bármily irányban is zavarba jöjjenek, csak attól kell tartózkodni, hogy — mint az a burokratikus világban már szokássá vált — egy megmarkolatlan, nagy egészset egy kaptafára akarjunk erőszakolni.

Az erdőkezelés módja oly sokféle körülményektől függ, hogy némely esetben tanácsos az erdei gazdálkodást a fatömegre, a fakészletre alapítani, valamint más esetben meg tanácsosabb a területet venni alapul; de mindkét esetben bizony meghatározható az erdőállományra nézve mind a terület — mind a fakészlet. — De a tulvágások s tulkapások ellen semmiféle üzemterv sem nyújt biztosítékot, ha reális szerénység, erkölcsi kötelesség érzettel párosulva nem szab irányt és határt az illetők tevékenységének.

És ha már a volt erdőségek romjain tett, rendkívül költséges intézkedések folytán az erdőtulajdonosra nagy áldozatokat rakunk, melyeket az a jövő nemzedék érdekében meghozni kénytelen: akkor nem csak méltányos, de igazságos is, hogy mind saját, mind haszonélvezetül birt erdőinek jövedelme az utolsó fillérig ki legyen mutatva s ne legyen függővé téve sem a vakesettől, sem pedig egy s ugyanazon kaptára erőszakolt s egyéni viszonyait tekintetbe nem vevő, részletes intézkedésektől.

Az előttünk fekvő munka meglehetősen hiven tünteti föl az 1880-diki, 23374 sz. alatt megjelent utasítást, a mely szerint az erdészeti üzemterveket készíteni kell; hanem arról megelégedezik a szerző — már az aztán egészen mindegy, akár szándékosan, akár esetlegesen — hogy a fakészlet holdankint 300 tömörköbméterre átszámítandó, valamint az ugyanott foglalt szabályrendeletéről is, mely szerint a fekvések minden erdőtagnál a világtájak irányában rovatosan föltüntetendők. Hogy mi okozta ezt a megelégedezést, körülbelül sejtjük, — s a gyakorlati álláspontnál fogva igen örömet ragaszkodunk ezen sejtelmünkhöz, s úgy hiszszük, hogy nemsokára még sok olyan dolog kerül a lomtárba, ami fölösleges, időrabló s költséges is, úgy hogy eltávolításukkal csak a jó ügynek teszünk szolgálatot.

Azon törvényes kedvezmény ellenére, mely szerint a magán-erdőtulajdonosok, kik üzemterveiket az egész ország számára megállapított minta szerint készítik, a miniszteri jóváhagyás alá terjesztik és nyilvántartják, szinte csak felét fizetik az egyenes adójuk után rájuk rótt községi pótléknak, a szerző így nyilatkozik: „Ezt azonban, miként a tapasztalat mutatja, még nem tudják kellően méltatni.“

Mi azt hiszszük, hogy az erdőművelés és erdőfenntartás iránt támasztott szerény követelések az egész országban annyira népszerűek,

hogy ha e tekintetben a mellőzhető zaklatásokat elkerüljük s a kiadásoknál finanziaális erőnk korlátai között maradunk, ezen fontos államgazdasági ügy minden nehézség nélkül rendezhető lesz, amint hogy ezt tények bizonyítják s bátran merjük mondani, hogy ellenállásra még az annyira elhíresztelt községek sem gondolnak, valamint a magánerdőtulajdonosok is szívesen fogadnának minden jótékony intézkedést, csak ne legyen az oly tulságosan tudós módra berendezve, hogy belőle mind az erdőtulajdonost egyenesen sujtó, mind az államadósságot hatványozó terhek származzanak.

Minthogy erdősegeink, úgy mint már előrebocsátók, teljesen tönkre vannak téve, az 1879. erdőtvörvény XXXI. czikke a legegyszerűbb szavakban elrendeli, hogy a legnagyobb szorgalommal és minden lehető áldozattal kell azokat művelni s ápolni s rábizza ezen üdvös törvény végrehajtását mindig az illető földművelési miniszterre. Most megjelent rendeleti uton a föntebb idézett utasítás, mint valami tankönyv a legcsekélyebb részletekbemenő intézkedésekkel, teremt az erdőtulajdonosok (élvező) számára 24 táblán 700 rovattal hatféle térképeken egy amalgamát, hogy arra alapítsák az összes, 6 millió holdnyi erdősegek művelését.

A jelen földművelési miniszter, megfigyelve az erdészi körökben nyilvánuló nézeteket, alkalmasint belátta, mily elrémitő hatása van ennek a tömérdek utasításhalmaznak, mely az erdei gazdálkodást 700 rovatba szorítja, a gondolkodó erdésznek józan belátását s tapasztalati tudományát szárnyaszegetté teszi s haladása elé gátakat rak, így jött létre három év múlva az 1883-diki, 4190. számú rendelet, mely egyszerű üzemtervek készítését rendelé el s az erdőket négy csoportra osztá, hogy legalább a kis erdőtulajdonosok a sok vonalozással és rovatolással járó zaklatástól meg legyenek kímélve.

Ezen körülmény, ebben a nagy műben, mely erdőgazdaságunkkal oly tüzetesen foglalkozik, egyetlen betűvel sincs megemlítve, hanem a két rendelet szerény ártatlanságban egymáshoz simulva van fölhozva.

II.

Ha a haszonélvező erdőbirtokos átgázolt mindazon költséges zaklatásokon, melyeket a különféle erdészeti hatóságok, le egész az okleveles erdőcsőszig ráraaknak s készítettett magának 700 rovatu,

hatféle térképpel felszerelt üzemtervet, akkor jut még csak az igazi zsákutczába; mert ha mindezen szerencsésen átesett is, a kényes pénzügyi részről még mindig nem volt szó, s ha ezzel is éppen oly módon kell elbánni, akkor éppen oly számos rovatolás kell arra is, hogy végre a boldog erdőbirtokos megtudhassa, hogy tulajdonkép mit jövedelmez — vagy jobban mondva — mit nem jövedelmez az ő erdeje. Az adó biztosítva van, a többen törje a fejét az erdőbirtokos, csináljon adósságot, hisz ott megy előtte ezen kényelmes ösvényen utánozhatatlan bravurral maga az állam.

Az előttünk fekvő munkából látjuk, hogy azon csemetékből, melyeknek tenyészési költségét az erdei kihágások után fizetett bírságokból származó, országos alap fedezi, 11 millió darabot osztottak ki olyan birtokosok között, kiknek kopár, erdősíthető s művelésre alkalmas telkeik vannak. Hinni akarjuk, hogy ezt a csemetemennyiséget az utolsó darabig csakugyan mind kiosztották, hanem a dolog legérdekesebb részét, azt tudniillik, hogy a kiosztott csemetékből mennyi fogamzott meg s indult tenyészésnek, mint haszontalant, hallgatással mellőzi a munka szerzője.

Mi azt tartjuk, hogy ezen fontos közgazdasági ügyben ily módon, ha t. i. a Szeged tájékán vagy az ország még távolabbi vidékein tenyészített fiatal csemetéket ide s tova hurczoljuk, kedvező eredményt nem érhetünk el. Ugyanis az erdei gazdálkodás terén rég megállapított tapasztalati tény az, hogy ha a drága költséget sárba nem akarjuk dobni, az erdőműveléshez szükséges plántákat, a mennyire csak lehet, a legközvetlenebb közelben, magán az erdősítési talajon kell tenyészteni s jövőendő talajukhoz hozzászoktatni, hogy azután minden nagyobb költsékezés nélkül lehessen őket kiültetni.

Sokkal fontosabb föladat lenne a kormányra nézve az, hogy a községekben az erdei gazdálkodás iránti érzéket és hajlamot fölébresztsze s a lakosságot az ilyen foglalkozáshoz szoktassa, s hogy drága, rossz, vagy problematikus értékű magvakért ne kelljen évenként százezreket a külföldre küldennünk, a magtermelést itt, magában az országban honosítsa meg. Erre első sorban az államerdők vannak hivatva, de más hazai erdőbirtokosok is szívesen vállalkoznak magtermelésre, mihelyt tudják, hogy termékeknek biztos vevője lesz.

A munka kimutatja, hogy a két millió holdra terjedő államerdőségekben az 1884. év folytán a tűz 417.₅, a víz 69.₃₁, a szél 278.₀, az egér és hernyó 600 holdnyi kárt tett, tehát összesen 1364.₈ holdra terjedő erdőkárosodás történt.

Mindenesetre szembeszökő lesz az sokakra nézve, hogy az előtünk fekvő munkának eme nagy szorgalommal összeállított s minden kétségen kívül fontos adatai mellett a vadról, mely az erdőgazdaságnak legnagyobb ellensége s az általa okozott károkról a tömérdék sok rovatozás daczára sincs említés téve. — Vagy talán azokat a károkat, a miket a szarvasok, őzek, a nyulak okoznak, hogy a folyton szaporodó vaddisznókról, medvékről s egyéb kártékony vadakról ne is szóljunk mondom, azon károsításokat a nagyszámu erdészeti személyzet még nem vette volna észre?

A mű szerzője az erdőségek rossz állapotának okát igen helyesen a tulságos mértékig üzött legeltetés-, a vágásban keresi, s azután még a bárányt és kecskegödölyét is egy darab szabályszerű szarvasmarhának véve, legelőterületek szerint kiszámítja, hogy az összes legelőterületeken 64 millió métermázsányi szénaérték, vagyis 3 millió darab felnőtt barom számára a táplálék hiányzik és az erdei legelőket tekintetbe véve, azon következtetéshez jut, hogy azok ennek a legelőhiánynak legfőlebb egy negyed részét pótolhatják. — Ez a számadás is a gazda nélkül van csinálva, mert ha minden hasznos háziállatot, még a bárányt és a kecskegödölyét is beszámítjuk, akkor a mi szerény véleményünk szerint az is jogos és méltányos, hogy ezekre menő szarvasainkra, vaddisznóinkra, százezrekre rugó őzeinkre s milliókra menő nyulainkra, melyek sokkal hamarabb keresik föl a legelőt, mint háziállataink, szintén számítsunk ki valami kis legelőterületet. — Hogy a szerző ur ezen, oly mostohán gondozott állatokat mezőn, réten vagy állandó legelőn sohasem látta volna, azt föltenni nem lehet, hanem a számításaiban való bizalmunk a fölhozottak után nagyon megingott.

Továbbá kimutatja a szerző, hogy az országban a fakészlet értékesítésnél sok, tekintélyes s nagy tőkékkel rendelkező firma működik közre. Ilyen czégek, melyek körülbelül százezer forintig jót állanak, föl vannak számlálva 60-ig; vannak azonban közöttük olyanok is, kik egy milliónál vagy százezereknél is többre mennek: olyanok pedig, kik legalább ötvenezernyi jótállást nyújtanak, 80-an vannak.

Ki van továbbá mutatva statisztikai alapokon a kis fakereskedők, gyárosok és iparosok egész száma, s 400-ra rug azoké, kik épületfával, 1600-ra pedig azoké, kik tüzelőfával kereskednek.

Ezen adatok ingatagsága a kereskedővilág természetében leli alapját s azért, a mennyiben a kereskedők pénztárába s üzleti könyveibe néhány pillantást engednek s azon gyakori változások mellett, melyeknek a kereskedők ki vannak téve, velők is meg lehetünk elégedve. De, hogy ezen kimutatásokon fölül mi célja lehet annak a XLI. táblának, a melyeken megyénként teljes névvel föl vannak sorolva azok a cégek, melyek a főtebb jelzett üzleti ággal foglalkoznak — azt nem igen bírjuk felfogni. Reklám nem lehet, mert csak a név s nem egyszersmind a czím van följegyezve s hogy azt a jelenkor vagy a jövő tudja-e, hogy például Abauj-Tornamegyében Herzfeld Gyula, Aradmegyében Kohn Jakab, Békésben Neustadt Druker, Fehérmegyében Milch Izrael és Jakab, Nyitrában Berdách Károly stb. egykor fakereskedést üztek, vagy erdőségekkel spekuláltak, annak bizony statisztikai vagy történeti jelentősége nincs. Az már jelentene valamit, ha ki volna mutatva, hogy a mi fakereskedőink elődei holdlakók voltak, akkor legalább tudnók, hogy ha a holdban csakugyan nem tenyészik a növényzet, miért nem tenyésznek ott a növények.

Hogy miért kellett ennek a munkának francia nyelven is megjeleni, azt közönséges józan észszel alig lehetne kitalálni. Alkalmasint azt hiszik az illetők, hogy Franciaországban financiaális nyomorúságunk enyhítésére jó üzletet csinálhatnak vele, valamint talán azért is, hogy azon idegen nemzet élvezhesse a mi gazdag állapotunkat felül, melylyel mi fényt és pazarlást üzünk; mert hála hazánk jó nemtőjének, nekünk mindenünk milliókban van, t. i. adósságaink, kopasz hegyeink, tulvágott erdeink, takarmányhiány és elégedetlenség.

Noha ezen mű a főnforgó szükségnek akar megfelelni, ezt a célzt még sem éri el, mert méregdrága voltánál fogva csak boldogabb halandók férhetnek hozzá, az erdészek pedig, tehát azok, a kiket leginkább érdekel, éppen nem gondolhatnak arra, hogy maguknak megvegyék.

Az osztrák kormány, melynek szintén igen alapos szemrehányásokat lehet tenni, az 1861. és 1862. évekre átnézeti táblákat készítettett az egész monarchia általános statisztikájához, melyeken

még a lombard-velencei királyság is ott volt. Ezek az átnézeti táblák 3 frt 20 krba kerültek, a hozzávaló, erdészeti részt pedig a birodalmi erdészegylet ingyen közölte.

A legszellemesebb elméletek is csak egyes vonások az emberi agy sakktábláján; a legragyogóbb kísérletek is csak gyermekjátékok, ha bensőleg gazdaggá és megelégedetté nem tesznek.

B. I.

Ebből áll B. J. ur első cikke, mely — mint olvasóink láthatják — nem csupán könyvbírálat, hanem egyszersmind erős támadás azon kormányintézkedések ellen, melyek az üzemtervek elkészítése ügyében kiadattak, sőt a ki jól megfigyeli B. J. ur észjárását, arra is könnyen rájöhet, hogy tulajdonképen ezek a kormányintézkedések azok, melyek őt felingerelték. Miért? majd kitünik később, a második cikk közlése után, mely lényegében szintén az üzemtervi utasítások ellen van intézve. Maradjunk tehát most csupán a könyvbírálatnál s lássuk mikből is állnak hát azok az ellenvetések, melyek miatt B. J. oly erősen kikel a bírálat alá vett mű ellen.

Nem tetszik neki, hogy a munka terjedelmes, hogy 10 cm vastagságu, hogy tisztességes papirosra van nyomva, hogy egy nagy színezett térkép is van hozzá csatolva s hogy mindezek után az ára tetemes.

Nem tudja kitalálni, mi célja lehet a sok táblázatos kimutatásnak s egy olyan térképnek, mely a jókarban levő erdők mellett községről községre gondos részletességgel kitünteti még azon kopár erdőterületeket is, melyek manapság már csak az erdőtenyésztőnek adhatnak gondot, s mégis nyomban utána hiányosnak mondja az előbb tulterjedelmesnek talált munkát, mert — mint mondja — nem nyújt tiszta képet erdőségeinkről, s nem ad felvilágosítást arra nézve, hogy hol lehet még hazánkban erdőt keresni; nem mutatja ki részlete-

sen, hogy mily nagy összegre rugó beruházásra van szüksége az országnak, míg nemcsak a papiroson lesznek erdei, hanem a valóságban is.

Gunyosan — mint értéktelen dolgot — idézi a könyv azon adatát, hogy hány millió csemetét osztottak ki eddig ingyen a kopárterületek beerdősítőinek, s mindjárt utána mégis komoly kárhoztatást mond a mű felett, hogy miért nem ad számot arról is, mennyi fogamzott meg a sok millió csemetéből.

Nagy szorgalommal összeállítottanak mondja az 1884-ik évi tűz, szél- árvíz- és rovar-károkról szóló kimutatásokat, de értéket nem tulajdoníthat nekik, mert a szarvasok, őzek, vad-disznók és medvék által okozott károk nincsenek számszerűleg kimutatva.

Nem bizik azon számításokban sem, melyek a Magyarországon uralkodó legelőhiányra és ezzel szemben az erdei legelő értékére vonatkoznak, mert az erdön és mezőn élő vadak száma és takarmány szükséglete nem vétetett számitásba. Ellenben határozottan kárhoztatja, hogy a munkában végül a nagyobb földbirtokosok után felvannak sorolva azon nagyobb fakereskedők is, kik az utóbbi időben az egyes megyékben nagyobb vásárlásokat vagy faeladásokat eszközöltek.

És végül nem tudja megérteni B. I. ur, hogy egy statistikai munkának, melynek egyik célja az, hogy a magyar állam erdészeti viszonyait minél szélesebb körben megismertesse, miért kellett a magyar mellett néhány példányban francziául és németül is megjelenni.

Ezek azok az érvek, melyek B. I. ur könyvbírálatának megfogható lényegét képezik. Nem hagytunk ki a sorozatból semmit, a mit legalább látszólag figyelemre méltónak találtunk, s nem tettünk megjegyzést közülök még a nevetségesre sem, hogy egészen elfogulatlanul ítélhesse meg mindenki, nem volt-e

igazunk, midőn mult évi kis czikkünkben roszakarát által vezetettnek mondtuk azt a tollat, mely ennyi és ilyen évrre támaszkodva, olyan támadást tud intézni egy könyv ellen mint az előbbi czikk? Kérdjük, nem nevetséges-e az ilyen bírálat azokkal a nyilatkozatokkal szemben, melyek a B. I. ur által haszontalannak és veszedelmesnek mondott műről majdnem minden magyar közgazdasági folyóiratban és napi lapban (még a „Pesti Napló“-ban is) megjelentek. Meglehet, hogy B. I. ur illetéktelennek találja az ő szaktudományaival szemben úgy a magyar sajtót mint a magyar erdészeket. Nos hát, nem szívesen ugyan, de az ő kedvéért ideigtatunk egy pár sornyi kivonatot olyan bírálatokból is, melyek nem magyar lapokban láttak napvilágot és nem magyar erdészekről származnak.

1. A „Zentralblatt für das Gesamte-Forstwesen“ 1886. évi novemberi és deczemberi füzetében hosszabb bírálatot közölve ezeket mondja:

„Bedő országos főerdőmester a feladatnak oly módon felelt meg, mely részére mindenk előtt az ország háláját s bizonyára nem csak a Magyarországon lévő, de azon kívüli szakértők elismerését is biztosítja. A jó hazafi törekvése által vezéreltetve, mindenütt megmondja az igazat.

A magyar államerdészet a németnyelvű kiadás által nagy köszönetre kötelezett, mert ez által egy új és hatalmas tag illesztődik be az európai erdőstatistikába s ezzel egy oly tantárgy kiművelésébe, a mely eddig csak igen kevésbé volt tárgyalva s ha ez történt is, fájdalom nem mindig eléggé rendszeresen. Az erdőstatistikának sokkal gondosabb ápolásra van szüksége mint a minőre eddig talált, ha az erdők nemzetközi nagy kérdéseihöz közelebb kívánunk jutni, vagy azokat sikeres megoldásra juttatni vagy ahoz közelíteni kívánjuk. Nagy érdeme Bedő országos főerdőmesternek, hogy a kérdésben forgó munkában az általános erdőstatistikához ily gazdag és jeles munkát szolgáltatott. Szemben e munka nagy terjedelmével a fordítás kisebb hiányai s egyes tévedések a tabellák rubrikáiban egészen háttérbe

szorulnak, s csak a legmelegebben elismert azon ítéletet ismételhetjük, melynek már fennebb is több helyt kifejezést adtunk.

2. Az „Oestereichische Forst-Zeitung“ 1886. évi 176. számában írja. Az egész munka igazán nagyszerűen van tervezve, s minden részében oly nagy gondnal végrehajtva, hogy valóban hű képet nyújt a magyar erdőgazdasági viszonyokról. Ha tehát ez érdekes munkáknak tervezetéért és kiviteléért, kimerítő előadásáért s azon szorgalomért melylyel az kidolgozva lett, a legkorlátlanabb dicséretben részeltetjük, egy hibáztatást tekintettel annak nagy terjedelmére, nem mellőzhetünk. Csak meg kell gondolni, hogy négy részben három nagy kötet nagy-negyed alakban 1800-nál több oldalon s ahoz még egy minden esetre pompás ábrázati térkép, mely 5 négyzet méter nagy. Jóllehet, hogy a munka ára (térképpel 25 frt, térkép nélkül 15 frt) tekintettel terjedelmére és kiállítási költségeire, igen csekélynek mondható; de azért mégis még mindig elég magas arra, hogy az erdészeti körökben való nagyobb elterjedését hathatósan megakadályozza. Egy ily elterjedés pedig az ügy érdekében és tekintettel annak magas belértékére igen kívánatosnak mondható.

3. A „Wiener Allgemeine-Zeitung“ 1886. évi 2203. számában ezeket írja:

A statistika egy mester-művével van itt dolgunk. Szerző Bedő Albert országos főerdőmester, mint első rangu erdészeti szaktekintély a monarchia határain túl is ismeretes s ezen munkájával a magyar erdőgazdaság és a magyar erdészeti szakirodalom körül szerzett gazdag érdemeire a koronát tette fel. Bedő nemcsak hivatalnok, hanem a gyakorlati életben is áll s Magyarország minden erdészeti törekvésének lelke. Be kell vallani, hogy nem írigység nélkül tekintünk a magyar erdészet érdekeltjeinek Bedő vezetése alatt elért sikereire.

Csak kívánatos lenne; hogy az erdőgazdaság Ausztriában is azon tevékeny fejlesztésre találjon, melyben a monarchia másik felében részesül.

4. A „Neue Freie Presse“ 1886. évi július 1-én kiadott 7846. számában hosszabb ismertetésében és elismerő bírálatában ezeket írja:

Olyan munka, melyért teljes elismeréssel kell adóznunk. Hasonló és oly kiterjedésű mű egy oly nagy ország erdészeti viszonyairól, mint a magyar koronáé, tudtunk szerint az erdészeti szakirodalomban

nincsen, különösen ha tekintetbe vesszük annak kimerítő sokoldalúságát a benne foglalt összeállításokat és adatokat.

Szerző, ki rendkívüli tárgyilagosságra törekszik, joggal kívánja, hogy az ország növekvő szükségletével szemben fokozódó tenyésztés érvényesüljön.

A munka minden számadata táblázatok sorával kap lehető bizonyítékot. Ezért ismételjük állításunkat, hogy mindazok, kik a magyar állam erdészeti viszonyai iránt érdeklődnek, ezen minden tekintetben jelesen kidolgozott forrásmunkát használják, hogy azonnal megfelelő helyes tájékozásra találjanak. Élénken sajnáljuk, hogy Ausztriát illetőleg hasonló munkára nem utalhatunk és üdvözljük szerzőt ezen kiválóan érdemteljes munkájáért.

5. A „Forstliche Blätter“ 1886. évi juliusi füzete írja:

Ezen igazán nagyszerű statisztikai munkát mindenki bámuló tisztelettel veszi kezébe. Szerző kötelességéhez hiven tudósít a magyar erdészeti viszonyokról, kerül minden szépitést. Szerzőnek és a magyar kormánynak köszönet illik minden hazai és külföldi szaktárs részéről szakirodalmunk ezen példás diszének elkészítéseért és diszes kiadásáért.

6. A „Journal de L'Agriculture“ 1886. évi július 3-án kiadott számában a munka tartamát ismertető cikkét következőkép végzi:

Nagy gonddal készített erdészeti térkép egészíti ki e nagyszerű munkát, mely a maga egészében korunk legjobb és legteljesebb erdészeti statisztikája.

7. „Magyarország közgazdasági és mívelődési állapotai“ czim alatt az országos kiállítás alkalmából irt munkájában Keleti Károly következőket írja:

„A mit 1878-ban még fájlalva kellett emlitenünk, hogy az állami és alapítványi erdőkön kívül, nem is ösmerjük erdőállományunkat, az is megszűnt jogosult panasz lenni, mert Bedő Albert országos főerdőmester korszakot alkotó műve: „A magyar állam erdőségeinek gazdasági és kereskedelmi leírása“ teljes világosságot áraszt erdészetünkre. Ha az 1885-diki kiállítás az erdészet terén egyebet sem mutat vala föl e nagy munkánál, akkor is hálával telhetnénk el szerzője és ennek megbízója gróf Széchenyi Pál földmive-

lési minister iránt, mert most legalább tisztán tudjuk: mink van, mit kell gondozva őriznünk, nevelve fejleszteniünk“.

Igaz, hogy a szakmájáért lelkesülő erdész talán némi könnyen megbocsátható elfogultságánál fogva kissé túlszigoruan ítéli meg erdészeti viszonyainkat; kevésnek találja az erdőt, kesereg a régóta elkövetett pusztításokon és közel fogytán lévőeknek mondja értékes tölgyerdőinket, főleg a szlavoniai hires dongafa adókat.

Ámde az említett szakférfiu egyuttal erdeink gondozója, az erdőtörvény közvetlen végrehajtója, s ha egyhelyt panaszkodik és megkorhol, máshelyt ismét biztat, mert erdeink jó karba helyezése még nem multaidejét és jó kezelés mellett erdeink értékben még emelkedni is fognak.

E néhány sor kivonatban találja meg B. I. ur egyebek mellett arra is a feleletet, mi haszna lehet annak ha egy hazai viszonyainkat ismertető munka azon nemzetek nyelvén is megjelenik, melyek — mint jól tudjuk — könnyen és gyakran ítélnék felületesen rólunk.

* * *

B. I. ur második cikke — mint említettük — „Erdészetiünk“ czimmal jelent meg és általában véve az egész magyar erdészetről mond ítéletet. Hogy milyent és minő alapon? — arra adjon feleletet maga a cikk, mely itt következik:

I.

Hogy közgazdaságunk e nevezetes ágára nézve világosan tájékozva legyünk, annak fejlődésében három korszakot különböztetünk meg: az üzleti, a szaktudományi és a gyakorlati korszakot.

Az üzleti korszak 1868-ban azzal kezdődött, hogy a magyar pénzügyministerium az államerdők átvételekor azonnal azt fürkészte ki, hogy mily gazdálkodás folyt addig az államerdőkben, s minthogy találkoztak olyanok, a kik azt teljesen elhibázottnak tartották, a pénzügyi kormány hozzáfogott annak czélszerűbb berendezéséhez.

Ez annyiban sikerült is, amennyiben az akkori pénzügyminister, magasztaló dicsőítésekkel elhalmozva, beleegyezett, hogy az államerdők

kezelését, mely addig különböző dikaszteriumok között volt megosztva, központosítsa.

Most tehát a kincstári erdők kezelése jobb, szaktudományilag képezett kezekbe került s hogy ezen új korszakban mennél több hasznos berendezést lehessen tenni, egymásután több jelentékeny beruházási összegek megszavazását indították meg.

Erre már 1872-ben valóságos dicshimnusz zendült meg az összes hazai lapokban ama meglepő vívmányok fölött, melyekkel az ujonnan szervezett államerdészet dicsekedhetett. Itt is, amott is nagyszerű faüzletek jöttek létre, melyek mind oly rózsás színben voltak föltüntetve, hogy államadóságainkat már az utolsó fillérig kifizetve gondoltuk s csaknem azon utópikus aranykorba képzeljük bele magunkat, a mikor az adófizető nemcsak minden teherből megszabadul, hanem a nagyszerű erdőjövodelmek fölöslegéből még évi osztalékot is kap az államtól.

Azonban eme vérmes reményekből táplálkozó örömről csakhamar keserű csalódás váltá fel. A milliók értékére rugó faüzletek egészen csekélyeknek látszó akadályok miatt kisebb-nagyobb mértékben meghiúsultak.

Ama nagyszerű üzletek között, melyek akkoriban országos bámulatot gerjesztettek, egyik legnevezetesebb volt a 20 milliót meghaladó, mármarosai szerződés, mely fenyőfára 10 évi tartammal volt kötve, de a pénzügyi kormány igen szerencsétlen volt a vevővel, mert az csak hat hónapig tett eleget kötelezettségének s még 1872-ben megszüntette a fizetést. S mit csinált erre a kormány? Méltányossági szempontból (!!) belenyugodott a vevő eljárásába, azaz méltányossági szempontra helyezkedett oly szerződésszegéssel szemben, melynél jóhiszemű tévedésből származó elszámításról szó sem lehet.

Nem csekélyebb feltűnést okozott a horvát határőrvidék-féle faüzlet a kincstári erdősegekben. Itt 33 milliót meghaladó összegről volt szó; de a szerződés még csak életbe sem léptettetett, mert a vállalkozók azt a kifogást emelték a kormány ellen, hogy a szerződésileg megállapított föltételeknek, melyek egyedül a helytelen erdőberendezésre voltak visszavethetők, nem felelt meg. (!!)

Ezen és még számosabb üzleteket az értekezések egész özöne előzte meg, mely még az akadémiát is elárasztotta s elkeseredett tollharcz folyt az erdészeti szakma tudományos alapelvei fölött.

S mindennek eredménye az lett, hogy egyesek jó, sőt igen jó üzletet csináltak — az államnak pedig a szeme koppant.

Mindezt csak annak kimutatása végett hozzuk föl, hogy erdészetünk üzleti fénykorában rengeteg fakészlet állott a kormány rendelkezésére, aminthogy különben ama nagyszerű üzletek érthetők sem volnának, valamint a tudósok, — természetesen az erdészeti szakma avatottjai, anyagi alap hiányában szellemi erejüket hiába szintén nem pazarolták volna.

Körülbelül két év előtt, tehát csaknem 16 év után, mikor a pénzügyministernek ismét sok pénzre volt szüksége, az államerdészeti igazgatóság legfőbb személyesítője megint a tudományos akadémia elé állott, hogy a tudós hallgatóság előtt egy szép értekezést tartson általában erdészetünk szomorú állapotáról, különösen pedig értésére adja a közönségnek, hogy az államerdőkben 34.7 millió köbméterre menő tulvágás történt, a mi csak könnyedén számítva is, 30 millió frtnyi értéknek felel meg; továbbá, hogy 100.000 holdra terjedő erdei talaj kopáron s beültetlenül állván, annak befásítására legalább egy millió forint szükséges; más szavakkal ez annyit tesz, hogy a nemzet erdővagyonna most 31 millióval kevesebbet ér.

Egy tudományos testület előtt tartott értekezésnek mindenesetre igen megnyugtató és vigasztaló hatással kell lennie, amit közönséges, csupán az erdészeti szakban fegyelmezett agyu gondolkodók fölfogni nem képesek. S valóban mi azt hisszük, hogy az ilyen katasztrófa nem annyira tudományos testület, mint inkább bíróság elé tartozik.

Erdészetünk tudományos korszakában károkról nem beszélhetünk ugyan, mert a hazai erdészeti szaktudomány terén még olyformán érezzük magunkat, mint Petőfi „Bolond Istókja“, a kinek csak azért nem volt félelem szívében a zsványoktól, meri tudta, hogy még „bányában a pénze“; a kinek semmije sincs, azt nem érheti kár, azonban itt épen úgy, mint az üzleti korszakban, szintén a nagyzás van napirenden.

De senki se ámitsa magát azzal, hogy a tudományos mázzal csillogó értekezések s diszkiadásu nyomtatványok bárkit is meggyőzhessenek arról, hogy ezen elhanyagolt és mostohán kezelt szakma hazánkban elvégre méltó helyet foglal el és fejlődésében más nemzetekkel lépést tartani képes. Némi csekély használható anyagocskán

kivül alig van egyebünk fordításoknál s másolásoknál, melyek ugy illenek erdészeti viszonyainkhoz, mint a frakk és éghasítóhoz a sujtásos huszárnadrág és sarkantyus csizma.

Tulajdonképi nemzeti erdészetünk ugyancsak nemzeti irányu szakirodalommal még épen nincs s nem is lesz mindaddig, mig annak megterméséhez teljes szabadsággal, férfias komolysággal, de sokkal kevesebb pompával hozzá nem látunk. Hogyan fejlődjék az irodalom kellőleg a tudomány bármely ágában is, ha még a megértéshez szükséges elnevezések sincsenek megállapítva? Pedig, hogy mi még ezen sem estünk át, kitűnik abból, hogy az országos erdész-egylet 3—4000 forintot szavazott meg, hogy 20 év után egy újabb erdészeti műszótárt adhasson ki.

Hogy mily gyöngye lábón áll még nálunk az erdészeti szaktudomány, abból is kitűnik, hogy maga a m. kir. országos főerdőmester még mindig az erdők egyenlő területű beosztása mellett rajong, ami pedig egyrészt abnormis, erdészeti viszonyaink mellett nem alkalmazható, más részről meg arra mutat, hogy semmi figyelemre sem méltatja az erdőtörvényt, melynek 17. §-a az „okszerű jóvezelmézést“ minden erdőbirtokos részére biztosítja.

Az erdőbeosztásnak eme dédelgetett módszere már legalább félig-meddig szabályos erdőművelési állapotot föltételez, mivel pedig ilyen bárhol is ritkán, hazánkban meg épen nem található, elkezdettek bülönbféle módszereket találgatni, melyek nagyon alkalmasak arra, hogy az erdőbirtokos nyakába nemcsak olyan terheket varrjanak, melyek csaknem meséseknek mondhatók, hanem arra is, hogy az erdőbirtokos törvény által biztosított jogos tulajdonának teljes élvezésében részesüljön. Egyik igen tevékeny követünk, a ki a közegészség ügyét nagyon szíven látszik hordani, legújában azt a rég ismert frázist ismételte, hogy: „A tudomány hatalom.“ — A mi erdészetünk terén ez a mondás egy kis változást szenved s emigy hangzik: „A hatalom a tudomány.“

Tüzetes esetek, melyekből kitűnik, hogy maga a m. kir. főerdőmester is összeütközésbe jött saját erdészeti szaktudományával, annál inkább jogositanak bennünket ezen föltevésre, mert azon esetekből sem a tudomány elveinek, sem a jognak tisztelete ki nem magyarázható, hanem csak a teljhatalom vaskényszerére vonhatunk következtetést.

II.

A tapasztalat bizonyítja, hogy a levélborítékban Budapestre küldött erdők egy-két évi hányás-vetés után, a zöld asztalnál át-megátvizsgálva, a legkülönösebb s minden erdészeti szakértelem teljes hiányára mutató kifogásokkal ismét oda mennek vissza, a honnan el voltak küldve, hogy az erdőberendezés komédiáját ismét elül lehessen kezdeni. Innen van aztán, hogy az erdészeti szakma avatott, valódi művelői meglábolthatatlan zavarba jönnek, a szakmunkálkodás terétől elidegenednek, a szerencsétlen erdőbirtokosra pedig csak kellemetlenségek, gazdasági zavarok, indokolatlan költségek, sőt még büntetések is várnak.

Csak Pozsonyt hozom föl például. Mikor már a törvény 49. §-a értelmében a 300 frttól 1000 frtig fokozható s félékenként ismétlendő törvényes bírság veszélye is fenyegetővé vált, tehát a zavar legégetőbb, utolsó perceiben pályázatot hirdetett a város az erdei üzemtervek elkészítésére és — egyetlen pályázó sem jelentkezett!

Hogy mennyi pénzt, mennyi munkaerőt pocskolunk el a különben oly egyszerű erdei gazdálkodásnál, elképzelhetjük, ha meggondoljuk, hogy most már a tulajdonképi erdészeti személyzetén kívül még megyei közegekből, erdei államrendőrségből, államerdészeti főfelügyelőségéből álló gépezetet is tákoltunk össze erdei gazdálkodásunk ellenőrzésére, oly gépezetet, mely nagyságra nézve alig találhatná párját. És még ez a százkaru és kerekű gépezet ily módon is csak úgy mutathatna föl sikert, ha a gépészek számát annyira szaporítanók, hogy egész kis hadsereg kerüljön ki belőlök, melynek föntartására azután az esetleg mutatkozó csekély haszon elég sem lenne.

A gyakorlati korszak szolgáltatja a legszembeesőbb bizonyítékokat a mi erdészeti viszonyaink tarthatatlanságáról. Igaz, hogy erdőket nem lehet egy pillanat alatt elővarázsolni, sőt az elhanyagolt régi erdőállományok sem változtathatók azonnal virágzó erdőtelepekké; de az hatalmunkban áll, hogy mikor valamely törvény vagy rosszszul alkalmazott rendszabály csak akadályozólag hat, mikor oly ferdeségek merülnek föl, melyek csak költséget okoznak, de javulást semmi irányban sem eredményezhetnek: azoknak eltávolításáról idejekorán gondoskodjunk. És a kormánynak egyedüli

föladata csakis abban áll, hogy a földművelést mennél szerényebb mértékben alkalmazott fölügyelete alatt minden irányban támogassa s minden nyügtől megszabadítva fölvirágoztassa.

Tekintsük a dolgot tapasztalataink kalauzolása mellett kissé közelebbről.

A Pozsony- és Mosonymegyékben elterülő hitbizományi erdőségekben még az erdőtörvény megjelenése előtti időktől kezdve egész a legujabb időkig a kiültetett területek s vágások is mindenütt, mindennemű gabonafélével be voltak vetve, kaszálva s alomanyag gyűjtésére használva, azonfölül pedig a vadak által annyira összerongálva, hogy most egész területek oly pusztá, fanélküli irtásoknak látszanak, a hol még gyeptöldre is alig bukkanhatunk. Ilyen erdőrombolás tehát minden akadály nélkül lehet véghez!

Mikor pedig ezen erdőségeknek törvény által megrendelt, hű leírása a főhatósági zöld asztalon megjelent, ezen szánandó erdőművelési viszonyokat s rengeteg hiányokat még csak figyelembe sem vette a főhatóság erdőtudományi bölcsessége, hanem ahelyett a rovatok kákáján keresett csomókat és a berendezési munkában, mely a hiányokat megtámadta, oly nevetséges változtatásokat rendelt, hogy azok olvasásánál a leggondosabb óvatossági szabályok mellett is az ázsiai pestis veszélye környékezi az embert.

Bars- és Hontmegyében értelmes és szorgalmas erdőművelők nagyszabásu erdei ültetvényeket rendeztek, melyek sok ezer forintba kerültek s ezen megyéknek diszül szolgáltak: most ezen virágzó erdőterületek az őzek, vaddisznók elszaporodása következtében annyira össze vannak harapdálva, összevágva és föl vannak dülva, hogy talán emberöltők után sem indulhatnak sikeres tenyészésnek.

A tölgyesek rohamos pusztulását már 20 év előtt szóvá tették az erdészeti s földművelési szaklapok; de a vaddisznók elszaporodása mellett még csak gondolnunk sem lehet arra, hogy a pusztulásnak újabb tölgy nevelésével elejét vegyük. Hát még a községi, kis erdőbirtokosok mennyit szenvednek. És kénytelenek szenvedni, mert a vad a bérlőé, azt bántaniok nem szabad.

Trencsénmegyében az erdei szolgálmányok még egészen a 48 előtti érvénnyel birnak, mert úgy látszik, hogy a boldog emlékü urbérváltsági eljárás majd talán csak államiságunk harmadik mille-

niumában ér véget. Az ottani uradalmakra nézve nincs menekvés; megkötözött kezekkel kell nézniök az erdőkben üzött, példátlan rabló-gazdálkodást, a legkiméletlenebb erdőpusztítást.

Az országos erdészegylet azzal az örvendetes hírrel lepett meg bennünket, hogy egy látogatás alkalmával a japáni — igen is, a japáni államerdőmester a mi erdészeti viszonyainkról igen kedvező és magasztoló módon nyilatkozott.

Mi azonban azt hiszszük, hogy a Frohner-vendéglő pinczéje sem tüntethetvén föl a távol Kelet eme ravasz államférfia előtt a mi erdészetünket úgy, „a mint kellene“, a helyett, hogy nyomoruságos erdőviszonyaink rajza után nézett volna, inkább vendégszerető ciceronéi fényképének megszerzéséről gondoskodott, hogy azt Japánba magával vive, mint ritkaságot mutathassa be honfiainak, a kik alkalmasint képzelni sem tudják, hogy parádében, Tuhutum-kalappal és kardosan hogyan lehet az erdészeti szaktudomány fejlődését megérezkíteni s hatásosan ábrázolni.

B. J.

B. I. ur könyvbírálatára fentebb azzal válaszoltunk, hogy egész részletességgel igyekeztünk kivonni első cikkéből azon érveket, melyekre ő támadását alapítja. Itt már nehezebb ez a munka, mert mint mindenki láthatja a sok szónak, hangzatos fejtegetésnek s erőteljes kifejezésnek igen kevés a magva. Avagy nem tisztán handa-banda-e mindaz a mit B. I. ur ezen cikkében a magyar erdészeti üzleti tudományos és gyakorlati korszakáról elmond. Ha jól sejtjük B. I. ur ezen fejtegetéseiben, bírálat alá akarta venni a mult hibáit, hogy feltárja a jövőben követendő helyes irányt. Nos hát ez szép és hasznos feladat, csak hogy a ki ilyenre vállalkozik, annak kell birni azzal a képességgel, hogy higgadtan, ferdítés és nagyítás nélkül mutassa fel a hibákat, s a mi még főbb, ne vonjon le a konstataált tényekből a logikával homlokegyenest ellenkező következtetéseket, mint B. I. ur, ki miután maga állította, tulozva ugyan, de egész határozottan, hogy Magyarország erdőségeinek nagy része rossz karban van, még sem talál semmi megnyugtatót abban, ha az országos főerdő-

mester, nem csak figyelembe veszi, hanem még az akadémia színe előtt is hangoztatja azt az óvatosságra intő tényt, hogy hazánknak csakugyan nincs több fatermése, mint a mennyi szükségleteit állandóan fedezheti, s hogy ennél fogva érdeinket mérsékelten használni és gondosan ápolni elengedhetetlen kötelességünk. B. I. ur mi megnyugtatót sem talál ebben, pedig azt mondja, agya erdészetiileg fegyelmezett. Ha az volna, nem történhetnék meg vele, hogy egy és ugyan azon cikkben először egész az elkeseredésig menő panasz hangokat hallasson a felett, hogy erdőségeink mennyire el vannak nyomorodva a rablógazdálkodás csapásai alatt, — s utánna mindjárt egy országos tájékozottsággal bíró tekintély biztos hangján állítsa, hogy az erdőművelés és erdőfentartás iránt támasztott szerény követelések „annyira népszerűek” az országban, hogy csupán a zaklatásokat kell megszüntetni s az a fontos államgazdászati ügy, melyet az országra nézve az erdők fentartása és okszerű kezelése képez, minden nehézség nélkül rendezve lesz önmagától, még a községeknél is. Fegyelmezett agy szerint ez a szembe állítása az ellentétes dolgoknak, következetlenség. B. I. urnak azonban úgy látszik bizonyítékokra volt szüksége egyszer arra nézve, hogy az országos főerdőmester könyvében kimutatott erdők nincsenek meg, mert ezeket a rablógazdaság már tönkretette, s máskor arra, hogy a kormány felügyelete, gondoskodása s különösen az üzemtervek elkészítésére vonatkozó utasítása, feleslegesek, sőt veszedelmesek, mert csak zaklatják a népet s elkeserítik az erdészeti szakma avatott művelőit.

Különösen ez az üzemtervek készítésére vonatkozó utasítás az, a mely ellen B. I. ur egész elkeseredéssel kikel, nem tartóztatva vissza magát, még a legkiméletlenebb tollharczban is szokatlannak tekinthető kifejezésektől. De hát kérdjük, indokolja-e B. I. ur czikkeiben csak valamivel is

ezeket az erős kifejezéseket s nem tisztán szubjektív indulatokból fakadnak-e kitörései, melyek egész az ázsiai pestis emlegetéséig emelkednek?

Avagy azok a dolgok, a miket B. I. ur emleget: hogy Mozsony megyében egyes hitbizományi erdők még az erdő-törvény életbelépése előtti időtől kezdve folyvást roszul kezeltetnek; hogy Pozsony város nem talált kellő időben alkalmas szakembert, ki erdeinek üzemtervét kellő időben elkészítette volna; hogy Bars és Hontmegyékben a vaddisznók elszaporodása valóságos csapásnak tekinthető; hogy egy meg nem nevezett szakembernek üzemtervi munkálata állítólag oly nevetéses változtatások követelésével küldetett vissza a felsőbb hatóságtól, hogy az illetőt a pestis veszélye környékezte stb. mehetnek e komoly érv számba egy hivatalos utasítás elítélésénél? Bizonyára nem, de arra már nagyon is alkalmasak, hogy akaratlanul is kitaláltassák az olvasóval, mi lehet ezen egész felindulásnak az indító oka. Mindenesetre nem volna nagyon különös dolog, ha egyik vagy másik olvasónk arra a gondolatra jönne, hogy talán éppen maga B. I. ur volt az az emlegetett erdőgazda a kinek üzemtervét visszautasították, s innen az ő haragja az utasítás ellen. Hát ilyen esetben a felindulásnak, melyet talán még a kárba vesztett idő és anyagi haszon is magasabbra fokoz, egészen természetes következménye a méltatlankodás, de a ki ezt a nyilvánosság előtt is szellőztetni kívánja, annak kötelessége aztán fegyelmezett agygyal és tollal meg is okolni a vélt sérelmet. Maga a méltatlankodás és elkeseredés egy szakmunka visszautasítása felett, még nem igazolása annak, hogy ez a visszautasítás igazságtalanul s nem éppen az annyira megtámadottnak mondott erdők érdekében történt. Bizonyítékok szükségesek ide s nem nagyhangu szavak és olyan érvelések, hogy a kormány utasítása nem lehet jó, mert sok táblázatot foglal magában s hogy erdő-

gazdasági állapotaink ilyen meg amolyan voltán nem lehet megütközni, midőn maga az országos főerdőmester is még mindig azon rendszerért rajong, mely az erdőgazdaság rendezését a területre alapítja. B. I. ur megelégszik ezzel, s ez mindenesetre elég is arra, hogy azok a szakemberek a kik erdőrendezéssel foglalkoznak és hazánk viszonyait ismerik, világosan ítélhessenek annak a szaktudománya felől a ki az országos főerdőmester és a kormány utasítása által elfoglalt álláspont felett még mindig megtud ütközni s az erdők használatának szabályozásánál a területnek oly értelemben való alapul vételét, a mint a kérdéses utasítás megkívánja, az erdőtörvénnyel szemben helytelennek, a mi viszonyaink között meg nem felelőnek és mint a „még mindig“ szavakból következtetni lehet, valami elavult dolognak tartja.

Nem is foglalkozunk tehát többet B. I. ur kritikájával s csupán azt konstatáljuk még, hogy cikkeiben részint egyenesen, részint mellékesen többször ad kifejezést azon meggyőződésének, hogy a magyar erdészek tudatlanok, hogy nemzeti erdészetünk nincs, mert a magyar erdészeti szaktudomány üres mázból álló megfoghatatlan semmiség, olyan irodalommal, mely nem egyéb haszontalan másolásnál stb.

Midőn mi ezeket a cikkeket a „Pesti Napló“-ban elolvassuk, fennebb említett kis cikkünkben ígéretet tettünk, hogy alkalom adtán e lapok olvasóit is megismertetjük velük, nyíltan kimondtuk azt is, hogy B. I. ur kritikáját mértéken alólinak, a forrást tisztátalannak és az írókat olyannak tartjuk, a ki mindent gyalázni kíván a mi magyar. Ítélnének most olvasóink, igazunk volt-e akkor s ha ítélték, olvassák el még az itt következő levelet is, melyből megtudhatják, hogy ki az a B. I. ur, a ki ennyi szerénységgel, ennyi jóakarattal és ennyi szakértelemmel felfegyverkezve fog tollat kezébe, midőn szakunk közérdekű ügyei felett kritikát mond.

Tekintetes szerkesztőség! Nem lévén becses folyóiratnak, az „Erdészeti Lapok“-nak előfizetője, csak véletlenül jutott kezemhez annak mult deczemberi füzeté, melyben lapozgatva, a „Különfélék“ legelső cikkekéjében látom, hogy „szerény bírálatom“, melyet a „Pesti Napló“ tekintetes szerkesztősége mult évi folyamának 211. és 218. számaiban *B. J.* és *B. K.* jegy alatt közölt, névtelenségénél fogva némi keserű benyomást okozott, a miért is a tekintetes szerkesztőség arra érzi magát indíttatva, hogy ama bírálatot az „Erdészeti Lapok“ hasábjaiába fölvegye.

Azon támadásokra, melyekkel a tekintetes szerkesztőség még ama szerény bírálat közlése előtt csekély személyemet megtisztelti, szabad legyen mindenekelőtt kijelentenem, hogy nekem a publicistikai szerénységen kívül épen semmi egyéb okom sincs arra, hogy nevetem, mely valamint az erdészeti szakműködés terén széles e hazában ismeretes, úgy családi viszonyaim tekintetében is érintetlen tisztaságban áll, rejtegetni iparkodjam, azért a tekintetes szerkesztőség engedelmével kiírom azt jelen soraim alá világosan.

Hogy pedig azon 1880-ik évben sikertelenül táplált vágyam, melyszerint becses lapjában, mint egyetlen szaklapban, szerény tollam után néhány őszinte szakszerű szót emelhessek, valahára csakugyan teljesült, azért rendkívül lekötelezve érzem magam, noha másrésről sajnálnom kell, hogy kerülőkön érhettem azt el, a mire egyenes uton el nem juthattam.

Még szerencsésebbnek tartanám magam, ha a tekintetes szerkesztőség a főtebb említett szerény bírálat mellett a „Pesti Napló“ folyó évi január 9. és 30-diki számaiban „Erdészetünk“ czim alatt megjelent cikkeimet is szives figyelmére méltatná s közölné; az által a „rosz akarat“ és a „forrás tisztasága“ is jobban megítélhető lenne s némileg én is fel lennék mentve attól, hogy szándékomat az „Erdészeti Lapok“-ban igazoljam, mely ugyis csak választottak előtt szokta megnyitni hasábjait.

A sajnálatos nemzetiségi viszálykodások, melyek már az erdészeti terén is megmutatkoznak, szintén nem tegnapi keletűek s az „Erdészeti Lapok“ ama panaszából is kiérezhetők, hogy „mindent mi magyar, gyalázní kívánnak“. De a mennyiben ezen panasz az én szerény bírálatomra vonatkoznék, engedje meg a tekintetes szerkesztőség, hogy azt részemről, mint roszakaratu koholmányt visszautaa-

sitsam. Az erdészeti szakmában töltém ifjúságomat, abban öszültem is meg, az erdészet terén, tehát én nem nemzetiségeket, hanem csak erdei gazdákat ismerek.

Midőn a tekintetes szerkesztőséget arra kérem, hogy jelen soraimat becses folyóiratában, az „Erdészeti Lapok“-ban közölni s arról engem értesíteni kegyeskedjék, hazafias tisztelettel vagyok

a tekintetes szerkesztőségnek

Pozsonyban, 1887. márczius 9-én

készséges szolgálja :

Balhauser József,

magánzó erdőmester.

E levél közlésével végleg befejezzük Balhauser ur legujabb publicistikai működésének méltatását, nem ütközve meg legkevesbé sem, hogy az „Erdészeti Lapok“-at nem szokta olvasni, de viszont nem is téve magunknak egy pillanatig sem szemrehányást a miatt, hogy emlegetett irodalmi közreműködésének 1880-ban véletlenül nem nyújtottunk tért. Nem emlékszünk ugyan miből állt az a közlemény, melyet az előbbi levélből vonható következtetés szerint állítólag nem adtunk ki, de abból, hogy a papirkosárba került, következtetnünk kell, hogy ép oly szakszerű, higgadt és tárgyilagos lehetett, mint a mostaniak.

Balanographiai magyarázatok.*)

Közli: Borbás Vincze.

Simonkai L. ur az „Erdészeti Lapok“ 1887. évf. 42—47. lapján az én balanographiai állításaimat itt-ott elhomályosítani vagy megingatni igyekszik. Hogy Simonkai cikkének nagyobb része csak ingadozás, nagyon könnyű lenne kimagyaráznom; de hogy a polemiának végeszakadjon,

*) Az ezen ügyben felmerült polemiát jelen közleménnyel befejezettnek jelentjük ki.

csak azon állításaira reflectálok, a hol ő az enyéimet megbolygatja. Végezhetek röviden, mert a szóba került tölgyek közül én egyiket sem neveztem meg, tehát nem érhet a gyanu sem, hogy az igazságon meg a tudomány érdekében kívül más okom lehetett volna valamelyiket részrehajlólag nagyobb pártfogásba részesítenem.

Én Simonkai-val, mint általában senkivel, a polemiát nem kerestem. A *Quercus spectabilis*-ről való véleményét csak azért idéztem, a Qu. Haynaldianájáról csak azért szóltam, mert Fekete tanácsos ur ellenem szóba hozta. Nem félek semmiféle becsületbiróság ítéletétől, hogy nem objective s talán sértőleg szóllottam volna róla.

De nézzük sorra ezeknek a tölgyeknek az igazságát.

I. „Mi joga írhatja hát Borbás . . ., hogy a *Quercus Heuffelii* Simk. nem egyéb mint a *Qu. spectabilis*, ... de tudom azt, hogy nagy botlást követet el Borbás mindannyiszor, a hányszor ezt az összevonást írta“. (Simonkai szavai 43. l.)

Miért nevezte Simonkai ezt a tölgyet *Qu. Heuffelii*-nek? Azért, mert a Heuffel *Qu. conferta* var. intermediá-ja egyszerűen *Qu. intermediá*-nak nem nevezhető, minthogy már van más autoroknak régebbi *Qu. intermediá*-ja. Heuffel szavai szerint a var. *intermedia* csaknem nyeletlen levelű, pikkelyei a *Qu. conferta*-é-tól nem különböznek s a lugosi szőlők közt, a kápolna mellett nő. — Ezeket az ígéket, hogy a *Qu. conferta* var. *intermedia* Heuff. (*Qu. Heuffelii* Simk.) pikkelyei a magyar tölgyétől nem különböznek, a *Qu. Heuffelii* autorának kellő figyelemre kellett volna méltatnia.

Én ezt a *Qu. conferta* var. *intermediát*, melynek állítólag Haynald becses gyűjteményében kellene lenni, de én onnan semmiféle néven meg nem kaphattam, 1886. augusztus

31-én, Jarinay főerdész urral, eredeti termőhelyén, a lugosi kápolna mellett, szerencsésen megtaláltam. Heuffel szavait figyelemre méltatva, nem más ez, mint kocsányos (4 cm) magyar tölgy. Mivel pedig a Qu. Heuffelii, a mint Simonkai legjobban tudja, csak a Heuffel-féle var. intermediá-nak névcseréje, vagyis átkeresztelése, a lugosi kápolna mellett növő kocsányos magyar tölgynek (mely a ménesi Qu. spectabilissal egyező) botanikai latin neve; mivel Simonkai az ő Qu. Heuffelii-éhez eredetileg a Heuffel var. intermediá-ját idézgeti; végre Heuffel-nek a var. intermediá-ról mondott eredeti szavait, mint a var. intermedia Heuff. megalapításának legelső feltételét figyelemre méltatva, természetes és bizonyos, hogy a Qu. Heuffelii Simk. csak 4 cm csumás magyar tölgy, tehát hogy akkor a 3 cm kocsányu ménesi Qu. spectabilis-tól nem különböző, s nem hybrid eredetű, mint Heuffel gyanította.

Hát ugy-e tényeken nyugszanak állításaim, és botlást nem követtem el Simk. tölgynevének fennmaradása kedvéért! Kitaibel-nek nem tökéletlen, hanem fiatal gyümölcsű példáján a kétféle leveleket is látni! Ha tehát Simk.-nak lenne igazi Qu. conferta \times Robur-ja, az vagy Qu. neo Heuffelii lesz, vagy az én nyeles és apró csillagszőrös Qu. Budenzianá-m; Haynald gyűjteményében pedig Qu. conferta \times sessiliflora van, melyet én még tavál tavaszkor Qu. subglandulosá-nak neveztem. Ezt szives vállú és a visszaján glandulás, tehát ragadós levelei ma is megkülönböztetik a Qu. Tabajdianá-tól, meg a Qu. Tufae-tól. Makkcsészéje a magyar tölgyéhez hasonlóbb.

A csumás Qu. conferták nem épen „buja képződések“, hanem a kocsányon megjelenő makk többnyire a levelek tövéből ered.

II. „Azt már nem értettem, hogy egy magyar fűvész,

csak úgy sine cura, a nélkül, hogy a Qu. Apenninát ismerte volna, egyszerűen synonymul állította oda e kitünő tölgyfajunkat (a Qu. Haynaldianát) a Lamarck kevésbé ismert Qu. Apenninájához. (Simk. 44. l.)

Mint az „Erdészeti Lapok“ tisztelt olvasói tudják, ezt az állítólag új tölgyet legelőször nem én temettem el („Erd. Lapok“ 1886., p. 459). Én a Qu. Haynaldianáról, melyet Simk. dédelget, azt állítottam, s ma is az a meggyőződésem, hogy az a Qu. Apennina Lam., vagy attól csak kevésbé eltérő.

Simk. az ellenkezőt azzal bizonyította, hogy francia növényre (Luc) és francia botanikusra (Grenier és Godron) hivatkozik az olasz Apenninek tölgyének megítélésakor! Ez a bizonyíték csekélyet nyom ellenem, legkevésbé sem bizonyítja, hogy „eljárásom zavart okozna“.

Mivel a Qu. conferta Kit. (Qu. Farnetto Ten., Janka szerint) Olaszországban a mocsár tölgynek másodrangu specieseivel (Qu. Bruttia, Qu. Thomasii Ten.) együtt nő, s mivel a Qu. Haynaldiana Lugoson e közt a három tölgy között terem; miért ne képződhetett volna e szülők közt Olaszország szelid egü Apennin-jein is egy hybrid (ha a Qu. Haynaldiana-nak csakugyan ily összvérenek kell lenni), a melyet Lamarck jóval régebben Qu. Apennina-nak nevezett? A Qu. Apennina-nak széles, pelyhes és alig nyeles levelei, a kurta csoma meg a makkcsésze lándsás pikkelyei kétségtelenül a Qu. Haynaldiana-val való megegyezésről tanuskodnak. És ha nem lehetetlen, hogy a Qu. Farnetto Ten. makkcsészéjének pikkelyeit tekintve, eltér a magyar tölgytől (Simk. 45. lap); akkor ez a Qu. conferta-leveles olasz tölgy, Tenore szavai szerint „cupulis tomentoso-sericeis, levibus“, De Candolle szerint pedig „squamis adpressis, vagyis ha Lepidobalanosbeli pikkelyei lennének,

mint a Qu. Haynaldianá-nak, akkor ez az utóbbi tölgy nem a Qu. Farnettó-val esnék össze?

Valóban a Qu. Apennina, vagy Qu. Haynaldiana inkább a Qu. confertá-nak a Lepidobalos-ra való visz-szahanyatlása, mint hybrid eredetű. Simk.-nak különben itt még a Gussone Qu. amplifoliá-ját is méltán figyelemre kellene méltatnia.

III. A „Hubeny Qu. Hungarica-ja nem egyértelmű a Borbás Qu. Hungarica-jával, mert Borbás csak a Qu. conferta idétlen és csenevész s marha rágta hajtásait tiszteli meg a Qu. Hungarica névvel; kitűnik végül az is, hogy úgy az egyik, mint a másik kérdésben tévuttra vezetnek Borbás fejtegetései“ (Simk. szavai 47. l.)

Erre legelőször is kénytelen vagyok azt mondani, hogy ez az állítása Simk.-nak alaptalan; alaptalan annyival inkább, mert ő az én kezemből Qu. Hungaricát soha sem kapott, ha pedig mástól kapta volna, (és én gyűjtöttem azt), láthatta, hogy gyümölcse tökéletes, tehát egészséges fáról való. Selmeczre is küldöttem ily gyümölcsös ágakat.

Én különben a Qu. Hungaricá-nak faji önállósá-gát sehol sem fejtegettem; én csak azt vitattam és vallom ma is, hogy a Qu. confertá-tól, úgy mint más varietás, eltérő, valamint a literatura ellenmondó adataira is rámutat-tam. Idáig a botanikusok a tölgyfajoknak sallangosabb, vagy hegyes karéju, avagy törhegyü lombos alakjait mindég meg-különböztették; a Qu. Robur, Qu. lanuginosa és Qu. sessiliflora leírásakor pedig, a cserfa levelével szemben, kitüntették, hogy levélkaréjaik nem törhegyűek (lobis muticis).

Igy van Qu. Robur L. (Qu. pedunculata Ehrh.) var. longiloba Lasch vagy var. laciniata Vuk.; van Qu. sessiliflora var. pinnatifida Boiss.; van Qu. lanuginosa var. pinnatifida Gm. és lacera Vuk. (a hová

a *Qu. turbinata*, *Qu. Ménesiensis* Kit., *Qu. Hirciana* Vuk. tartoznak), van *Qu. lacinosa* Boreau; a *Qu. Cerris*-nek pedig a sekélyebb öblű varrietását különböztették meg, a *Qu. Austriacá*-t.

Van továbbá *Qu. Virgiliana* var. *mucronulata* Vuk., *Qu. Streimii* var. *pungens* Freyn, melyeket én az igazi „*Qu. crispata* Stev.“-nek tartok. Van *Qu. congesta* var. *acutiloba* Guss. stb. Minthogy továbbá varietast minden botanikus¹⁾ említ, ez vezérel engem, hogy a Hubeny *Qu. Hungaricá*-ját, mint eltérő varietást, lelkiismeretem elhallgatni nem engedte.

De azelőtt Simk. is több figyelemre méltatta a *Qu. Hungaricá*-t. 1878-ban²⁾ még azt állította, hogy a *Qu. confertá*-t „gyakran leveleinek élesen czakkos szegélye“ is megkülönbözteti. Ma már az ilyen *Qu. conferta*, vagyis *Qu. Hungarica* Hub. időtlen vagy csenevész s marharágtá hajtás. Továbbá pl. az „*Erdészeti Lapok*“ 1883. évfolyam 770. l. a *Qu. Haynaldiana* és *Qu. Heuffelii* leírásában a leveleknek keskenyebb vagy tágasabb öbleit különbségül ő is hangoztatja. Ez most, mert én állítom, a *Qu. conferta* és *Qu. Hungarica* között figyelemre nem méltó.

De hogy a *Qu. Hungarica* Hub. igazán „egyértelmű“ azzal, a mit én *Qu. Hungarica*-nak tartok, ime Hubeny-nak a legfelső forrásból eredő szavai: „a magyar tölgy nagyon mélyen és nagyon sallangos leveleiről feltűnő“ („*Erdészeti Lapok*“ 1886. p. 550 levő referatumból). Hát én nem épen csak azt vitattam, hogy a *Qu. Hungarica* sallangosabb levelű, mint a *Qu. conferta*? Hát mért nem lehet nekem ezt a Hubeny szavaival megegyezőt elhinni?

¹⁾ Fekete ur az „*Erdészeti Lapok*“ 1887. évfolyam 30. l. ezerféle tölgyvarietást említ.

²⁾ „*Akad. Közl.*“ XV. köt. 598. l.

Mivel az ilyen sallangos levél gyakran még szögletes vagy törhegyes karéju és fogu is szokott lenni, a makkos ágon is; De Candolle-t követve azért emlegetem a sallangos Qu. Hungaricá-nak ezt a sajátságát is, a melyet Simk. sajátságos módon, csupán a nyomorék magyar tölgyre akar ruházni. Hasonlítani végre hasonlithat sarju- vagy sérülésből eredő hajtáshoz, de a hasonlatosság gyakran csal³⁾, s ez a csalóka hasonlóság nem bizonyítja, hogy az a sok makkos fa, a melyet én megvizsgáltam, s melyekről számos gyümölcsös ágat hoztam, sarju képződés lenne.

Ugyancsak vissza kell utasítanom Simk.-nak azt az állítását, hogy én a „Flora“ 1842. évfolyam 268. l. a Qu. Hungarica leírását meg sem néztem volna (46. l.); sőt őt illeti a megróvás, hogy ő az „Erdészeti Lapok“-at nem olvasva ilyeneket állít.

Ha valaki az „Erdészeti Lapok“ 1884. évfolyam 282—3. lapjára fordít, ott többet fog a Qu. Hungaricá-ról olvasni, melyet én a magyar erdészetre nézve érdekeset a „Flora“ idézett helyéről elmondottam, mint a mennyit Simk. a 46. l. onnan reprodukál. Hát ha én meg se néztem a „Flora“ idézett helyét, hogy közölhettem volna onnan azt a leírást, a melyet Simk. még most is nem létezőnek gondol?

Ép olyan hamis Simk.-nak az az állítása (47. l.), hogy a Qu. Hungarica Hub. „pusztán csak névleg említett, de le nem irt.“ Ezt se lehetne állítani, ha a „Flora“ id. helyét tökéletesen ismerné, vagy legalább az én idézett referatuumomat olvasta volna. De hogy a Qu. Hungaricá-nak van már 1830-tól eredő tökéletes descriptiója is, megtalálhatta volna ezt Simk., az én keresésem után az „Erdészeti Lapok“ 1886. 556. stb. lapjain.

³⁾ „Omnis similitudo claudicat“ mondja a latin.

Midőn én a literaturából megalapítom, hogy a *Qu. Hungaria* sallangosabb levelű *Qu. conferta*; midőn a magyar tölgynek legelső forrására támaszkodom; a „*Flora*“-ra hivatkoznom annál is inkább szükségtelen volt, mert a „*Flora*“ nevezetesebb adatait az „*Erdészeti Lapok*“ tisztelt olvasóinak már előbb előmondottam. Hogy később Wierzbicki, Hubeny-ra hivatkozva, a *Qu. Hungaricá-t* a *Qu. conferta* mellé akarja vonni, ez oly régi rossz szokás, hogy a botanikusok az új fajokat mindjárt szeretik egy régebbivel egyesíteni, de valóban azt is bizonyítja, hogy Wierzb. se ismerte pontosan a magyar tölgy alakkörét, mert a *Qu. Hungaricá-t*, meg a *Qu. confertá-t* még 1842. után is különböző néven küldözte szét. Igaz azonban, hogy Kotschy, a híres balanograph kiadatlan képei közt ott van a *Qu. Hungarica* képe is, melyet Kotschy egy Wierzbicki-féle ág után rajzolt! Hogy különben némely autornak magától visszavont fáját a kritika ismét visszaállítja, igazolja a *Rosa submitis* Gren., *Rubus candicans* Whe stb. példa. (Kern. Fl. exs. austrohung. III. p. 37., IV. p. 22).

A 47. l. említett botlásokra, meg Giesbach-nak ócsárolt var. *velutinájá-ra* csak azt jegyzem meg, hogy e „botlások“ idézgetésére, az elmondottak után, Simk.-nak semmi alapja nem volt; hogy ha Grisebach e var. *velutiná-t* gyümölcs nélkül írta is le, de én gyűjtöttem érett gyümölcscsel is. Hát Simk. az ő „új“ tölgyeiről közölt Grisebaché-nál különb *descriptió-t*?

Simk. vádjaiból, hogy „fejtegetéseim tévutra vezetnének“, hogy „botlásokat követtem el“ stb. csak a pusztá szavak maradtak, oka e kifakadásokra, mint láttuk, semmi sincs.

A fapiacsról.

Budapest, ápril hó 30.

(B.) A fapiacz tavaszi irányzata nem csak bizalmat keltően indult meg, de maig egész joggal mondhatni, hogy kedvezővé is fejlődött s az egyetlen mi most még kételyt kelt, az eső késedelme, melyet az őszi és tavaszi vetések az eddigi tartós száraz időjárás után az egész országban egyaránt várnak, a minek óhajtott mértékben való bekövetkezése után biztosabban számithatni arra, hogy a folyó évi üzleti viszonyaink a békés politikai helyzet által támogatva, nem fognak rosszabbra fordulni.

Hazai fapiaczainkon különösebben keresett az épületfa, melynek ára szilárd emelkedésre irányul, míg a fűrészaruk a Duna és Fiume útján keresik utjokat s újabb időben az eddiginél valamivel fokozottabb mértékben is találják.

A cserkéreg ára kedvező s a hántásnál romlást nem szenvedő anyag, valamint a luczkéreg is további keresettségre számithatnak.

Egyes fapiaczokról a következő ártételeket közölhetjük :

Budapest. Egy m^3 cser hasáb tűzifa .	4.50—5.00	frt.
Egy m^3 bükk-, gyertyán- és nyír hasáb tűzifa	4.50—5.00	"
Egy m^3 cser dorong tűzifa	3.00—3.75	"
" q kemény faszén	3.60—4.00	"
Szeged. Egy m^3 cser hasáb tűzifa .	3.25	"
Egy m^3 bükk-, gyertyán-, kőris- és nyír hasáb tűzifa	3.25	"
Egy m^3 tölgy hasáb tűzifa	3.00	"
" " szil- és hárs hasáb tűzifa	3.00	"
" " nyár hasáb tűzifa	2.00	"
" " fenyő " "	1.75	"
" " lucz- és jegenye fenyő deszka .	14.00—15.00	"

Egy m^3 tölgy deszka	36.00—44.00	frt.
„ „ vékonyabb méretű szálfa	6.00	„
„ „ zszindelynek való vastag szálfa	8.00	„
Ezer drb fenyő zszindely	6.00—5.50	„
Egy „ fenyőheveder	0.80	„
„ „ kormánysszál	0.50	„
„ „ szarufa	1.50	„
10 „ keréktalp	0.45	„
10 „ küllő	0.25	„
Szolnok. Egy m^3 cserhasáb tűzifa	4.50	„
Egy m^3 bükk-, gyertyán-, kőris- és szil hasáb tűzifa	4.00	„
Egy m^3 tölgy hasáb tűzifa	3.50	„
„ „ szil-, és hárs hasáb tűzifa	3.50	„
„ „ fenyő hasáb tűzifa	3.00	„
„ „ fűz hasáb tűzifa	2.50	„
Egy drb 4 m h., 6 cm sz. és 3 cm v. luczfenyő lécz	0.08	„
Egy drb 5 m h., 6 cm sz. és 3 cm v. luczfenyő lécz	0.10	„
Egy drb 6 m h., 6 cm sz. és 3 cm v. luczfenyő lécz	0.12	„
Egy m^3 luczfenyő épület- és szerszámfa	5.94	„
„ „ tölgy épület- és szerszámfa	27.00	„
Egy m^3 szil épület- és szerszámfa	3.80	„
Egy drb 6 m h., 30 cm sz. és 3 cm v. luczfenyő deszka	1.00	„
Ezer drb fenyőzszindely	7.00	„
Egy drb fenyőheveder	2.60	„
„ „ evezőrud	0.61	„
„ „ kormánysszál	1.06	„
„ „ bükkfa heveder	0.08	„

Egy drb keréktalp	0.04	frt.
" " küllő	0.02	"
" " tengelyfa	0.30	"
Szászsebes. Egy m^3 bükk-, gyertyán-,		
kőris- és nyir hasáb tűzifa	2.15—2.50	"
Egy m^3 fenyő hasáb tűzifa	1.50	"
" q kemény faszén	1.00	"
" m^3 fenyő deszka	14.00—16.00	"
" " " padló	16.00—18.00	"
Száz darab fenyőlécz	6.00—7.00	"
Egy szál lucz-, vörös fenyő és bükk		
épület- és szerszámfa gömbölyü állapotban	5.00	"
Egy szál juhar épület- és szerszámfa		
gömbölyü állapotban	6.00	"
Egy drb keréktalp	0.08	"
" " küllő	0.04	"
" " tengelyfa	0.60	"
" q tölgy cserkéreg	4.00	"
" " gubacs	8.00	"
Komárom. Egy m^3 cser hasáb tűzifa	4.00	"
Egy m^3 cser dorong tűzifa	3.25	"
" " bükk-, gyertyán-, kőris- és		
nyir hasáb tűzifa	3.50	"
Egy m^3 bükk-, gyertyán-, kőris- és		
nyir dorong tűzifa	3.00	"
Egy m^3 tölgy hasáb tűzifa	3.25	"
" " " dorong tűzifa	3.00	"
" " nyár hasáb "	2.25	"
" " fenyő " "	2.10	"
" " fűz " "	2.10	"
Egy drb 5 m h., 29 cm sz. 2—4 cm		
v. lucz fenyő deszka	0.46—0.76	"

Egy drb 5 m h., 29 cm sz., 2—4 cm	
v. jegenye fenyő deszka	0.58—0.62 frt.
Egy drb 5 m h., 29 cm sz., 2—4 cm	
v. vörös fenyő deszka	0.42—0.75 "
Egy drb 5 m h., 7—8 cm sz., jegenye-	
fenyő lécz 2—4 cm v.	0.8—0.11 "
Ezer drb fenyő zsindeley	4.80—6.40 "
Száz drb keréktalp	8.50 "
" " küllő	3.20 "
Miskolcz. Egy m^3 luczfenyő deszka	21.00 "
Egy m^3 erdei fenyő deszka	16.00 "
" " vörösfenyő "	32.00 "
" " tölgy deszka	30.00 "
Egy drb 4 m h., 3.5 cm sz. luczfenyő lécz	0.18 "
Egy drb 12 m h. fenyő szállfa, vas-	
tagság szerint	2.20—17.00 "
Ezer drb fenyő zsindeley	6.50—7.20 "
" " tölgyfa donga	50.00—100.00 "
Egy q luczfenyő cserkéreg	3.50 "
" " tölgy cserkéreg	15.00 "
Nagyvárad. Egy m^3 cser hasáb tűzifa	3.50 "
Egy m^3 bükk-, gyertyán-, kőris- és	
nyir hasáb tűzifa	3.20 "
Egy m^3 tölgy hasáb tűzifa	3.00 "
" q kemény faszén	0.80 "
" drb luczfenyő deszka méretek szerint	0.55—0.60 "
Egy drb bükkfa deszka méretek szerint	0.65—0.72 "
" " lucz fenyő lécz " "	0.07—0.09 "
" m^3 bükk, kőris épület- és szer-	
számfa méretek szerint	5.00—9.00 "
Ezer drb fenyő zsindeley	3.20—6.00 "
" " tölgy hordó donga	80.00—150.00 "

Egy darab evező rud	0.50	frt.
„ „ kormányszál	0.55	„
„ „ szarufa	0.50	„
„ „ kormányszék	0.70	„
Száz darab keréktalp	4.20	„
„ „ küllő	3.40	„
„ „ tengelyfa	0.50	„

F e l h í v á s.

Az Országos Erdészeti Egyesület ez idei közgyűlése tudvalevőleg Kőrmöczbányán tartatik meg. Alapszabályaink értelmében minden egyes tagnak jogában áll a közgyűlésre kitűzendő szakkérdések megválasztására nézve indítványt tenni. Tisztelettel kérjük ennél fogva tagtársainkat, hogy a folyó évi közgyűlés tárgyaira vonatkozó indítványaikat az egyesület igazgató választmányához minél előbb betérjeszteni sziveskedjenek.

Az Országos Erdészeti Egyesület titkári hivatala.

F e l h í v á s.

Az Országos Erdészeti Egyesület alapító- és rendes tagjait tisztelettel van szerencsénk felkérni, hogy esedékessé vált tagsági illetékeiket az egyesület pénztárába (Budapest, Alkotmány-utca 10. szám) postautalvánnyal mielőbb beküldeni sziveskednének.

Budapest, 1887. május 1-én.

Az Országos Erdészeti Egyesület titkári hivatala.

Pályázat erdősítési jutalmakra.

A földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. ministerium, az országos erdei alaphól a magasabb hegységek fennsíkjainak, tetőinek és gerinczeinek, vagy meredek oldalainak, s illetve a közgazdasági érdekből erdészetileg mívelendő oly területeknek beerdősítésére, melyeken hegyomlások, hó- vagy kőgörgetegek megakadályozása, szélvészrek és vizek rombolásának, valamint a futóhomok továbbterjedésének meggátlása végett az 1879. évi XXXI. törvényczikk 165. §-ában megjelölt erdősítés közgazdasági szempontból szükséges, s a melyeken létrejövő erdők véderdőkül fognak szolgálni, a folyó 1887. évre 3 nagy jutalmat és 3 elismerő jutalmat tűz ki.

Az 1-ső nagy jutalom 1.000 frank aranyban,

A 2-ik „ „ 800 „ „

A 3-ik „ „ 500 „ „

Az 1-ső elismerő jutalom 400 „ „

A 2-ik „ „ 200 „ „

A 3-ik „ „ 100 „ „

Ezen jutalmakra versenyezhetnek mindazon erdősítések, a melyek a folyó 1887. évben nem állami költségén foganosittatnak; még pedig a nagy jutalmakra, ha egy tagban legalább 25 (huszonöt) kat. holdra, az elismerő jutalmakra pedig, ha egy tagban legalább 10 (tiz) kat. holdra terjednek. Ehez képest versenyző lehet minden erdőbirtokos vagy birtokos testület és illetve polgári, egyházi vagy urbéres község. A kiadandó jutalmakban azon erdőbirtokosok s illetve azon erdőtisztek részesülnek, kiknek költségén s illetve kiknek tanácsa szerint és felügyelete alatt az erdősítés teljesítettett, feltéve, hogy a jutalom odaitélésének idejében azok a jutalmazott új erdőnek még birtokában vannak, illetve azt erdő-

tiszti minőségben kezelik, s az erdősített területet, a beerdősítés biztos sikerének elősegítése végett, a folyó évtől, vagy az első munkálatoktól kezdve a jutalom odaitélésének idejéig állandóan gondozták s a versenyző területen netalán a pótlólag szükséges újabb erdősítési munkálatokat is évenként eszközölték.

A jutalmak az 1892. évben szolgáltatnak ki, s azok két-harmad része az erdősítés költségeit viselő erdőtulajdonost, egy-harmad része pedig az erdősítést teljesítő erdőtisztet illeti.

A jutalmakat a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. ministerium által, az országos főerdőmester vagy helyettesének elnöklete alatt erdőtisztekből alakított öt tagu bizottság ítéli oda, még pedig a beerdősülés, s illetve a szükséges állabalakulás biztosításának megtörtént igazolása alapján, a teljesített erdősítés közérdekü becsének sorrendje és minősége szerint.

A bíráló bizottság ítéletének alapjául szolgálnak az illetékes közigazgatási erdészeti bizottságnak, s illetve a kir. erdőfelügyelőnek a versenyző erdősítések felett adott javaslatai és a bíráló bizottság részéről esetleg teljesítendő helyiszemlék.

Felhivatkak tehát mindazon erdőbirtokosok, kik a folyó 1887. év tavaszi vagy őszi erdősítés ideje alatt a kezdetben megjelölt minősítéssel bíró erdősítést teljesítenek s a kitűzött jutalmakra pályázni kívánnak, hogy a folyó évi tavaszon történő erdősítést illetőleg legkésőbb folyó évi július hó végéig, a folyó év őszen történő erdősítést illetőleg pedig legkésőbb folyó 1887. év december 25-ig az erdősítés helyének, telekkönyvi számának, a terület nagyságának (kat. holdakban), az erdősítésre használt fanelemek, illetve fanelemeknek, s utóbbi esetben azok elegyarányának pontos

megjelölése mellett, annál bizonyosabban jelentsék be a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. ministeriumnál, mert a pályázati feltételeknek bármely legkisebb részben való meg nem tartása esetében a versenyben részt nem vehetnek.

Budapesten, 1887. évi márczius hó 18-án.

*A földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi
m. kir. ministerium.*

K ü l ö n f é l é k.

Makkgubacsok. 1. Az *Andricus* vagy *Aphilothrix lucida* Hart. gömbölyded, cseresznye vagy dió nagyságú gubacs. Nyélalaku vagy fonálképű merev nyulványai sugarak módjára terjednek szét s rozsdaszínű, ragadós gömböcskével végződnek. Ez a gubacs a cser fiatalabb makkcsészéjéhez is hasonlít, de szálai szőrtelenek, fénylők, ezenfelül rendszeren más tölgyfán nőnek.

Az *Andricus lucidus*, melyet szintén a rügygubacsok közé számítanak, s melyet rügygubacs képében Csereviz erdeiben a *Qu. sessiliflora*-val gyűjtöttem, a tölgyek makkcsészéjéből szintén fejlődik. A hol a makkgyümölcs kocsán-talan, a jelenség nem oly szembetűnő, mert a nyeletlen makkot vagy rügyet az *Andricus lucidus* gubacsának szálai el-rejthetik. Ellenben ha a gyümölcs kocsános, akkor az *Andricus lucidus*-nak a makkcsészéjéből vagy a virágrügyből való fejlődése kétségtelen, mert a kocsánon rendszeren a makkok jelennek meg.

Temesmegyében a Maros és Ujfalu (Neudorf, Hidegkút mellett) közt a réten van néhány mocsárfa (*Quercus Robur* L.) Az *Andricus lucidus*-t itt szedtem legelőször, s a gyümölcskocsánon az egyik makkot a makkcsészével együtt el-

takarja, mellette még két fiatal gyümölcs látható. Budán a Hüs-völgyben az 1886-ki őszen egy *Qu. Robur-on* csak zsiros gubacsot (*suska*, *Cynips calycis*) meg az *Andricus lucidus*t láttam, ezek ennek a fának különben is szűk termését egészen deformálták. A kis makkcsészét az *Andricus lucidus* gubacs fénylő szálai közt látni. A bezdáni erdőben a mocsárfának egyik makkcsészéjéből az egyik oldalon *suska*, a másik oldalából pedig *Andricus lucidus* gubacs nőtt ki.

Pironkay Béla, uradalmi ispán ur, Dénesfáról Sopron-megyéből, a Természettudományi Társulat titkárságának *Qu. Robur*-ral (itt tölgy vagy tölfa), meg a cserrel a *Qu. lanuginosa*-ának azt az alakját küldötte, melyet én „Budapestnek és környékének növényzete“ című munkámban var. *dasyclados* néven említék. Ez a pelyhes tölgynek (*Qu. lanuginosa* Lam.) kocsános fajtája, Dénesfa környéken csoportfának neveznék. Csererdőben szálonként nő. Kérgén a repedések kisebbek, mint a mocsárfáén, színe kissé világosabb. Fája (*lignum*) inkább a mocsárfáéhoz, mint a cserfáéhoz hasonló.

Ennek a *Qu. lanuginosa* var. *dasyclados*-nak egyik kocsánján szépen kifejlődött középnyagyságú makk van, mellette még egy kisebb látható. Az ellenkező oldalon a makkcsészéből az *Andricus lucidus* gubacs nő ki, s ezen a helyen a makkcsésze kicsorbult.

Az *Andricus lucidus* mellett, mint ezekből látni, a makk kifejlődhetik, de egészen el is pusztulhat. Ez a gubacs tehát nem olyan hasznos, mint a *suska* vagyis a zsiros, avagy cserző gubacs, sőt ha seregesen jelentkezik és a makkot elpusztítja, az erdészeti kártevője is lehet.

2. A közül a sokféle gubacs közül, mely a tölgyeken képződik, hasznosságáról leginkább kiválik a *suska* vagy zsiros gubacs. A felvidéki magyarok meg a felvidéki magyar városok

(Losoncz) piaczn suská-nak nevezik, épen azért én is ezt a szót használok, mert ettől a néptől a suska szót, hogy ne használja, eltiltani nem lehet, s a suska a többi nem hasznos gubacscsal olyan ellentét, hogy önálló magyar műszavának kellene lennie, mint németben a „Knopper“. Ha a gubacs a többi nem hasznos gubacs közös szava, a „Knopper“-nek is kell önálló, külön nevének lenni. A kifogástalan műszónak egy szóból kell állania. „Zsiros gubó“ vagy „cserző gubacs“ nem egy szó. A „suska“ összetételre is alkalmas pl. suskadarázs; ellenben, ha azt mondom zsiros gubódarázs vagy cserző gubacsdarázs, bizonyosan azt jelenti, hogy a darázs a zsiros és a cserző nem a gubacs.

3. A *Cynips superfetationis* Gir. nevű ritka makkgubacs¹⁾ Bezdán tölgyerdeiben, ugylátszik, nem ritkaság. 1885. augusztus havában Scultély erdőmester ur itt többet gyűjtött. A mocsártölgy, de *Qu. hiemalis* Stev. fajtája makkcsészéjének a szélén is mintegy négy ily gubacskörben sorakozik, a makkcsésze szélén apró csucsorodások képében jelenik meg, a honnan pedig már lehullott, ott a makkcsésze szélén lyukak maradnak, mintha a makkcsésze szélét valami kirágta volna. Némelyiknek a felszine hálózatosan gödrös. A *Qu. pendulinán* Zágrábban is nő.

4. Végre megemlítem, hogy Bezdánban Teschler erdész urnak gubacsgyűjteményéből olyan makkgubacsokat is válogattam ki, a melyekről az a gyanúm, hogy a *Cynips argentea* Hartig meg a *C. Hungarica* Hart. rüggubacsoknak makkcsészéjéből fejlődő alakjai. Az alakbeli hasonlatosság, valamint e makkgubacs nagysága is erre a felvételre vezet.

Rákosi fűz (*Salix Rákosina* Borb.) Ezen a néven ismer-

¹⁾ Lásd Paszlavszky értekezését, a Mathematikai és természettudományi Értesítőben. II. kötet, 2—3. füzet.

tettem az „Erdészeti Lapok“ 1883. évfolyamának 724. l. a *Salix purpurea*-, meg a *S. cinerea*-nak (piroshímű és hamvas fűz) azt a fajvegyülékét, mely jegyeire nézve a szülők között meglehetősen középhelyen marad, de a *S. purpurea*-ra mégis jobban ütött, ehhez jobban hasonló. A bécsi egyetem növény-tani intézetének „*Flora exsiccata Austro-Hungarica*“-ja a *S. Rákosi*-nát a budapesti Angyalmezőről 100 példányban terjesztette szét a tudományos gyűjteményekben és a botanicusok között. Bécsben a *S. Rákosi*-nát (megtartván mellette az én nevemet, mint a megnevezőnek a nevét, valamint a leírás legelső forrását, az „Erdészeti Lapok“-at is) „*S. Rakosiana*“-ra változtatták, Én a *Rákosi* nevet e fűz termőhelyéről szántsándékkal azért választottam, és ezentul is ezen a néven tartom fel, mert *S. Rákosiana* azt jelenthetné, hogy a rákosi fűzbokrot a Rákosi család tiszteletére neveztük így. Borbás Vince.

(—á—é—) **A galyfának visszahagyása a cserkéreghántó erdőkben.** A bádeni erdészeti egyesületnek 1885. augusztus havában Mosbachban tartott tárgyalásai alkalmával Roth zwingenbergeri erdőmester előadta, hogy ő kerületében 10 évnél még hosszabb idő óta a cserkéreg hántás céljából tarolt vágásterületen az összes galyfát visszahagyta. A galyak ugyanis nem engedik, hogy a lombot a szél elvigye, mi különben megtörténnék, a sarjak pedig erősebbek lesznek ott, hol galyfa maradt vissza. Ezt a tapasztalást szerezték a Leiningen-hercegi erdőgondnokságban is. E közléshez oly feltétel mellett járultak hozzá, hogy a galyfa visszahagyása csak akkor helyeselhető, ha nem lehet előnyösen értékesíteni, s ha azt fatolvajok sem lopják el, kik igen könnyen igen sok fiatal sarjat letaposhatnak.

(*Lnk.*) **A *Hylastes cunicularius* életmódja és irtása.** Ha luczfenyő ültetvényeinkben a *Hylobius abietis* pusztítólag kezd

fellépni, a sok óvó és irtó rendszabályok közül a helyi viszonyoknak legmegfelelőbbet alkalmazva, kellő költséggel és kitartással egy-két év alatt a pusztításnak elejét vehetjük. Nem egyszer azonban a kezelő erdész azt tapasztalja, hogy akkor a midőn a *Hylobius abietis* már csak szórványosan fordul elő, a luczfenyő csemeték mégis hol egyenként, hol pedig tömegesen megvörösödnek s elpusztulnak. Ezt a kárt már egy másik kártékony rovar, a *Hylastes cunicularius* okozza.

A *Hylastes cunicularius* a kis csemeték tövének s törzsük alsó részének körülragása által igen jelentékeny károkat tesz, sőt egész ültetvényeket is elpusztít. Az ellene való védekezésre szintén sok óvó és irtó rendszabályt ajánlottak már, mindezek azonban, ha közelebbről vizsgáljuk a dolgot, vagy igen költségesek, vagy a helyi viszonyok miatt egyáltalán nem alkalmazhatók. Így például: sziklás helyeken a tuskókat és gyökereket, mint ezen rovarok téli tartózkodási helyeit nem írthatjuk ki, de fogó árkokat sem áshatunk mindenütt, a megtámadott csemetéknek a rovarokkal együtt való kiszedése és elégetése pedig igen nagy költséget okoz.

Pekarek sziléziai főerdész az „Oesterreichische Forstzeitung“ idei február havi számában a következő egyszerű s szerinte legcélravezetőbb eljárását ajánlja a *Hylastes cunicularius* irtására.

Ő ugyanis azt tapasztalta, hogy a *Hylobius abietis* ellen kitett fogóhéjak alatt nyáron át egy *Hylastes* sem volt található; holott október vége felé a fogóhéjnak azon részei alatt, a melyek a lenehezítő kő által erősen a talajhoz nyomattak, nagy meglepetésére, gyakran 50—60 *Hylastes cunicularius* is talált. A rovar itt részint a héjba, részint a talajba furakodott be.

Ezen tapasztalat után a rovar pusztítása igen egyszerű, a mennyiben a kitett fogóhéjdarabok október vége felé össze-

gyűjtetnek s megfelelő helyen elégettetnek, önként értetik, hogy a héjak alatt levő s rovarokkal telt föld is, a mely úgy néz ki, mintha hangyák furták és turkálták volna össze, szintén az elégetendő rakásra teendők.

Mintán nyári döntéseknél a kéreg rendszerint lehántatik, költségbe csakis a kéregnek az ültetvényekbe való szállítása, ottani elhelyezése és ősszel való összegyűjtése és elégetése kerül, sőt azon esetben ha *Hylobius abietis* is kell irtanunk, a *Hylastes cunicularius* irtása mibe sem kerül, mivel ilyenkor nem kell egyebet tenni, mint a fogóhéjakat késő őszig künthagyni s azokat csak azután elégetni.

A fogó héjak helyeit czélszerű melljük vert karókkal megjelölni, hogy könnyebben megtalálhassuk őket.

Ugyancsak Pekarek főerdész még egy másik épily egyszerű és olcsó irtási módot is ajánl; e szerint a vágások minden hulladéktól tökéletesen kitakarítandók s csakis egyes kisebb galy- és hulladékcsomók hagyandók a vágás területén, a melyek aztán késő ősszel elégettetnek, mert a *Hylastes cunicularius* más kártékony rovarokkal együtt ezen kint hagyott hulladék csomók alatt, azok kéreggel fedett galy- és hulladékrészein találhatók fel, a melyek a talajhoz nyomatnak s ennél fogva folytonosan, többé-kevésbé nedvesek maradnak.

(*J. L—a.*) **A halaknak erős pusztulása zivatarok után** általánosan ismeretes jelenség, kivált ha a halak elzárt helyeken tartatnak. Így a „Mit. des Ostpreuss. Fisch. V.“ szerint múlt év junius havában egy pannerdeni halkereskedőnek a hollandi határon fekvő haltartójában, melyet a Rajnának egy holt ágában rendezett be, egy hosszan tartó vihar alkalmával 4000 font hala pusztult el.

(*J. L—a.*) **A szarvasgomba mint erdei mellékhasználat.** A niederlandi erdőgondnokság (Hannoverben) egyik jelentékeny jövedelmi forrását képezi a szarvasgomba használata. Ez az

erdőgondnokság, a melynek területe 5800 *ha*, s részben állami, részben pedig társulati erdőket foglal magában, legnagyobb részt jura és triasz mész eredetű talajjal bir, s a szarvas gomba itt csaknem kizárólag ezen a talajon fordul elő. A fajt illetőleg általánosan elterjedt a *Tuber excavatum*, bár az *Elaphomycetes granulatus* is előfordul, mely azonban nem ehető. A szarvasgomba itt főleg a délibb, melegbb hegyoldalakon a bükk, itt-ott, gyertyánnal elegyített szálerdőkben tenyészik legjobban. Az aratás, vagy mint itt nevezik — „szarvasgomba vadászat“ — szeptember és október hónapokban tartatik meg. Az évi termés bérlet útján lesz értékesítve, s az érette befolyó bérösszeg 670 forintot tesz ki. Mellesleg felemlithető, hogy Hannoverben a szarvasgomba vadászat jogát számos magán és testületi erdőben, kisebb királyi haszonvétel czimén, a kincstár gyakorolja.

(—á—é—) **Svájcz vadállománya az 1885-dik évben.** Svájcznak zerge állományát 8487 db-ra becsülik. Ebből legtöbb — 2850 db — esik Graubündenre; Bern kantonra 1120 db, Glarusra 900 db, Freiburgra 850 db stb. esik. Az őzállományt azonban csak 106 db őzvadra becsülik, mely szám elenyésző csekély oly országhoz képest, melynek 800.000 *ha* erdőterülete van.

(—á—é—) **A puskaagyban nem jó töltéseket tartani!** Nem régiben egy középponton gyuló vadászpuska elsütése következtében két töltés (patron), mely a puskaagyában, az arra szánt tartóban egymás mellett volt elhelyezve, explodált. A robbanás természetesen kiszakította az agy jobb oldalát, s a fát és vasat messzire széthányta. Szerencsére vadászunk nem szenvedett veszedelmes sérülést, mindössze füldobrázkodással és dagadt arczczal menekült. A tartóban volt még egy töltés, mely feltűnő módon, de szerencsére a más kettővel nem robbant el.

A puska csaknem egészen új volt, szilárd szerkezetű, s golyós váltó-cső beillesztésére készítve. Sejthető, hogy a szóban lévő robbanás az által idéztetett elő, hogy a töltés készítésénél a közönségesen használt gyújtó anyag helyett dinamitnemű anyag jutott be, mely tudvalevőleg kisebb rázkódásra is felrobban. Ez intésül szolgálhat arra, hogy a töltések készítésénél nagyon kell vigyáznunk; ha a fojtás a hüvelyben megszorul, jó lesz nemezt vagy más puha tárgyat a hüvely alá tenni. Másfelől pedig az is következtethető, hogy kész töltéseknek közönséges puska-agyba való elhelyezése nem tanácsos, mert a vadászra könnyen veszedelmet hoz.

Eddig tart a közlemény, melyet a „Forstliche Blätter“ című szaklapból veszünk át. A nevezett folyóiratnak egyik szerkesztője B o r g g r e v e némi megjegyzést fűz hozzá. Szerinte azon kétségtelen előnyért, mely több okból a puska-agyban tartott, s tehát kéznél lévő néhány töltéssel jár, nem kellene mindjárt pálczát törni a dolog felett, mert flanell daraboknak a töltés hátsó részéhez való szilárd beillesztése által, emberi számítás szerint, a felrobbanás veszélye elkerülhető. További teendő pedig a töltés hüvelyek gyújtó anyagának megvizsgálása, s a könnyen robbanók gyárának közzététele lenne, hogy így a gyárosok a tulságos könnyen felrobbanó anyagok alkalmazásától visszatartassanak. Mert a gyárosok nagyon is hajlandók könnyen gyuló anyagot használni, hogy a gyárukból kikerülő töltések „csütörtök“-kel rosz hirbe ne hozzák gyárukat.

Magyarosodunk. Stassevits József m. kir. főerdész és az Országos Erdészeti Egyesület alapító tagja, vezetéknévét „Bélai“-ra és Balbach János m. kir. erdész, ugyancsak az Országos Erdészeti Egyesület alapító tagja, vezetéknévét „Baltai“-ra változtatta. Éljenek!

Erdészeti rendeletek tára.

Körrendelet valamennyi törvényhatóságnak és királyi erdőfelügyelőségnek.

(Az usztatási és tutajozási építkezések engedélyezése iránt követendő eljárás tárgyában.)

14.484. szám. Az 1885. évi XXIII. t.-cikk 20. §-a szerint az erdőtörvénynek az usztatásra és tutajozásra vonatkozó rendelkezései változatlanul fentartatván, értesitem a törvényhatóságot, hogy az usztatási és tutajozási engedélyek iránt benyújtott folyamodványok tárgyalásánál az 1879. évi XXXI. tv.-cikk 194. és 195. §-aiban előírt ugyanazon eljárást kövesse, melyet a vízjogi törvénynek életbeléptetése előtt követett.

Minthogy azonban nemcsak kívánatos, de szükséges is, hogy az usztatás és tutajozás lehetővé tétele tekintetéből felállítandó vízművekről és használatukról az illetékes kerületi kulturmérnöki hivatal is tudomással birjon, s a vízművek építésére és használatára vonatkozó véleményét az építkezések jóváhagyása előtt tehesse meg, vonatkozással az 1885. évi 45.689. számú általános rendelet 38. és 39. §-aira, utasítom a törvényhatóságot, hogy az usztatás és tutajozás engedélyezése iránt benyújtott folyamodványoknak általam való leküldése után az építkezési tervek egy-egy példányát az illetékes kerületi kulturmérnöki hivatalnak oly megjegyzéssel küldje át, hogy az építkezésre és a vízmű használatára nézve saját szempontjából, az erre kitűzött határidő alatt nyilatkozzék, esetleg az építkezési terveknek a helyszínén való megvizsgálása alkalmával nyujtsa be szakvéleményét.

A kérdésben levő tárgyalásokhoz a kerületi kulturmérnöki hivatal is meghivandó, s netaláni észrevételei és megjegyzései a tárgyalási jegyzőkönyvbe felveendők.

Oly esetekben, midőn az usztatás vagy tutajozás mindennemű mesterséges vízművek létesítése nélkül terveztetik, s illetőleg ily műveknek felállítása bármilyen okból nem lesz megengedhető, a kerületi kulturmérnöki hivatalnak a tárgyalásokhoz való meghívása mellőzendő.

Végül megjegyzem, hogy az usztatási és tutajozási engedélyek ügyében teendő előterjesztésekben a kerületi kulturmérnöki hivatal szakvéleményére is figyelemmel lévén, annak elfogadása, esetleg mellőzése ügyében esetről-esetre nyilatkozzék.

Budapesten, 1887. márczius 21-én.

A minister helyett:
Mattekovics.

Körrendelet valamennyi kincstári erdőhatóságnak és erdőrendezőségnek.

(A kincstári erdőrendezőségeknek alkalmazott műszaki egyének szabadságoltatása és azok minősítvényi táblázatainak kiállítása tárgyában.)

49.731. szám. A kincstári erdőrendezőségeknek alkalmazott műszaki egyének szabadságoltatásánál, valamint azok minősítvényi táblázatainak kiállításánál követendő eljárásra vonatkozólag, a kincstári erdőhatóságokat és erdőrendezőségeket a következőkről értesitem.

A kincstári erdőrendezőségekhez állandóan vagy ideiglenesen beosztott műszaki egyéneknek az erdőrendezőség főnöke legfennebb 4 (négy) napig terjedhető szabadságot adhat, ha annak szüksége kellően van igazolva, és a szolgálat érdeke azt megengedi.

A műszaki egyéneknek 4 (négy) napnál, vagy az erdőrendezőség főnökének huszonnégy (24) óránál hosszabb időre való szabadságoltatása iránti kérvényei ellenben, megfelelő javaslat mellett, az erdőrendezőség által közvetlenül hozzám felterjesztendők.

A kincstári erdőrendezőségeknek alkalmazott műszaki egyéneknek más állomás elnyerése iránti kérvényei az erdőrendezőségek főnökei által a kerületekre illetékes erdőhatóságokhoz, megfelelő további eljárás végett, átteendők; önként értetvén, hogy a minősítvényi táblázatok azon időre vonatkozólag, mely alatt az erdőrendezőségnél működtek, annak főnöke által állítandók ki.

Budapest, 1887. ápril hó 4-én.

A minister megbízásából :

Bedő.

Körrendelet valamennyi közigazgatási bizottságnak és királyi erdőfelügyelőségnek.

(Az állam közvetlen felügyelete alá rendelt erdők oddig be nem terjesztett rendszeres gazdasági üzemterveinek megsürgetése, és a rendszeres avagy ideiglenes gazdasági tervvel nem bíró erdők kezelésének és használatának ideiglenes szabályozása tárgyában.)

16.103. szám. Miután az 1879. évi XXXI. törvenyczikk 18. §-a értelmében az állam közvetlen felügyelete alá rendelt erdők rendszeres gazdasági üzemtervének beterjesztésére a törvény által általánossággal megszabott végső határidő folyó évi június hó 14-én letelik, szükségesnek tartom előre is figyelmeztetni a közigazgatási bizottságokat és királyi erdőfelügyelőségeket azon eljárásra, mely ezen időn

túl az üzemtervek beterjesztésével elkészett birtokosokkal szemben s egyidejűleg a tulajdonukat képező erdők kezelésének és használatának szabályozása céljából a törvény értelmében követendő lesz.

Ezt megelőzőleg azonban szükségesnek tartom megjegyezni, hogy a törvényben megszabott határidő azon kivételes esetekben, midőn a birtokos hitelesen beigazolni tudja, hogy rá nézve az üzemterv elkészítésének kötelezettsége nem azonnal az erdőtörvény kihirdetése idejében, hanem ennél később állott be, folyó évi június hó 14-én még nem tekinthető leteltnek s ennél fogva az ilyen birtokosoknak, mint például az 1879. évi június 14-ike után alkotott új hitbizományok birtokosainak, az urbéri rendezés vagy per alatt állott vagy álló erdők tulajdonosainak, az 1879. évi június 14-ike után városok vagy községek által vásárolt vagy más módon megszerzett erdők birtokosainak és azon volt urbéreseknél, kiknek az urbéri rendezés alkalmával faizási jog megváltása fejében megítélt erdőilletősége az ugyanakkor elkülönítetlenül kiszolgáltató legelőilletőségtől csak az erdőtörvény kihirdetése után különítettett el végérvényesen stb., a rendszeres gazdasági terv beterjesztésére, az erre vonatkozó kötelezettség beálltától számítandó 5, s illetve 8 év keretén belül, folyó évi június hó 14-ike után is javaslatba hozható az eddigi eljárás szerint a szükséges időhaladék engedélyezés végett.

Hasonló tekintet alá esnek az 1879. évi XXXI. törvénycikk 2-ik §-a alapján időközben kijelölt véderdők tulajdonosai s továbbá azon erdőbirtokosok is, a kik erdejük rendszeres gazdasági üzemtervét már beterjesztették, vagy folyó évi június 14-éig beterjeszteni fogják, de az módosítás, avagy kiegészítés végett nekik visszaadott vagy visszaadatik. Ezeknek tehát a véderdők használati tervének beterjesztésére s illetve az elrendelt módosítások és kiegészítések teljesítésére a szükséges és méltányosan igényelhető időhaladék folyó évi június hó 14-ikén túlterjedőleg is javaslatba hozható.

Minden más esetben ellenben időhaladék, az eddigi eljárás szerint, csak folyó évi június hó 14-éig engedélyezhető s ennél fogva az 1879. évi XXXI. törvénycikk 46. §-ának rendelkezéséhez képest, mindazon birtokosokkal szemben, kik ezen határidő leteltéig rendszeres gazdasági üzemterveiket be nem terjesztették s a fentebb említett kivételes tekintetek alá nem esnek, a mulasztás okainak felderítése és megállapítása céljából az idézett törvény V. fejezetében elrendelt és az 1881. évi 10.092. szám alatt kiadott utasítás III. fejezetében részletesen szabályozott erdőrendészeti eljárás indítandó, s annak eredményéhez képest a törvény 49. §-a alapján szabályszerű ítélet hozandó. Tájékoztatásul azonban szükségesnek tartom itt is megjegyezni, hogy miután a most idézett 49. §. értelmében csak azon erdőbirtokosok büntetendők pénzbüntetéssel, kik üzemterveiket a törvényes időben beterjeszteni önhibájuk miatt mulasztották el, azon

birtokosok, kikre nézve a tárgyalás folyamán hitelesen igazoltatik, hogy törvényes kötelezettségük teljesítésével nem szándékos mulasztás következében, hanem oly nehézségek miatt késtek el, melyeket a letelt idő alatt komoly igyekezet mellett sem voltak képesek legyőzni, nem csak felmenthetők a büntetés alól, de fel is mentendők. Ennek folytán tehát a fentebbiek értelmében megindítandó eljárásnál nem csak a mulasztás ténye állapítandó meg, hanem egyszersmind a mulasztás elkövetésére befolyást gyakorolt okok és körülmények is a lehető leggondosabban figyelembe veendők, annyival is inkább, mert a közigazgatási bizottságoknak és a kir. erdőfelügyelőségeknek hasonló ügyekben előterjesztett jelentéseiből magam is több ízben meggyőződtem, hogy egyes birtokosok a törvényes határidő letelte után is, oly okokat hozhatnak fel késedelmezésük mentségéül, melyek figyelembevételt és méltánylást igényelnek, mint például olyan esetekben, midőn a birtokosok hitelt érdemlően igazolják, hogy a törvény kihirdetésére következő első években üzemterveik elkészítésére kellő igyekezet mellett sem voltak képesek alkalmas szakembert találni, később pedig, ha akadt is alkalmas vállalkozó, az vagy csak a törvényes időn túl terjedő határidő kikötése mellett volt hajlandó szerződésre lépni, vagy nem volt képes elvállalt kötelezettségének a törvényes határidő leteltéig eleget tenni, vagy pedig a midőn különösen a nagyobb uradalmak tulajdonosai kimutatják, hogy a köteles üzemtervek elkészítésével egész jó hiszeműen állandóan alkalmazott erdőtisztjeiket bízták meg, erdőtisztjeik azonban a szükséges munkálatokat a törvényes határidő leteltéig vagy nem tudták egyéb teendőik mellett teljesen befejezni, vagy ha egyes erdőtestekre nézve be is fejezték, másokra nézve hátralékban maradtak.

Az ilyen és hasonló esetekre való tekintettel tehát a fentebb elrendelt erdőrendészeti eljárás nem kizárólag a késedelmes erdőbirtokosok megbüntetése, hanem elsősorban a hátraélkos munkálatok erélyes megsűrgetése s a szükséges időhaladéknak törvényes alapon való megszabása végett indítandó meg, addig is pedig intézkedések teendők, hogy valamennyi közvetlen állami felügyelet alá tartozó erdőre nézve legalább az ideiglenes gazdasági terv folyó évi június hó 14-éig megállapíttassék.

Ezeknél fogva szükségesnek tartom, hogy egyfelől az érdekelt birtokosok a további mulasztás következményeire már most figyelmeztessenek s hogy másfelől a még hiányzó ideiglenes gazdasági tervek megállapítása céljából a szükséges intézkedések lehetőségig még június 14-ike előtt megtétessenek.

Ezen célból utasítom tehát a közigazgatási bizottságokat, hogy a következő intézkedéseket haladéktalanul tegyék meg;

1. a kir. erdőfelügyelőségek közreműködésével állítsák össze az

összes 17. §. alá tartozó erdőbirtokosok névjegyzékét, külön kitüntetve ebben azokat, a kik

a) rendszeres gazdasági üzemtervüket már beterjesztették;

b) a kik az üzemterv beterjesztésére a fentebbiek értelmében folyó évi június hó 14-én túlterjedő időhaladékot is nyerhetnek, vagy nyertek;

c) a kik az üzemterv beterjesztésére folyó évi június hó 14-éig kötelezve vannak, de ezen kötelezettségüknek még nem feleltek meg, azonban kérelmükre, vagy hivatalból, erdejükre nézve az ideiglenes gazdasági terv már megállapított;

d) és végül, a kik az üzemterv beterjesztésére folyó évi június hó 14-éig kötelezve vannak, de ezen kötelezettségüknek még nem feleltek meg s erdejükre nézve ideiglenesen gazdasági terv még megállapítva nincsen.

2. Ezen jegyzék összeállítása után, melynek egy példánya hozzám is felterjesztendő lesz, a fentebbi c) és d) pont alá foglalt összes erdőbirtokosok átvételi elismervény mellett felhivandók, hogy erdejük rendszeres gazdasági üzemtervét legkésőbb folyó évi június hó 14-éig okvetlenül terjesszék be, s a mennyiben ezen határidőig terjedő idő haladékot nem nyertek volna, egyszersmind mulasztásaik okait is adják elő, annyival is inkább, mert ha ezen feltételeknek eleget nem tesznek, ellenük június hó 14-ike után erdőrendészeti áthágás miatt eljárás indítatik s ha a tárgyalás folyamán kitűnik, hogy a törvény követelményének önhibájuk miatt mulasztásból nem feleltek meg, az az 1879. évi XXXI. törvénycikk 49. §-a értelmében büntettetni fognak s a kiszabott büntetés tdvábbi mulasztás esetében minden félév után ismételtetni fog;

3. egyidejűleg ezen felhívással a fentebbi 1., d) pont alá eső birtokosok arra is felhivandók, hogy a felhívás átvételétől számított 15 nap alatt erdejük ideiglenes gazdasági tervét vagy az ennek megállapításához szükséges adatokat, melyekből az erdő kiterjedése, fekvése, talajminősége, az előforduló állatok faneme, kora és zárata, az erdőhöz tartozó be nem erdősült és tisztás területek helye és terjedelme a legeltethető és legeltetés ellen tilalmazandó erdőrészek s általában a kezelés és használatok szabályozásához szükséges mindennemű adatok kivehetők legyenek, annyival is inkább terjesszék be, mert ellenkező esetben az ideiglenes gazdasági terv a használatok korlátozásával hivatalból fog megállapíttatni;

4. hasonló felhívás intézendő az ideiglenes gazdasági tervek, vagy az ennek megállapításához szükséges adatok beterjesztése végett azon erdőbirtokosokhoz is, a kik a fentebbi 1. b) pont alá esnek, a mennyiben erdejük kezelése és használata ideiglenesen még nem szabályoztatott;

5. ha az utóbbi két pontban említett erdőbirtokosok a hozzájuk intézett felhívásnak a kitűzött idő alatt megfelelnek, az ideiglenes gazdasági tervek megállapítása végett a beterjesztett adatok figyelembevételével s a kir. erdőfelügyelőség meghallgatása után, hozzám haldéktalanul indokolt előterjesztés teendő; ellenkező esetben pedig, ha t. i. a felhívott birtokosok a bekívánt adatokat beterjeszteni elmulasztják, az ideiglenes gazdasági terv megállapítása végett a kir. erdőfelügyelőség javaslata alapján hivatalból teendő előterjesztés, megjegyeztetvén, hogy ily esetekben a fahasználatok, tekintettel egyfelől a birtokos mulasztására, s másfelől az erdőfentartás követelményeire, feltétlenül betiltandók lesznek, s ezen tilalom mindaddig, míg a birtokos a szükséges adatokat be nem terjeszti, avagy a közigazgatási bizottság s illetőleg a kir. erdőfelügyelőség a kérdéses erdő állapotáról megfelelő tájékoztatást közvetlen nem szerez, s illetve az ideiglenes gazdasági terv meg nem állapittatik, érvényben maradt; a legeltetés pedig vagy szintén feltétlenül betiltandó vagy csupán a 20 évesnél idősebb s egyszersmind jó zárlatu olyan erdőrészekre lesz szorítandó, a melyekben a legelő által kárt nem okozhat; ellenben az erdőfentartására szükséges intézkedések mint például a külső határok biztosítása s különösen az erdősírtési munkálatok, a mennyiben lehetséges, kellő részletességgel, mindenestre azonban teljes szigorral rendelendők el;

6. egyidejűleg a fentebbi intézkedésekkel számba veendőket továbbá azon erdők is, melyeknek üzemterve a birtokos által már beadatott ugyan, de az hozzám jóváhagyás végett még nem terjesztetett fel, s tekintettel arra, hogy a rendszeres gazdasági üzemtervek felülvizsgálása és jóváhagyása aránylag véve hosszabb időt fog igénybe venni, a használatok ideiglenes szabályozása végett — a mennyiben ez már meg nem történt — ezen erdőkre nézve is késedelem nélkül előterjesztés teendő, önként értetvén, hogy a javaslatba hozandó intézkedések ily esetekben a kir. erdőfelügyelőségek által, a beterjesztett rendszeres gazdasági üzemtervek alapján állapítandók meg, s továbbá, hogy az erre vonatkozó előterjesztés a rendszeres gazdasági üzemtervek tárgyalásától függetlenül, külön ügyszám alatt teendő meg; hasonló eljárás követendő az ezután beérkező rendszeres gazdasági tervekben tárgyalat erdőkre nézve is, a mennyiben ezek ideiglenes gazdasági terve még megállapítva nem volna.

7. ha a rendszeres gazdasági üzemterv beterjesztésére a fentebbi 2 pont értelmében felhívott erdőbirtokosok ezen kötelezettségüknek folyó évi június hó 14-ig nem felelnek meg, ellenük erdőrendészeti áthágás czimén eljárás indítandó s a fenforgó körülmények felderítése után, az ezen körrendeletben foglaltak figyelembe vételével, törvényszerű ítélet hozandó, melyben tekintet nélkül arra, hogy a birtokos a büntetés terhe alól felmentetett-e vagy nem, egyszersmind azon határidő is megszabandó, a meddig a birtokos rendszeres gazdasági

tervét újabb büntetés, s illetőleg ezuttal már ki nem kerülhető büntetés terhe alatt betérjeszteni tartozik.

E határidő tekintettel az 1879. évi XXXI. törvénycikk 49-ik §-ának második bekezdésében foglaltakra, általában véve az ítélet kézbesítésétől számított 6 hónapban szabandó ki, oly esetekben azonban, midőn a közigazgatási bizottságok, mint erdőrendészeti hatóságok már az első ítélet meghozatala alkalmával alapos meggyőződést szereznek arról, hogy a birtokos a fennforgó körülmények között hat hónap alatt a legbuzgóbb igyekezet mellett sem lenne képes kötelezettségének eleget tenni, s hogy ennek folytán a büntetés terhe alól az ezen hat hónap letelte után megtartandó erdőrendészeti áthágási tárgyaláson is minden kétséget kizárólag felmentetnék, a határidő ha az illető erdőbirtok ideiglenes gazdasági terve megállapított, vagy egyidejűleg megállapítatik, az első hat hónapon túl terjedőleg is egész egy évig megszabható.

A hozandó ítéletek, tekintettel arra, hogy a határidő a kézbesítés napjától számítandó, haladéktalanul és átvételi elismervény mellett, adandók ki.

Az előbbieken foglaltak kiegészítéséül megjegyzem végül, hogy az egyes birtokosoknak időközben időhaladék engedélyezése végett benyújtott, de hozzám még fel nem terjesztett kérvényei az ezen körrendeletben foglaltak értelmében intézendők el.

Budapest, 1887. évi márczius hó 29-én.

Széchenyi.

Az Országos Erdészeti Egyesület pénztáránál teljesített befizetések.

(1887. évi márczius hóban.)

Befizetés. frt.		Befizetés. frt.
Apáthy Vilmos, ak. halg.	1	Hoffmann Máté 1. ⁵⁶
Borszéki Soma, miniszt.		Horváth Ferencz, er-
titkár	11. ⁵⁰	dész 8
Bradovka Károly, hercz.		Husek Ferencz, egyéves
erdészsegéd	4	önkéntes 2
Bodnár Richard, m. kir.		Hirt Emil, erdőmester 8
erdőgyakornok	1. ⁰⁶	Imecs Béla, főerdész 8
Bucsányi József, akad.		Jánossy Dénes, m. kir.
hallgató	4. ⁰⁶	faraktárgondnok 22
Bodor Jenő, magy. kir.		Jakab József, magy. kir.
erdészjelölt	1. ⁰⁶	erdészjelölt 1. ⁰⁶
Brassó megye alispánja	5. ²⁴	Kerek Nándor, főer-
Csiba György, urad. erd.	9	dész 2
Czékus György, m. kir.		Kostyenszky Béla, ak.
erdész	10	hallgató 2
Chrenóczy Nagy Antal,		Kajdos Károly 1. ⁵⁶
m. kir. erdész	1. ⁰⁶	Kellner Sámuel 3. ⁴⁰
Debreczeni gazd. tan-		Kurcz Lajos 8
intézet	7. ²⁰	Kremniczky József, ak.
Esztegar Bálint, akad.		hallgató 1. ⁰⁶
hallgató	4	Körmöczbánya város 7. ³⁵
Eszterházy hercegi ja-		Liptó megye pénztára 7. ³⁵
vak zárgondnoksága	200	Lesenyi Ferencz, m. kir.
Fai Ede, ker. erdész	1. ⁰⁶	erdész 10
Gábor Sándor	30	Liptóújvári m. kir. fő-
Gyetva nagy község	6. ³¹	erdőhivatal 7. ²⁴
Gyöngyössy Béla, kir.		Lux János, m. kir. erdő-
erdőfelügyelő	1. ⁰⁶	számvivő 4
Giller János, erdőtanácsos	1. ⁰⁶	Leibitz város 5. ⁷⁵
Gasser Lipót, fegyver-		Leber Antal 2. ⁰⁶
gyáros	9. ⁴⁵	Müller Henrik, püspöki
Gotthilf Ede, fakereskedő	8	főerdész 2
Girtl Mihály, erdész	8	Mánya József 1. ⁵⁰
Herdina László, városi		Manhalt József, m. kir.
erdőgondnok	3	főerdőőr 8
Hirsch István, miniszteri		Mojlik Lajos, uradalmi
titkár	3	erdőőr 4

Befizetés.	frt.	Befizetés.	frt.
Müller Rezső, erdész	8	Sárközi Miksa, járási fő- erdész	3
Meiszner György, ügy- nök	8	Sóska Gyula	2
Nagy Károly, m. kir. s. erdőrendező	2. ⁰⁶	Szigethy János, erdész	8
Nadhera Pál, okleveles erdész	1. ⁰⁶	Soltz Gyula, m. kir. fő- erdőtanácsos	1. ⁴⁶
Nedoláczy Gyula, kápt. urad. erdész	8	Schauschek György, m. kir. főerdőőr	8
Nagy-Küküllő megye pénztára	4. ⁵⁵	Szakolcza város	6. ¹⁵
Ósi Marosszék havasi birtokossága	7. ³⁵	Schmidt Ignác, főerdész	8. ⁵⁶
Pethő Lajos erdész	1. ⁰⁶	Tiller Mór és testvérek egyenruha készítő	16
Pécsi püspöki uradalom	6. ¹⁵	Tóthi Szabó Sándor, kir. erdőfelügyelő	2. ³⁸
Rosenthal H., egyenruha készítő	25. ⁵⁰	Tausch E. Rezső	4
Rebek József, főerdész	2. ¹⁵	Tóth Lajos, m. kir. főerdőőr	1
Römer Frigyes, m. kir. erdőszámvivő	8	Vancsó Gyula, m. kir. erdész	3. ³⁵
Reinfusz Bódog, főerdész	8	Várnay Ödön	2
Róhrich Márton, m. kir. erdőgyakornok	4. ⁴⁰	Weiskopf Alajos, hercz. erdőmester	8
Reichárd Sándor, erdő- mester	8	Weress Sándor, m. kir. erdőgyakornok	1. ⁰⁶
Speigel György, erdőőr	8	Zbinyovszky Lajos, urad. erdész	8
Skrbek Károly, erdész	8	Zsarnoczai magy. kir. erdőhivatal	2. ⁵⁵
Szakmáry Ferencz, m. kir. erdőőrákornok	2	Zahoranszky Ferencz	1. ⁵⁰
Székely József, m. kir. erdészjelölt	160	Zachar Jakab, m. kir. erdész	8
		Zavodnik István, erdész	1

Adományok a „Bedő Albert” ösztöndíj- alapítvány javára.

I.

A gyűjtő - bizottság által az Országos Erdészeti Egyesületnek átadott összegek.

Gyűjtő : Rónay Antal.		Gyűjtő : Batyka János.	
	frt kr		frt kr
Groedl testvérek . . .	1500 .	Munkács városa . . .	50 .
Vuk M. és fia . . .	350 .	Melczér Antal . . .	10 .
Haász Adold . . .	200 .	Hönig Lajos . . .	5 .
Reiszman Herm. . .	100 .	Pavlik József . . .	3 .
Horn Mór . . .	100 .	Stromff Pál . . .	3 .
Gutman S. H. czég . .	100 .	Hornoch Antal . . .	2 .
Neuschloss Emil . .	50 .	Kunsch Mátyás . .	3 .
Neuschloss Károly és fia . .	50 .	Sárospataki közbirtokosság . . .	5 .
Halácsi testvérek erdőrendezési vállalata . . .	200 .	Ujlaki István . . .	1 .
Illés Nándor . . .	10 .	Winternicz Vilms . .	5 .
Belházy Emil . . .	10 .	Leleszi préposts. erdőhivatala . . .	3 .
Ruttska Tivadar . .	10 .	Onody István . . .	2 .
Garlathy Kálmán . .	10 .	Golmécz István . .	2 .
Horváth Sándor . .	15 .	Benczúr Emil . . .	2 .
Hantos János . . .	10 .	Prusinszky Kár. . .	10 .
Várjon Géza . . .	10 .	Batyka János . . .	12 .
Almásy Andor . . .	10 .	összesen . . .	118 .
Tomcsányi Guszt. . .	5 .	Gyűjtő : Bayersdorf Károly.	
Br. Feilitsh Arthúr . . .	10 .		frt kr
Lavotha Albert . . .	10 .	Oszttrák - magyar államvasutttárs. (uradalmi igazgatóság) . . .	150 .
Törzs Kálmán . . .	10 .	Első szászrégeni tutajkeresked. társulat . . .	40 .
Kovács Géza . . .	6 .	J. Eissler & Brüder, Bécs . . .	25 .
Kondor Vilmos . . .	3 .	Lederer Dávid . . .	25 .
Párnai Attila . . .	5 .	Kern Leopold, Bécs . . .	10 .
Emericz Győző . . .	3 .	Bayersdorf és Biach czég . . .	400 .
Szalóki Hugó . . .	2 .	összesen . . .	650 .
Nemes Károly . . .	2 .	Gyűjtő : Bikkal Nándor.	
Jákó Jenő . . .	2 .		frt kr
Lonkay Antal . . .	2 .	Halász F. Antal . . .	10 .
Burdáts János . . .	2 .	Belházy Jenő . . .	10 .
Preisznér Nándor . .	2 .		
Lehoczky Aladár . .	2 .		
Dóbl Miklós . . .	6 .		
Berényi Frigyes . . .	3 .		
Velbavszky Gyula . .	2 .		
Gaspáretz János . . .	1 .		
M. Farkas Sándor . . .	2 .		
Gyűjtő : Nagy Elek . . .		frt kr	
Kováts Elek . . .		1 .	
Szondi János . . .		1 .	
Antal napi vált-ság		30 .	
Rónay Antal . . .		25 .	
összesen . . .		2878 .	
Abrudbányai Béla gyűjtő által beküldve összesen . . .		153 .	
Gyűjtő : Adriányi Arnold.		frt kr	
Petrzik Antal . . .		2 .	
Szkálák Károly . . .		2 .	
Maderspach Róza . .		50 .	
Báró Bornemisza Tivadar		10 .	
Ormos Péter . . .		5 .	
Konopy Sándor . . .		10 .	
Török József . . .		5 .	
Walder S. és fia . .		5 .	
Gróf Thorotzkai Miklós		10 .	
Ottlik Géza . . .		2 .	
Schuster József . . .		5 .	
Langer Alajos . . .		1 .	
Rakusán Károly . .		5 .	
Helm Gyula . . .		5 .	
Ács Sándor . . .		5 .	
Goró Ferencz . . .		5 .	
Hudák Lajos . . .		2 .	
Schuster András . .		2 .	
Frank Lajos . . .		2 .	
Pető Lajos . . .		5 .	
Adriányi Arnold . .		48 .	
összesen . . .		186 .	
Balás Pál gyűjtő által beküldve összesen . . .		148 60	

	frt	kr		frt	kr		frt	kr
Mjazovszky Kár.	10	.	Winkler Ferencz	5	.	Rebek József . . .	2	.
Geiszler József .	10	.	Szimon Béla . . .	3	.	Rimanóczy Ede . .	1	.
Füstös Kálmán . .	10	.	Pálos Konrád . . .	5	.	Takács Antal . . .	1	.
Seeberg Adolf . . .	5	.	Szatmár - Németi			Rinaldi Ottó . . .	2	.
Müller Sándor . . .	2	.	sz. k. város tör-			Roch Ferencz . . .	2	.
Kollmann József .	2	.	vényhatósága . .	30	.	Domanek Alajos .	10	.
Mozolovszky Ad.	1	.	Rajzinger Antal . .	5	.	Odor Ignác . . .	3	.
Stark Ferencz . . .	1	.	Bothó Imre . . .	10	.	Fuhrmann Fe-		
Soós József . . .	3	.	összesen . . .	88	.	rencz	5	.
Spanyol Géza . . .	2	.				Hermann Alajos . .	1	.
Székely Mózes . . .	1	.	Gyűjtő : Dernyei Antal.			Hermann János . .	1	.
ifj. Rónay Antal . .	1	.				Beringer József . .	1	.
Szentimrey Dán . .	1	.		frt	kr	Hadrava Antal . . .	4	.
Oberrecht Béla . .	1	.	Hinka László . . .	5	.	Miklendi Mátyás .	1	.
Ratkovszky Kár.	1	.	Dulánszky Adolf . .	5	.	Major János . . .	1	.
Lator István . . .	1	.	Mihályf Jajos . . .	1	.	Lukesch János . . .	1	.
Ötvös Lajos . . .	4	.	Cseh Bertalan . . .	5	.	Ibesits Ferencz . .	1	.
Piso Cornél . . .	2	.	Szeipnitz káp. de-			Cserkó János . . .	1	.
Römer Frigyes . . .	2	.	kán	10	.	Fang Antal	1	.
Urbanovszky Béla .	2	.	Girk Alajos ör-			Laudon Ferencz . .	1	.
Dr. Novák Kár.	3	.	kananok	10	.	Szallai József . . .	1	.
Puza Jenő	1	.	Hegedüs Imre . . .	5	.	Banton János . . .	5	.
Szimonisz Frigy.	5	.	Lechner János . . .	10	.	Dervendis Fe-		
Bernád József . . .	5	.	Rottler József . . .	3	.	rencz	1	.
Schillinger Adolf .	3	.	Lollok József . . .	5	.	Dernyei Antal . . .	5	.
Dr. Krecsmér Al-			Gungl János	5	.	összesen	294	.
bert	1	.	Fugert Károly . . .	5	.			
Velics Rezső	3	.	Simon Ferencz . . .	1	.	Gyűjtő : Déván Róbert.		
Taferner István . .	5	.	Sülle Antal	3	.		frt	kr
Michlbach János . .	5	.	Barrois Sándor . . .	5	.	Hermann Chris.		
Dr. Kádár László .	3	.	Nadhera Pál	2	.	tián	100	.
Steinhausz József .	5	.	Keblovsky Antal . .	5	.	Sorger Jákob . . .	100	.
Balogh Dezső . . .	2	.	Kissfaludy Zsiga . .	2	.	Giffinger & Henn .	50	.
Kieszler Náthán . .	3	.	Rihmer Hugó	2	.	Nemčić Ede	5	.
Rochlicz Pál	2	.	Kissfaludy Pál . . .	2	.	Strák Henrik . . .	5	.
Gampe Alajos	1	.	Zárda Ferencz . . .	1	.	Zsuffa Antal	5	.
Zsegora Mihály . . .	1	.	Weinelt Károly . . .	2	.	Harrer Ferencz . .	5	.
Gedeon Károly . . .	—	50	Dunszt Károly	3	.	Horváth Géza . . .	5	.
Husztai Jakab . . .	—	50	Löesz József	5	.	Peternek Adolf . .	2	.
Tavassy Gyula . . .	5	.	Riedl Ödön	5	.	Ohmeijer János . .	2	.
Hubay Zsigmond . . .	5	.	Tatarek Lajos	2	.	Hiller Vilmos . . .	10	.
Erdélyi Gyula . . .	5	.	Tonika János	2	.	Déván Róbert . . .	21	.
Bikkal Nándor . . .	50	.	Pethő Lajos	2	.	összesen	310	.
összesen	196	.	Tomka Ákos	1	.			
			Barna György	2	.	Gyűjtő : Durst Emli.		
Gyűjtő : Bothó Imre.			Engel Adolf és fiai .	50	.		frt	kr
	frt	kr	Girtl Vincze	20	.	Kuzma Gyula . . .	3	.
Langhammer Jó-			Schreter Károly . . .	6	.	Kaufmann Béla . .	2	.
zsef	2	.	Baudis Ernő	2	.	Durst Emil	5	.
Török Gábor	10	.	Kattauer Gyula . . .	1	.	összesen	10	.
Balogh József . . .	5	.	Lehner Sándor	5	.			
Ruzicska Antal . . .	3	.	Linszky Antal	10	.	Girsik János gy.		
Bészler János	5	.	Nádasy Kálmán . . .	20	.	által beküldve . .		
Tasnady István . . .	5	.	Borsos István	5	.	összesen	238	.
			Nádasy István	5	.			

Gyűjtő: Gyöngyösi Béla.

	frt	kr		frt	kr		frt	kr
Br. Bánffy Zoltán	5	.	Hangl Nándor	4	.	rendeletéből a		
Csernátony Sándor	2	.	Sztankovits Ferencz	5	.	nyerg.-ujfalusi		
Schmidt Ferencz	2	.	Peske József	3	.	erdőgondnokság	100	.
Olvashatlan név			Werner Emil	1	.	ifj. Muraközy János	5	.
Szász-Régen	2	.	Kánka József	3	.	Vágó László	10	.
Schwartz Israel	2	.	Kustár István	5	.	Havas József	10	.
Éltető Albert	3	.	Laukó Sándor	5	.	Vanke Sándor	15	.
Daniel Gábor	2	.	Pártos Vilmos	5	.	összesen	278	.
Szőcs Márton	2	.	Hayden Antal	1	.			
Száva Lukats	1	.	Sztelek Lajos	1	.	Gyűjtő: id. Hoffmann Sándor.		
Hodor András	1	.	Alattray József	10	.	Ujházy Dénes által gyűjtve.		
Bollresz Ferencz	1	.	Palkovich Károly	5	.		frt	kr
Kővári László	3	.	Király István	2	.	Ujházy Dénes	5	.
Ercsényi Béla	2	.	Hippmann József	1	.	Hoffmann Antal	5	.
Dapsy Frigyes	2	.	Kovácsics József	1	.	Tomcsányi Lajos	2	50
Székely József	1	.	Medvenits Mátyás	1	.	Horváth Gyula	3	.
Szántner János	2	50	Krigowky János	1	.	Babik János	5	.
Porubszky Károly	2	50	Preszler József	2	.	Müller János	2	50
Lázár Gyula	3	.	Teszárs Győző	1	.	Bonnáz Károly	1	.
Giaccmuzzi Baptista	3	.	Horváth Imre és Szigedy Ferencz	1	.	Zeller Dezső	1	.
Lázár Menyhért	3	.	Király Endre és Mihalik Attila	1	.	ifj. Kutsera István	1	.
Kunoz Kornél	1	.	Hidvéghi József	2	.	Janatka József	3	.
Imre Dénes	5	.	Lehoczky József	1	.	Balogh Kálmán	3	.
Jakab József	1	.	Pintér Sándor és Hidvéghi György	1	.	Csik Gyula	5	.
Péché Dezső	3	.	Mazányi János	2	.	Ihrig Vilmos	5	.
Nádas Béla	1	.	Gálik Ádám és Frantz Antal	1	.	Akántisz Rezső által gyűjtve.		
Babós József	50	.	Czeller János	5	.		frt	kr
Urmanczy János	10	.	Mazányi Imre	1	.	Akántisz Rezső	2	.
Gyöngyösi Béla	10	.	Hausner Ede	1	.	Schultász Ferencz	1	.
összesen	76	50	Halló Pál	1	.	Barinka Károly	1	.
			Szlávik István és Greger János	1	.	Brestyánszky lelkész	50	.
Gyűjtők: Havas József és Vanke Sándor.			Szmetacsek Béla	2	.	Miadlovsky lelkész	1	.
	frt	kr	Friss Ferencz	2	.	Ország János főesperes	1	.
Nozdroviczky Miklós	10	.	Barna Péter és Forgács József	1	.	Szeibelth László	1	.
Eggenhofer József	2	.	Porubszky Mihály és Gyurász Istv.	1	.	Tukász József plébános	1	.
Nagy Pál	2	.	Bencze Mihály	1	.	Uhtyárik János plébános	1	.
Frey Ferencz	2	.	Sárika, Marcsek, Szabó, Semák és Pomoki	1	.	Panlorics János cz. kanonok	2	.
Niedermann Pál	2	.	Horváth Ferencz	1	.	Gálik Kálmán	1	.
K. E.	1	.	Bozner István	1	.	Janovszky János plébános	2	.
Krascenits Imre	6	.	Pukkel András	1	.	Gerő Virgil által gyűjtve.		
Taxner Béla	3	.	Schmidt János	1	.		frt	kr
Wagner Gyula	3	.	Sedlmayer Pál	1	.	Gerő Virgil	2	.
Zachár József	2	.	Simor János b. bornok érsek			Vajda János	2	.
Nádhéra Henrik	1	.						
Nádhéra Pál	3	.						
Szántner Gyula	3	.						
Wagra János	2	.						
Kominek István	3	.						
Wendl Károly	5	.						

	frt	kr		frt	kr		frt	kr
Akántisz Márton	1	.	Potyondy Kálmán	50	.	Pirkner Ernő	8	.
Vavrechka Ede	50	.	Vrányó Ferencz	1	.	Homolka Lajos	8	.
Melcsák József	50	.	Czehmann János	50	.	Vassányi Aurél	3	.
Fillinger Béla	50	.	Rebek János	50	.	Szepeszy Tivadar	3	.
Szaler Lőrincz	50	.	Matzon Ede	2	.	Krause Géza	5	.
Prokop Géza által gyűjtve.			Nogáll Károly	2	.	Ónody Ferencz	5	.
	frt	kr	Kömlös Mihály	80	.	Haberzettel Károly	7	.
Prokop Géza	5	.	Métyhans József	20	.	Lukács Andor	3	.
Stern Márk	5	.	Kuntal Antal által gyűjtve.			Cseres Gyula	1	50
Csupor István által gyűjtve.				frt	kr	Schauschek György	1	.
	frt	kr	Kuntal Antal	5	.	Storcz Mátyás	50	.
Csupor István	3	.	Ocsenás János	50	.	Stiefel János	1	.
Velics János	2	.	Ocsenás Márton	50	.	Novotny Antal	1	.
Pöschl József	10	.	Berger Lajos	50	.	Manhald József	50	.
ifj. Hoffmann Sándor			Novák József	5	.	Szadló Ferencz	1	.
által gyűjtve.			Kállivoda Hubert	10	.	Heuffel Mihály	50	.
	frt	kr	Engel Sándor	20	.	Pintér Erás	50	.
ifjabb Hoffmann			Ghyczy Emil	10	.	Weisz József	50	.
Sándor	2	.	Vadászfy Jenő	5	.	Zoller József	50	.
gr. Kornis József	10	.	Jungbauer Lajos	5	.	Kovács Albert	1	.
Rupp Frigyes	1	.	Takáts Ferencz	5	.	Plecker Alfonz	50	.
Martinek	1	.	Hirsch István	5	.	Schweitzer Antal	50	.
Elefánt László	1	.	Hermann Károly	1	80	Török András	1	.
Halász László	50	.	Manyzas Imre	2	.	Sári János	1	.
Markovits	50	.	Galambos Béla	1	.	Leves Mihály	1	.
Szeleczi János	1	.	id. Hoffmann Sánd.	50	.	Hendrich József	50	.
Lehmann János által gyűjtve.			összesen	264	50	Tóth József	50	.
	frt	kr	Gyűjtő: Kabina János.			Horváth István	50	.
Lehmann János	4	.		frt	kr	Bene András	50	.
Horváth Mihály	30	.	Stefánék József	10	.	Lichtner Ferencz	50	.
Reger József	40	.	Löwendahl Emő	5	.	Linkes Győző	50	.
id. Horváth Mih.	30	.	Üveges László	2	.	Bálint Lajos	50	.
Mikolcsó János	30	.	Scholcz Emil	1	.	Altenbach Henrik	50	.
Földy György	40	.	Turek Sándor	1	.	Reich János	1	.
Pépás András	40	.	Helebrant Ferencz	1	.	Juhász Ferencz	1	.
Petykó József	30	.	Döllinger György	1	.	Bognár József	1	.
Unger Mihály	30	.	Hirschberg Sánd.	1	.	Suszter Mátyás	1	.
Landerer Arthur	5	.	Hethéssy László	2	.	Kerékgyártó József	1	.
Trstyánszki László	3	.	Ohaim Prinsond	1	.	Kozmány Mihály	1	.
Fischle Frigyes által gyűjtve.			Arovics Antal	1	.	Grosz Péter	50	.
	frt	kr	Kömives Gusztáv	1	.	Medriczky Sándor	50	.
Fischle Frigyes	5	.	Kahlich Rudolf	1	.	Rudolf András	1	.
Svernád Ede	1	.	Müller Albert	10	.	Varga Gábor	50	.
Vertiny Tivadar	50	.	Vincz Gyula	10	.	Pettera Hubert	10	.
Gardik József	1	.	Kabina János	12	.	Kallina Károly	10	.
Beszédits N.	1	.	összesen	60	.	összesen	103	.
Mayer Gusztáv	1	.	Gyűjtő: Kallina Károly.			Gyűjtő: Kalmár Tivadar.		
Beszédits Ödön	50	.		frt	kr		frt	kr
Mészáros Dezső	50	.	Balás Vincze	10	.	Mandelik Dániel	15	.
			Roller Adolf	5	.	Szójka Gyula	10	.
						Lende Ede	10	.
						Eleőd Simon	10	.

	frt	kr
Nagy Károly . . .	10	.
Joász Alajos . . .	10	.
Hammer Károly . . .	10	.
Soltész Nándor . . .	10	.
Petykó József . . .	10	.
Tagányi Gábor . . .	5	.
Tóth Lajos . . .	5	.
Harczer János . . .	5	.
Würsching Frigyes . . .	5	.
Garlathy Oszkar . . .	5	.
Galló József . . .	5	.
László István . . .	5	.
Benigni Gyula . . .	3	.
Körös László . . .	3	.
Szuhár Béla . . .	2	.
Sumichrást Mihály . . .	2	.
Hellner Sámuel . . .	2	.
Schlachta László . . .	2	.
Kofranek Gusztáv . . .	2	.
Demeczy Jenő . . .	2	.
Kögel Árpád . . .	1	.
Gréger Géza . . .	1	.
Székely István . . .	1	.
Jakobs Ottokár . . .	5	.
Dívald Károly . . .	3	.
Weisz Jakab . . .	5	.
Schmidt Gyula . . .	25	.
Neuberger Ármin . . .	25	.
Schusselka Gusztáv . . .	20	.
Kobilicz Frigyes . . .	10	.
Török József . . .	2	.
Kalmár Tivadar . . .	15	.
összesen .	261	.

Gyűjtő: Keleti Nándor.

	frt	kr
Kellner Gusztáv . . .	15	.
Jánthó János . . .	10	.
Erdődi György . . .	5	.
Ruttkay Géza . . .	5	.
Akántisz Rezső . . .	5	.
Rakovszky Iván . . .	1	.
Krupecz Rezső . . .	1	.
Duscheck János . . .	2	.
Suszték Mór . . .	1	.
Seide Róbert . . .	3	.
Zuskin Ferencz . . .	5	.
Szmrecsányi György . . .	5	.
Székely Adolf . . .	5	.
Korai Frigyes . . .	5	.
Dologh Jenő . . .	5	.
Dr Motkó Géza . . .	1	.
Árvaiközbirtokos- sági uradalom . . .	20	.

	frt	kr
Kubinyi Miklós . . .	5	.
Scholcz Ottó . . .	10	.
Rowland Róbert . . .	3	.
Rusznák Ta- más . . .	1	.
Kovács József . . .	3	.
Mauer Mátyás . . .	1	.
Hofman József . . .		
Bécs . . .	10	.
Feiner Adolf . . .	3	.
Demján Elek . . .	3	.
Schulcz & Pollák . . .	10	.
Schulcz Lipót . . .	3	.
Dlnhovics Fe- rencz . . .	1	.
Janik Károly . . .	1	.
Lokcsánszky Fló- ris . . .	3	.
Schurina József . . .	2	.
Czibulka Soma . . .	5	.
Skrbek Károly . . .	2	.
Róth Emil . . .	2	.
Gasparik Pál . . .	2	.
Keleti Nándor . . .	25	.
összesen .	189	.

Gyűjtő: Kellner Valér.

	frt	kr
Lánczy Gyula . . .	5	.
Volfinau Károly . . .	3	.
Csaszkóczy Mihály . . .	3	.
Baumann Antal . . .	5	.
Völcker Frigyes . . .	5	.
Ritter Károly . . .	5	.
Sümege Vilmos . . .	5	.
Verbovszky József . . .	5	.
Pfalcz Károly . . .	4	.
Czékus György . . .	5	.
Fenyves Lajos . . .	3	.
Hoós Ernő . . .	5	.
Kováts Géza . . .	2	.
Bodnár Richárd . . .	2	.
Gorzó László . . .	2	.
Lengyel Ödön . . .	3	.
Révy József . . .	3	.
Schreter & Hillman . . .	3	.
Sternberg Salamon . . .	2	.
Ganovszky Gusztáv . . .	5	.
Magyar-németerdő- ipar társulat Bus- tyaházán . . .	25	.
Kellner Valér . . .	25	.
összesen .	125	.

Gyűjtő: Klein Ödön.

	frt	kr
Gróf Eszterházy Móricz . . .	10	.
Gróf Eszterházy Miklós . . .	10	.
Hangay Géza . . .	5	.
Havas Ágoston . . .	5	.
Wazinszky N. . .	5	.
Riffer Nándor . . .	5	.
Ányos Tivadar . . .	5	.
Berghold Károly . . .	3	.
Ráth Iván . . .	5	.
Dr Vaszary Kolozs főapát . . .	25	.
Veszprémi káp- talan . . .	10	.
Patol Jenő . . .	3	.
Jákói Géza . . .	3	.
Vólf Ignác . . .	1	.
Jankó Kálmán . . .	1	.
Dusbaba Béla . . .	1	.
Lux Ferencz . . .	1	.
Vlasics László . . .	1	.
Rohács Rezső . . .	2	.
Dr Kovacs Zsig- mond püspök . . .	20	.
Hoffmann Zenő . . .	5	.
Gogel Frigyes . . .	2	.
Klein Ödön . . .	12	.
összesen .	140	.

Gyűjtő: Klipunovsky
Károly.

	frt	kr
Steyer József . . .	6	.
Réti Alajos . . .	5	.
Csutor Sándor . . .	3	.
Lipnitzky Ferencz . . .	5	.
Parragh Béla . . .	2	.
Molcsány Gábor . . .	10	.
Baltai János . . .	5	.
Konczvald Dániel . . .	5	.
Penti Albert . . .	5	.
Stark János . . .	4	.
Smidt Károly . . .	3	.
Molcsány Ernő . . .	5	.
Halbauer István . . .	5	.
Klipunovsky Kár. . .	25	.
összesen .	88	.

Gyűjtő: Kossányi Róbert.

	frt	kr
Bielek István . . .	5	.
Lux Vilmos . . .	1	.

	frt	kr		frt	kr		frt	kr
Bodor Jenő . . .	5	.	Weidmann Józs.	2	.	Főbörnökség B.-		
Roszinszky János	4	.	Nováček Róbert	1	.	Szt.-Kereszt . . .	1	.
Bogdán Géza . .	1	.	Kesler Ede . . .	1	.	Klein L. és társa	3	.
Matavovszky Árpád	2	.	Müller Venczel .	1	.	Anderle József . .	2	.
Mattanovich Ká-			Póhl János . . .	1	.	Székely György . .	2	.
roly	1	.	Mittag Vilmos . .	1	.	Bedros József . . .	5	.
Göldner József . .	2	.	Kaltner Ferencz	8	.	Boros Móríc . . .	2	.
Györke Károly . .	1	.	Meiszlinger Gyul.	2	.	Barsi alispán ál-		
Pischl Pál	5	.	Dyck Antal . . .	2	.	tal, olvashatlan		
Keleti Lajos . . .	3	.	Komarek Józs. . .	3	.	név	1	.
Adriány Antal . .	5	.	Jennevecin Ján.	2	.	Díószegi Lajos . .	2	.
Masztics Gusztáv	5	.	Braila Illés . . .	1	.	Ujbánya sz. kir.		
Parti Ewald . . .	5	.	Markovics Dusán	1	.	bányaváros . . .	3	.
Magler Ede	5	.	Dávid Sándor . .	— 50	.	Gr. Károlyi Alaj.	30	.
Bachó János . . .	5	.	Jovics Lázár . .	— 50	.	Hoffmann Antal . .	5	.
Szöllőssi Rezső . .	2	.	Bozovicsi erdē-			Gróf Apponyi		
Kossányi Róbert	8	.	szet	16	.	Gusztáv	25	.
összesen	65	.	Br. Baics Milós	20	.	Schneider Nánd.	1	.
			Bezadini gör. kel.			Szloboda Ferencz	1	.
Gyűjtő: Krivácsy Elek.			zárda	20	.	Szloboda Károly	1	.
	frt	kr	Kolozs - szent-			Bock Lajos	1	.
Bonnáz Sándor			györgyi zárda . .	15	.	Hloboka község		
püspök	50	.	Mesits - szent-			urb. erdőbirt. . .	5	.
Német Sándor			györgyi zárda . .	15	.	Zmertich Iván . . .	2	.
nagyprépost . . .	10	.	Krivácsy Elek	20	.	Vagyón István . . .	5	.
Csanádi káptalau	15	.	összesen	364	50	Kásparek Pál . . .	5	.
Szabó Kálmán . .	5	.				Modor szab. kir.		
Brassói bányatár-			Gyűjtő: Lászlóffy Gábor,			város	5	.
sulat	50	.		frt	frt	Pintér Ferencz . .	5	.
Nadrági vasipar			Körmöcz sz. kir.			Pozsony sz. kir.		
társulat	50	.	főbányaváros . .	50	.	város	30	.
Kuravy Károly . .	10	.	Paulik Andor . . .	5	.	Szab. kir. Szent-		
Heny János	5	.	Donáth Károly . .	2	.	György város . . .	2	.
Dóbl Károly . . .	2	.	Detrich Péter . .	5	.	Schumichrast Gyul.	5	.
Hahn Albert . . .	2	.	Gerő Virgil . . .	3	.	Gr. Erdődy Fe-		
Hirschpeck Ágost	2	.	Legányi Géza . .	3	.	rencz erdőhiv. . .	10	.
Stéger Antal . . .	2	.	Szerémi hercegy			Szinger Gyula . . .	5	.
Weimelka Rezső .	2	.	Odescalchy Ar-			Tschuppik Rób. . .	5	.
Korek Nándor . .	2	.	thur	5	.	Csattogányi Ján. .	2	.
Kinczl Otto . . .	2	.	Gr. Pálffy Istv. .	5	.	Andrássy Aurél . .	1	.
Póhl Ferencz . . .	1	.	Bauman Samu . .	2	.	Bauhof Károly . .	5	.
Szentpály Kázmér	1	.	Wagner János . .	— 50	.	Boboth Ede	3	.
Hedbavny József	1	.	Schleichart Mih. .	— 50	.	Jenőffy Jenő . . .	5	.
Jäger Lipót . . .	1	.	Orgonás Miklós .	— 40	.	Czinzer Károly . .	5	.
Tanády Emil . . .	1	.	Orgonás János . .	— 50	.	Filipek Sándor . .	5	.
Prsibislavsky Fe-			Besztercebányai			Rolland Gusztáv .	1	.
rencz	3	50	püspökségi er-			Tóth Gyula	5	.
Reif Wendel . . .	2	.	dőhivatal	10	.	Hárs István	5	.
Janicsek Ferencz	2	.	Hyross Mihály . .	2	.	A nyitrai püspök-		
Kubányi Endre . .	2	.	Gürtler N.	1	.	ségi uradalom . .	25	.
Kalusai Frigyes .	2	.	Vetzel István . .	1	.	Nagy-ugróczy er-		
Diaconovics Ad. .	2	.	Schwarz és társa			dőhivatal	10	.
Nickmann Rezső .	2	.	malomkőgyár . .	2	.	Hermann Hubert . .	5	.
Demel Hugó . . .	2	.				Lászlóffy Gábor . .	4	60

	frt	kr
Az Országos Erdészeti Egyesületnek utólagosan beküldött hg. Pálffy Miklós adománya	30	40
összesen	378	90

Gyűjtő: Laitner Elek.

	frt	kr
Héczey Lajos	15	.
Sárközi Miksa	5	.
Ágh Gyula	5	.
Cseh Pál	5	.
Poldner Adolf	5	.
Majer József	5	.
Polcz Albert	5	.
Katona Lukács	5	.
Aladics Emil	2	.
Sziklai Emil	2	.
Torday Sándor	2	.
Ventila György	5	.
Ilies Jakab	5	.
Teuchert Károly	2	.
Scholtés Henrik	2	.
Philippi Mihály	2	.
Laitner Elek	20	.
összesen	92	.

Gyűjtő: Nagy Gyula.

	frt	kr
Várnay Sándor	2	.
Süsmegh Ignác	2	.
Csik Imre	5	.
Simon Gyula	2	.
Szmik Gábor	2	.
Ráczekeky Gyul	2	.
Capesius Frigyes	2	.
Gleim Károly	2	.
Leischner Ferencz adomá-		

	frt	kr
nya utólagosan küldetett be az Orsz. Erdészeti Egyesületnek	2	.
Orlovsky Gyula	2	.
E. Zaminer	3	.
K. Tekatsch	1	.
Riesz József	1	.
Nagy Gyula	10	.
összesen	38	.

Gyűjtő: Osterlamm Armin.

	frt	kr
Ifj. Reindl Károly	5	.
Pavel Mihály g. klt. püspök	20	.
Jenny Bertalan	5	50
Kőhalmy Ferencz	3	.
Lázuri Zach János	4	.
Kézmárky Sándor	5	.
Paczolay János	5	.
Medgyessy József	10	.
Jancsó Dezső	3	.
Fassic György	1	.
Domsa György	1	.
Szóllósy Ferencz	2	.
Holbesz József	2	.
Miklóssy Dávid	1	.
Miklóssy József	1	.
Rieger Lajos	1	.
Mayer Norbert	1	.
Sarkady László	1	.
Pap Pál	1	.
Bereczky Sándor	10	.
Győri Géza	4	.
Szuchevich Sándor	1	.
Miklós Lajos	1	.
Janák László	1	.

	frt	kr
Melkői apátság	5	.
Böhm Ferencz	5	.
Bencsik Sándor	2	.
Hanzély István	5	.
Körfy Károly	1	.
Takács Károly	2	.
Nedolác Gyula	1	.
Petruss József	4	.
Pollák Antal	1	.
Majorescu Döme	1	.
Praschniker Xav.	—	50
Ifj. Grünstein Sámuel	—	50
Mayer Imre	5	.
Kocsis Ferencz	5	.
Bernát Róbert	3	.
Emanuel Jakab	3	.
Lakos Alajos	5	.
Zilah város	5	.
Liedermann Emil	5	.
Hallierszky Samu	10	.
Weigl Róbert	2	.
Kárász István	5	.
Osterlamm Arm.	19	50
összesen	185	.

	frt	kr
Rozinszky Béla gy. által beküldve	30	.

Gyűjtő: Rutska Tivadar.

	frt	kr
Góetz & Cie, P. & C.	100	.
Dr. Floch Henrik	10	.
Neuschloss és fia	200	.
ezen összegből 100 frt az Orsz. Erd. Egyesületnél utólagosan fizetett be	310	.

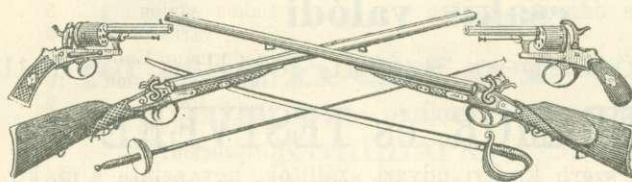
(Vége következik.)

Hirdető-melléklet az „Erdészeti Lapok” 1887. évi IV. füzetéhez.

Az „Erdészeti Lapok” mellett mérsékelt közlési díjért a lap irányával nem ellenkező hirdetések kiadatnak.

Dijszabályzat. Az első negyven (40) sorért soronként negyven (40) krajczár, az erre következő husz (20) sorért, illetőleg a 41 egész 60-ik sorig, soronként harmincz (30) krajczár, míg a 60-ik soron felül következő minden sorért egyenként husz (20) krajczár számíttatik.

Táblázatok nyomdai szabály szerint kétszeres árral számíttatnak.

**Fontos utazók-
nak, vadászoknak
tiszteknek
és másoknak.**

**Revolverek, fegyve-
rek, vadászati esz-
közök,**

különféle egyenruhák, valamint a fegyverszakba vágó mindennemű czikkek

**Bécs, Ottakring
Festgasse 11/13.**

GASSER LIPÓT

**Raktár Bécs,
I. Kohlmarkt 8.**

fegyvergyára által, jótállás mellett legjobb minőségben és legolcsóbb árakon szállíttatnak.

Ilustrált árjegyzékek bérmentve es ingyen küldetnek.

P á l y á z a t.

229. szám. Gyöngyös város erdészeti hivatalánál üresedésbe jött erdőőri állás betöltésére a pályázat ezennel megnyitattik.

Ezen állás javadalmazását képezik 200 frt évi fizetés, talpalópénz, természetbeni lakás és évenként 3 öl tűzifa az erdőről leszállítva.

Miért is felhivatnak az ezen állást elnyerni óhajtók, hogy szabályszerűen felszerelt pályázati kérvényüket f. év május 1-ig bezárólag a polgármesteri hivatalnál nyujtsák be, megjegyeztetvén, hogy vizsgázott erdővédek a pályázatnál előnyben részesíttetnek.

Gyöngyösön, 1887. ápril 20-án.

Csomor Károly,
polgármester.

Kincstári és urodalmi
erdőtisztek és erdőőrök
 részére akár
teljes egyenruhákat
 akár pedig
egyes darabokat
 valamint az
 egyenruhához tartozó egyes részeket
csakis valódi

tartós minőségben szállít jótállás mellett

TILLER MÓR és TESTVÉRE

osztrák cs. kir. és szerb királyi udvari szállítók, ugy szinte a m. kir.
 hadsereg szállítói

Budapesten, Károly-laktanya.

Kimerítő árjegyzéket kívánatra küldünk.

Hirdetmény.

Mindennemű

erdőtiszt és katonai egyenruha, vadász- és civilruha

legjutányosabb árak mellett megrendelhető

ROSENTHAL H.-nál

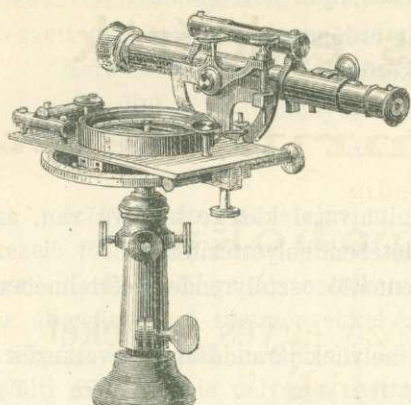
az „arany sisak“-hoz.

A m. kir. vallás- és közoktatási nagyméltóságu miniszterium, köz-
 alapítványi erdőtisztek és erdőőrök egyenruha szállítója.

Budapest,

Haas-féle palota, Gizella-tér 1. szám.

Ő Felsége által 1876-ban nagy arany éremmel kitüntetve.

Erdei boussolákat,
tájéoló eszközöket, theodolitokat,
szintező eszközöket,
mérő asztalokat, távcsőves vonal-
zókat,
térmérőket (planiméter), mérőszala-
gokat, mérőléczeket,
fa-átlatókat,
 s általában mindenféle
felmérési eszközöket,
 a legpontosabb szerkezetben szállít

Neuhöfer és fia

cs. kir. udvari optikus és mechanikus,

Bécs, Kohlmarkt, 8. szám.

(Műhely: V. Schlossgasse, 1.)

Árjegyzék bérmentve ingyen küldetik, a szokásos eszközök készletben tartatnak.
Javítások elfogadtatnak és pontosan teljesíttetnek.

P á l y á z a t o k.

A n.-váradí lat. szert. káptalani uradalomban 420 frt készpénz, 6 hl tiszta buza, 12 hl kétszeres, 12 hl szemes tengeri, 45 ürköbméter hasított cserfa, 3 ló-, 6 marha-, 5 kocza, 25 malacz legeltetése és mintegy 80 frtra tehető mellékjövedelemmel, külön szabad lakás és nagy kerttel összekötött erdőgondnoki állomás betöltendő lévén; pályázni óhajtok felhivatnak, hogy sajátkezüleg irt és kellően felszerelt kérvényeiket, keresztlevelüket, selmeczi akadémiái bizonyítványokat, az államvizsgai bizonyítványt, nemkülönben az eddigi alkalmaztatásuk és ép erős testalkatukról tanuskodó hiteles okmányokat folyó évi július 1-éig alulírtához adják be; a hivatalba lépés július hóban megtörténhet. — N.-Váradon, 1887. május 1-én.

Eleméry Aurél,
 káptal. urad. felügyelő.

329. szám. A volt 13-ik számú határozat végrehajtásának érdekében a következő erdőgazdálkodási állomások pályázat útján betöltendők:

a) Egy főerdőgazdálkodási állomás, mint erdőgazdálkodási helyettes.

A főerdőgazdálkodási állomás feladatai a következők:

évi fizetés 900 frt,

lakbér 200 „

és 40 örméter tűzifa.

Ezen főerdőgazdálkodási állomás mint a gazdasági hivatal közege hivatva van, az erdőgazdálkodást annak hivatalától távollétében helyettesíteni.

Hivatalosan tett utazások a fennálló osztályrendelet értelmében megtérítetnek.

b) Egy pagonyerdőgazdálkodási állomás, melynek feladatai a következők:

évi fizetés 800 frt,

lakbér 200 „

esetleg természetbeni lakás, és 40 örméter tűzifa.

Utazási átalány 300 frt, végre megfelelő átalány irodai szerekre, fűtés és világítás fedezésére.

Pályázóktól megkívánatik az 1879. évi XXXI-ik tv.-cikk 36-ik §-ában előírt erdőgazdálkodási minősítvény, azonfelül, erős, egészséges, hegyi szolgálatra alkalmas testalkat.

Mindkét állomás egy évig ideiglenes.

Jó magaviselet és alkalmazkodás mellett egy év lefolyása után, a próbaévről a szolgálati időbe való beszámításával a véglegesítés következik be.

Mindkét nevezett erdőgazdálkodási köteles egy, az évi fizetésével felérő övadákat letenni, mely övadék azonban kérelmükre 36 havi részletben is lehetősé.

Az erdőgazdálkodási helyettesi állomásra pályázóknak a román, német és magyar, az erdőgazdálkodási állomásra pályázóknak pedig legalább is a román és német nyelvet kell szóban és írásban bírni.

Az erdőgazdálkodási állomásra pályázók közül előnyben részesülnek azok, a kik egyenlő képesség mellett a magyar nyelvet szóban és írásban bírják.

Pályázók felhivatnak sajátkezűleg irt folyamódványaitat folyó évi május hó 12-ig a vagyonközösség választmányához betérjeszteni.

A folyamódványok felszerelendő a következőket igazoló mellékletekkel:

Életkor, nős vagy nőtlenség (nőskönl a családtagok száma is megnevezendő) egészségi állapot, erkölcsi magaviselet, nyelvismeret, végzett tanulmányok, és az eddigi erdészeti szolgálat.

Karánsebes, 1887. évi áprilhó 11-én.

(Utánnymot nem díjztatik).

1.701. szám. Az alulirt m. kir. erdőigazgatóság kerületében egy kezelő főerdészi; három, illetőleg előléptetés esetében négy I. oszt.; két, illetőleg előléptetés esetében három II. oszt. erdészi állomásra, az állományszerű illetményekkel és 534, illetőleg 467, illetőleg 400 frt készpénz biztosíték letételének kötelezettségével, valamint egy erdész-jelölti állomásra is pályázat nyittatik.

Pályázók felhivatnak, miszerint az 1883. évi I. tv.-czikk 12. §-ában előirt szakképzettségüket, az állami erdészeti szolgálatba ujonnan belépni kívánók pedig ezenkívül erős- és ép testalkutakat, különösen jó látó-, beszélő- és hallóképességüket kincstári erdészeti orvos, megyei főorvos, vagy honvéd törzsorvos által kiállított bizonyítvánnyal, valamint életkoruk és illetőségükről tanuskodó anyakönyvi kivonattal, továbbá a hivatalos magyar nyelvnek szóban és írásban való tökéletes birását igazoló okmányokkal felszerelt kérvényeiket 1887. évi ápril hó 20-áig az alulirott erdőigazgatóságnál nyujtsák be. — M.-Szigeten, 1887. márczius 16.

M. kir. erdőigazgatóság.

(Utánnymot nem díjztatik.)

Főméltóságu herczeg Pálffy Miklós malaczkai uradalmában egy erdőszámvevői állomásra pályázat hirdettetik.

Ez állomással 730 frt évi fizetés, 40 ürköbméter tűzifa, szabad lakás és 1 hold földilletmény élvezete van összekötve.

Pályázók felhivatnak, hogy sajátkezüleg irt és hiteles okmányokkal felszerelt kérvényüket, melyben a honpolgárság, betöltött életkor, erdészeti tanulmány és az eddigi alkalmaztatás, valamint a magyar, német és tót nyelvnek szóban és írásban való tökéletes birása kimutatandó, legkésőbb f. évi május hó 1-ig az alulirt erdészeti hivatalhoz nyujtsák be.

Oly pályázók, a kik hosszabb időn át az erdészeti számvevőségénél már alkalmazásban voltak, az állomás betöltésénél előnyben fognak részesülni. — Malackán, 1887. ápril 5-én.

*Herczeg Pálffy Miklós erdészeti hivatala Malackán
(Pozsonymegye).*

11. szám. A lemondás folytán megüresedett turóczmegyei, szt.-márton-blatniczai járási erdőgondnoki állomásra pályázat nyittatik.

Ezen erdőgondnoki állomást elnyert erdőtiszt, a gondjaira bízott 11.000 kat. holdnyi községi, volt urbéres közbirtokossági, egyházi és iskolai erdőknek kezelésén felül, a mennyire ezen elfoglaltsága engedi, külön díjazás mellett, üzemtervek készítésére is kötelezve lesz.

Javadalmazása : 700 frtnyi fizetés, 140 frtnyi lakbér, 300 frtnyi utazási átalány s 15 frtnyi irodai átalány.

Mindezekről a pályázni kívánók azon felhívással értesíttetnek, miszerint elméleti és gyakorlati képzettségüket igazoló okmányokkal felszerelt folyamodványaikat ezen pályázatnak az „Erdészeti Lapok”-ban való megjelenésétől számított 30 napon belül, a lentirt erdészeti albizottsághoz terjesszék be.

Turócz-Szent-Mártonban, Turócz megye közigazgatási bizottságának erdészeti albizottsága által, 1887-ik évi márczius hó 19-én tartott üléséből.

*Rakovszky Iván s. k.,
elnök.*

Hontmegye közigazgatási erdészeti bizottsága részéről közhirrét tétetik, miszerint az 52 községet magában foglaló ipolysági erdőjárásnak, elhalálozás folytán megüresedett erdészi állomása, pályázat útján fog betöltetni.

Az állomással egybekötött évi fizetés: 1300 forint.

Okmányilag beigazolandó minősítvények :

a) Feddhetlen előélet.

b) Magyarországi honosság.

c) Erdőacademiai tanfolyam teljes bevégezése.

d) Erdészeti államvizsga letétele.

e) Erdőrendezés és kezelésben való gyakorlati jártasság.

Az ekként felszerelendő folyamodványok, Hontmegye közigazgatási erdészeti bizottságára (Ipolság) czimezetten, folyó évi május hó 30-áig beterjesztendők.

Ipolság, 1887. április 18.

Pongrácz Lajos,
alispán.

Árverési hirdetmények.

420. szám. Alulírt községi előljáráóság ezennel közhirre teszi, miszerint a $\frac{166}{\text{kj.}}$ 1887. szám alatt kibocsátott árverési hirdetmény folytán, Besztercze-Naszód megyében kebelezett Magura község tulajdonát képező „Persa“ nevű havasról kihasználásra eladni szándékolott 162 hold 111 □ ölnyi fenyves erdőterület, holdját 1600 kat. □ öllel számítva, a folyó évi márczius hó 7-én megtartott árverés ezen erdőterületre nézve a reménylet eredményre nem vezetvén, az alólírt község képviseleti testületének folyó év márczius 8-ik napján tartott rendkívüli képviseleti gyűlési határozat alapján, az ezen erdő eladására nézve a II-ik árverés Magura község irodájában 1887. évi április hó 25-ik napján d. e. 10 órakor megtartandólag ezennel kiiratik.

A kikiáltási ár mindenik 1.600 □ ölnyi katast. erdőholdért 75 frtban lévén megállapítva, árverezni szándékozók kötelesek a 12.168 frt reményelt erdő árának, ha magyar honpolgár 10⁰/₀-ot, ellenben ha külföldi 15⁰/₀-ot bánatpénzül készpénzben vagy elfogadható óvadékképes állampapírokban tulajdonos község megbízottja kezéhez letenni. Írásbeli zárt ajánlatok, ha azok 10, és esetleg 15⁰/₀-ának bánatpénzzel kellő bélyeggel és azon záradékkal ellátatnak, hogy az árverező az árverési feltételeket ismeri, azoknak magát aláveti, a szóbeli, árverési befejeztéig elfogadgatni fognak.

A részletesebb árverési feltételek az „ilvai“ erdőgondnokságnál Májerén, a szent-józsefi körjegyzőnél és Magura községi előljáráóság-nál a hivatalos órák alatt bármikor megtekinthetők.

Kelt Magurán, 1887. márczius 9-én.

Az előljáráóság nevében :

Nagy László,
k. jegyző.

1134. szám. Az alulirt m. kir. erdőhivatal kezelése alatt álló diósgyőri koronauradalmi erdőségekben a mészégetési üzem folyó év április hó 26-ik napján megtartandó írásbeli verseny után folyó év július hó 1-ső napjától kezdve egymásután következő öt évre a leg-többet ígérőnek bérbe fog adatni.

Versenyzeni kívánók felhivatnak, hogy szabályszerűen kiállított és 750 forint bánatpénzzel ellátott írásbeli ajánlataikat az alul-írott erdőhivatalhoz a tárgyalás napján délelőtti 11 óráig nyujtsák be, ugyanott a hivatalos órákban a szerződési feltételek is megtekinthetők.

Soóvárótt, 1887. év márczius hó 22-én.

M. kir. erdőhivatal.

548. szám. Besztercze-Naszód vármegyében kebelezett Ó-Radna mezőváros előljárósága a felsőbb hatóságok részéről történt engedélyezés alapján ezennel 120 holdnyi, a „dealul Glodului“-ban található fenyőfa erdő árverését hirdeti; az árverés határideje 1887. évi május hó 10-ére tűzetett ki, az árverés a községi irodában fog megtartatni. A kikiáltási ár holdanként 80 frtban állapított meg.

Az árverezni szándékozók 10⁰/₀ bánatpénzt tartoznak letenni.

Az árverési feltételek a községi irodában az árverési határidőig a hivatalos órák alatt tekinthetők meg.

Ó Radnán, 1887. április hó 8-án.

A mezőváros előljárósága.

Danila Gusila,
előljáró.

Pap Zaharis,
k. jegyző.

733. szám. Alulirt előljáróság ezennel közhirrre teszi, miszerint a Szent-József község tulajdonát képező „Incutiu“ nevű havasról 48 holdnyi fenyves erdőterület folyó év május hó 24-én délelőtti 10 óra-kor kezdődő szóbeli árverésen Szent-Józsefen a körjegyzői irodában 4 év alatt való kihasználásra el fog adatni.

A kikiáltási ár mindenik 1.600 □ ölnyi kat. erdő holdjáért 70 frtban állapítottván meg, árverelni szándékozók kötelesek a 2.880 frt reménylet erdővétél árának, ha Magyarhon polgárai, meg-felelelő 10⁰/₀ bánatpénzt, ellenben ha külföldiek, 15⁰/₀-ot tulajdonos

község megbizottja kezéhez készpénzben, vagy elfogadható s óvadék-képes állampapírokban letenni.

A szóbeli árverés megkezdése előtt írásbeli zárt ajánlatok is elfogadtatnak, ha azok 10 és esetleg 15⁰/₀-nyi bánatpénzzel, kellő bélyeggel és azon záradékkal ellátvák, hogy árverező az árverési feltételeket ismeri és azoknak aláveti magát. A részletesebb árverési feltételek a szt.-józsefi körjegyzőnél, a hivatalos órák alatt megtekinthetők. — Kelt Szent-Józsefen, 1887. ápril hó 24-én.

Nagy László,
körjegyző.

Zacharie Urece,
bíró.

236. szám. A nagyméltóságu m. kir. földmivelési-, ipar- és kereskedelemügyi ministeriumnak 1883. deczember hó 7-én 53.012. szám alatt kelt engedélye következtében az alulirt községi előljáráóság által a Nagyfalu község tulajdonát képező „Marisielu“ nevű havasban 134 katasteri hold erdő letarolás végett nyilvános árverés útján eladatik és ezen célból Nagyfalu községben, a községi irodában megtartandó árverés folyó évi junius hó 2-ik napjának délelőtti 10 órájára tűzetik ki.

Ezen erdőterületnek kihasználási ideje 10 (tiz) évre állapítatik meg.

A kikiáltási ár holdanként 60 frtot teszen.

Minden árverelő köteles az összes erdő árának 10⁰/₀-lékát bánatpénz fejében az árverés megkezdése előtt letenni.

A többi árverési feltételek az itteni, ugy mint a besenyői járás tekintetes főszolgabírói irodában, a hivatalos órák alatt betekiuthetők.

— Nagyfalu, 1887. április hó 26-án.

A községi előljáráóság.

Vasoláh,
körjegyző.

Raiban Grigore,
főbíró.

749. sz. Besztercze-Naszód megyében kebelezett Magura község előljáráósága ezennel közhirre teszi, hogy a tulajdonát képező „Persia“ nevű havasról kihasználásra eladni engedélyezett 162 hold 111 □ ölnyi ős fenyves erdőterület, folyó év május hó 26-kán délelőtti 11 órakor Magurán a községi irodában szóbeli árverés útján 5 év alatt való kihasználásra el fog adatni.

A kikiáltási ár holdanként 75 frt.

Árverelni óhajtok kötelesek a 10, esetleg 15% bánatpénzt a község megbizottja kezéhez készpénzben, vagy óvadékképes állam-papirokban, letenni.

Kellőleg felszerelt írásbeli zárt ajánlatok a szóbeli árverés befejeztéig szintén elfodtatnak.

A részletesebb árverési föltételek a szent-józsefi körjegyzőnél a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Magura, 1887. ápril hó 26-án.

Nagy László,
körjegyző.

Számszon László,
főbíró.

2269/87. szám. A nagyméltósága m. kir. földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi minster ur ő nagyméltósága által megállapított erdőhasználati szabály alapján az 1886. évi vágástervben kijelölt és megszámozott 3018 nagyrészt műfára, különösen telegraf póznára s kisebb méretű épületfára alkalmas mellmagasságban 20 cm kocsány-talan tölgyszál, összesen mintegy 1200 tm^3 kemény fatartalommal 1887. évi június 1., 2. és 3. napjain a helyszínén Altorja (Három-székmegye) közbirtokossága tulajdonát képező, s határában fekvő Nagyavas dűlőben 960 frt becslési és kikiáltási ár mellett, mely összegnek 10% bánatpénzül leteendő lábán nyilvános árverésen alól-irt által el fog adatni.

A fakészlet becsáron alól nem eladó, vevők tartoznak az összes készletet ez év végeig a vágástérről elszállítani.

K.-Vásárhely, 1887. május 3-án.

Gábor János,
főszolgabíró.

H i r d e t m é n y.

Erdőrendezési és felmérési munkálatokban jártas több fiatal ember alkalmazást nyerhet, — a kik erre vállalkozni óhajtanának, szíveskedjenek czímük- és feltételeiket e lapok kiadóhivatalával „458. szám H. S. erdőrendezés” jelszó alatt közölni.